

INNKALLING TIL MØTE I STUDIEUTVALGET

Dato: 01.06.2016

Sted: Campus Ås, styrerommet Cirkus

Tid: 12.15-15.00

SAKSLISTE		Tid
26/2016	Godkjenning av dagsorden	12.15
27/2016	Læringssenteret orienterer – status for utvikling av opplæring for å motvirke plagiering	
28/2016	Opptaksrammer studieåret 2016/2017 (sak ettersendes)	
29/2016	Rutine for emneevaluering – orientering om status og forslag til spørsmål i sluttevalueringen (trinn 2)	
30/2016	Oppfølging av kandidatundersøkelsen	
	PAUSE	
31/2016	Forskrift om studier	
32/2016	Utkast innspill til stortingsmelding om studiekvalitet (sak ettersendes)	
33/2016	Styringsparametere på utdanningsområdet – igangsettelse av utviklingsarbeid	
34/2016	Fullmaktssak: Bachelor landskapsingeniør (B-LI) – søknad om 15 studiepoeng spesialpensum	
35/2016	Orienteringssak: Opprettelse av nytt studieprogram på IMT	
36/2016	Orienteringssak: Innkjøp av læringsstøttesystemer - status	
37/2016	Orienteringssak: Tiltak i FFU - status	
38/2016	Eventuelt	

Meld forfall til Katarina Klarén: katarina.klaren@nmbu.no (tlf. 67 23 01 07).

Ås, 24. mai 2016
Studiedirektør
Ole-Jørgen Torp

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp
Saksbehandler: Sylvi I. N. Sundberg
Ellen Granvin
Arkiv nr:

Studieutvalget

SU-SAK 29/2016 Rutine for emneevaluering – orientering om status og forslag til spørsmål i sluttevalueringen (trinn 2)

Vedlegg:

1. <https://www.nmbu.no/ansatt/adm/ksu/studiekvalitet/emner/emneevaluering>

Forslag til vedtak:

- Studieutvalget tar status til orientering
- Studieutvalget vedtar følgende spørsmål i trinn 2 Sluttevaluering:
 1. I hvilken grad synes du læringsaktivitetene og undervisningsformene bidro til eget læringsutbytte i emnet?
 2. Hvor egnet er vurderingsformen (eksamen) i emnet for å måle læringsutbytte ditt?
 3. Alt i alt hvor tilfreds er du med emnet?

Ås, 24. mai 2016

Ole-Jørgen Torp
Studiedirektør

Bakgrunn

Som del av nytt kvalitetssikringssystem ved NMBU ble det i 2015 bestemt at det skulle utarbeides nye rutiner for emneevaluering. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe av faglige, administrative og student-representanter, som utarbeidet forslag til ny rutine. Utkastet ble i september 2015 presentert for studieutvalget, som fattet følgende vedtak i SU-sak 27/2016:

«Studieutvalget gir sin tilslutning til å innføre en emneevaluering i tre trinn, slik den er beskrevet i vedlegg 1, s. 1 i saksfremlegget.

- Studieutvalget gir sin tilslutning til innføringen av en emnerapport, med utgangspunkt i forslaget i vedlegg 2 i saksfremlegget.
- Studieutvalget gir sin tilslutning til at emnerapporten gjøres tilgjengelig for alle ved NMBU, både ansatte og studenter via en enkel sharepoint-løsning. Rapporten gjøres tilgjengelig etter at den er behandlet i egnet forum ved instituttet.
- Studieavdelingen videreutvikler rutinene med utgangspunkt i diskusjon og vedtak i studieutvalget.»

I denne saken presenteres status og informasjon om implementering av rutinen, samt forslag til spørsmål i trinn 2 Sluttevalueringen.

Orientering om status og implementering

Emneevalueringer ved NMBU vil bestå av 3 trinn;

1. Underveisevaluering,
2. Sluttevaluering
3. Periodisk møte om emnet.

Studiedirektøren har videreutviklet rutinen for emneevaluering etter justeringene tilrådt av SU. Campus Adamstuen vil kunne videreføre eksisterende rutiner innenfor rammen av de nye rutinene. Rektor godkjente rutinen slik den nå foreligger i vedlegg 1 etter at behandling i rektors utvidede ledergruppe (RUL) i møtet 12. april i år. Rektor ba i møtet om at rutinen evalueres etter en viss tid.

I trinn 1, underveisevalueringen, er det lagt stor vekt på at det legges til rette for et spekter av evalueringsmetoder, slik at den enkelte emneansvarlige og det enkelte institutt kan tilpasse evalueringsmetodene til emnene. Læringssenteret er aktivt inne som støttespiller for instituttene i implementeringen av de nye rutinene, med spesiell oppmerksomhet på trinn 1, underveisevalueringen. De har utarbeidet en verktøykasse for metoder og besøker instituttene for presentasjon av denne etter behov. Læringssenteret vil i samarbeid med studieavdelingen ferdigstille et Fronterrom med navn «Emneevaluering» som inneholder en spørsmålbank (i prøveverktøyet), opplæringsvideoer, rapportmaler og linker til nyttig informasjon for undervisere og emneansvarlige. Fronterrommet vil åpnes så snart som mulig, og det vil i sin helhet være klart til 1. august på både norsk og engelsk. Det tilrettelegges også for at alle ansatte gis tilgang til et skjemaverktøy, MachForm, som også egner seg for emneevaluering. Denne løsningen vil også være klart senest til 1. august. Læringssenteret vil arrangere kurs i bruk av både Fronter og Machform til emneevaluering, og de første kursene settes opp første eller andre uken av august. Det vil basert på erfaringen med disse kursene eller etter forespørsel fra instituttene sette opp nye kurs senere på høsten.

Resultatene fra evalueringene skal drøftes i de årlige emnerapportene. Studieavdelingen arbeider ved hjelp av kommunikasjonsavdelingen med å ferdigstille en publiseringsløsning for rapportene i dagens nettløsning i løpet av sommeren. Denne skal være intuitiv og enkelt å benytte slik at hver enkelt emneansvarlig skal kunne laste opp egne emnerapporter.

Studieavdelingen arbeider også med rammene for gjennomføring av trinn 2 av emneevaluering, sluttevalueringen. Dette arbeidet vil ferdigstilles når SU har gitt sin tilråding til de spørsmålene som skal inngå.

Studiedirektørens vurdering – spørsmål i sluttevalueringen

Trinn 2 i emneevalueringene, sluttevalueringen, gjennomføres sentralt. Studieutvalget har bedt om at denne evalueringen skal bestå av 1-3 spørsmål og være summativ. Hovedformålet med sluttevalueringen er å være en temperaturmåling. Resultatene skal sees i sammenheng med underveisevalueringen og periodisk møte om emnet. Studiedirektøren mener at sluttevalueringen ikke bør blir for omfattende, men skal tilføre noe ytterligere informasjon om emnet.

Studiedirektøren foreslår følgende 3 spørsmål til evalueringen, Trinn 2:

På en skala fra 1-6:

1. I hvilken grad synes du læringsaktivitetene og undervisningsformene bidro til eget læringsutbytte i emnet?
2. Hvor egnet er vurderingsformen (eksamen) i emnet for å måle læringsutbytte ditt?
3. Alt i alt hvor tilfreds er du med emnet?

Spørsmål 1 tar sikte på å gi både instituttledelsen og emneansvarlige et raskt overblikk om studentene opplever læringsaktivitetene og undervisningsformene som egnet til å oppnå læringsutbytte. Dette er sentral informasjon for emneutviklingsarbeidet, og spørsmål rundt temaet i både summativ og formativ form vil være formålstjenlig. Spørsmål 2 tar for seg i hvilken grad studentene opplever at vurderingsformen (eksamen) er egnet til å måle læringsutbytte. Dette er et tema som ikke nødvendigvis blir berørt i underveisevalueringen, og passer i summativ form. Alt i alt-spørsmålet til slutt gir en rask og overordnet informasjon om studentenes tilfredsheten i emnet, og gir en mulighet til å videreføre og sammenligne med samme måling i emneevalueringen som har vært gjeldende på campus Ås de siste årene.

Studiedirektøren anbefaler at skalaen 1-6 benyttes, slik som i dagens emneevaluering ved campus Ås. En skalaen fra 1 til 6 vil bedre kunne fange opp nyanser av helhetsopplevelsen i emnene, enn eksempelvis en skala med kun 3 grader (misfornøyd – passe fornøyd – misfornøyd). Det at resultatene i den sentralt utsendte delen av rutinen er tallbaserte, gjør at man fortsatt kan få en rask oversikt, sammenligne over tid og mellom emner.

Sluttevalueringen foreslås sendt ut på eksamensdagen for de emner med avsluttende skriftlig eksamen i eksamensperioden og på siste dag i undervisningsperioden for de resterende. Sluttevalueringen vil være åpen til en uke etter endt eksamensperiode.

Resultatene fra sluttevalueringen vil offentliggjøres på en nettside som er tilgjengelig for alle.

Forslag til vedtak:

- Studieutvalget tar status til orientering
- Studieutvalget vedtar følgende spørsmål i trinn 2 Sluttevaluering:
 1. I hvilken grad synes du læringsaktivitetene og undervisningsformene bidro til eget læringsutbytte i emnet?
 2. Hvor egnet er vurderingsformen (eksamen) i emnet for å måle læringsutbytte ditt?
 3. Alt i alt hvor tilfreds er du med emnet?

Vedlegg 1.

<https://www.nmbu.no/ansatt/adm/ksu/studiekvalitet/emner/emneevaluering>

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp

Saksbehandler: Katarina Klarén

Arkiv nr:

Studieutvalget

SU-SAK 30/2016 Oppfølging av kandidatundersøkelsen

Vedlegg:

1. NMBUs kandidatundersøkelse 2015

Forslag til vedtak:

- Studieutvalget har følgende innspill:

Ås, 24. mai 2016

Ole-Jørgen Torp

Studiedirektør

Bakgrunn

Det ble våren 2015 igangsatt et arbeid med å få gjennomført ny kandidatundersøkelse ved NMBU. Formålet med undersøkelsen skulle være å kartlegge kandidatenes tilknytning til arbeidslivet og deres opplevelse av utdanningen de har fullført ved NMBU. Studieutvalget var involvert i oppstarten av arbeidet med undersøkelsen og har blitt løpende orientert om arbeidet, senest ved møtet 3. februar 2016, jf. sak 10/2016.

Resultatene av undersøkelsen ble presentert av TNS Gallup onsdag 30. mars 2016. Studieutvalget ble invitert til presentasjonen.

Studiedirektøren ønsker en drøfting i studieutvalget om hvordan Kandidatundersøkelsen best følges opp og tas med inn i det videre arbeidet.

Kort om resultatene

Jevnt over er resultatene fra kandidatundersøkelsen gode og på linje med resultatene fra tilsvarende undersøkelse i 2010. Nesten 80 prosent av kandidatene gikk ut i arbeid innen 3 mnd. etter fullført grad og at 90 prosent av kandidatene gikk ut i arbeid innen 4-7 mnd. 80 prosent av kandidatene melder om at denne jobben var svært relevant eller relevant. Når det gjelder tilfredshet med utdanningen sier 84 prosent at de er tilfreds og 67 prosent mener at NMBU har et godt omdømme blant arbeidsgiverne. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at det er variasjon i resultatene mellom institutter og studieprogrammer.

Analysene i rapporten viser at «studiets faglige innhold», «undervisningskvaliteten», «solid faglig basis for arbeid i mitt fagfelt» og «veiledning-/rådgiving fra undervisningspersonalet» har størst betydning for den overordnede tilfredsheten. Disse områdene kan tolkes som viktige styrker for NMBU.

Det er svakere score på tilfredshet for faktorer som «studieveiledningen i forbindelse med overgang til jobb», «utdanningen la stor vekt på samarbeid med næringslivet», «mulighet for bruk av digitale læringsmetoder/fleksible IKT-løsninger», «erfaring fra prosjektoppgaver i studietiden» og «tema i master-/bachelor-/fordypningsoppgaven gav fortrinn de jeg søkte jobb». Dette er de forhold NMBU i første rekke (og generelt sett) bør ta tak i for å forbedre. Av disse svakhetene, peker «studentveiledningen i forbindelse med overgang til jobb» seg ut som klart svakeste punkt. Forbedring av dette forholdet, vil være det som i størst grad kan løfte kandidatenes helhetlige tilfredsheten med NMBU.

Et annet punkt som vurderes svært svakt på tilfredshet er «som student ved NMBU lærte jeg hvordan jeg går fram dersom jeg ønsker å starte en bedrift». Samtidig ser vi at forholdet i mindre grad påvirket kandidatenes helhetlige tilfredshet med NMBU. En forbedring av dette forholdet, generelt for alle studier, vil med andre ord i mindre grad påvirke kandidatenes helhetlige oppfatning av NMBU.

Studiedirektørens vurdering

Studiedirektøren understreker at det er gledelig med jevnt over gode resultater når det gjelder overgang til arbeid, opplevd relevans og generell tilfredshet. Resultatene er på linje med resultatene i undersøkelsen fra 2010.

Gode resultater gir en bekreftelse på at utdanningene ved NMBU holder høy kvalitet og er dermed et godt utgangspunkt for videre arbeid. Gode resultater må også brukes i arbeidet med rekruttering og markedsføring.

Studiedirektøren ønsker samtidig å peke på viktigheten av å ta med seg kunnskapen fra undersøkelsen for å forbedre og utvikle NMBU. Dette kan gjelde generelle resultater, som for eksempel den svakere tilfredsheten med karriereveiledningen, så vel som resultater for enkeltstående programmer/institutter.

Den viktigste bruken av undersøkelsen ligger i programmiljøene, hvor den kan brukes som en kilde for vurderingen av programmene i den årlige programevalueringen. Det er fagmiljøene som er nærmest til å tolke resultatene, sette dem inn i en sammenheng og til å foreslå tiltak.

Studiedirektøren ønsker utvalgets innspill på hvordan resultatene best kan brukes og hvilken type tiltak som peker seg ut som hensiktsmessig for å møte svake punkter.

Forslag til vedtak

Studieutvalget har følgende innspill:

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp
Saksbehandler: Bjørg Ekerholt Dysvik
Arkiv nr: 16/01598

Studieutvalget

SU-SAK 31/2016 Forskrift om studier

Vedlegg:

1. Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
2. Innspill og synspunkter fra IKBM, INA, IMV og HH

Forslag til vedtak:

Fremlagt forslag til forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) tilrås, med de endringer som fremkom på møtet.

Det tilrås at forskriften trer i kraft 01.01.2017, med unntak av § 33-5, ledd (5), § 35-1, ledd (2), § 45-3, ledd (1) hvor ikrafttredelsestidspunktet må vurderes nærmere.

Ås, 24.05.2016

Ole-Jørgen Torp
studiedirektør

Bakgrunn

Gjeldende *forskrift om opptak, studier, eksamen og grader ved NMBU* ble vedtatt av universitetsstyret 07.05.2015. Studiedirektøren vil i denne saken rette oppmerksomheten på forskriftens navn, nåværende inndeling, samt legge fram innkomne forslag til reelle endringer i deler av ordlyden.

Forskriftens navn – studiedirektørens vurdering og tilråding

Studieavdelingen har mottatt innspill på at navnet, *Forskrift om opptak, studier, eksamen og grader ved NMBU*, er unødig langt. Det foreslås en omdøping til: *Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)*. Opptak, eksamen og grader inngår alle i begrepet «studier», og det synes derfor unødvendig med en utdypende detaljering i navnet på forskriften. I tillegg handler forskriften også om andre forhold tilknyttet studier enn det som er nevnt i tittelen i dag. En endring vil også tilsi en enklere henvisning til forskriften i saksdokumenter m.m, da kortversjonen *Studieforskriften ved NMBU*, i så måte vil kunne benyttes.

Studiedirektøren tilrår at forskriftens navn endres til *Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)*.

Forskriftens inndeling – forslag til endring – studiedirektørens vurdering og tilråding

Det er i dag universitetsstyret som vedtar forskriftens ordlyd, både paragrafene og de utfyllende bestemmelsene. Studiedirektøren ser derfor ikke lenger behovet for den nåværende todelingen.

Studiedirektøren tilrår at ordlyden i de utfyllende bestemmelsene tas inn i sine respektive paragrafer, se vedlegg 1. Videre finner studiedirektøren å anbefale at ordlyden i paragrafer av et visst omfang inndeles i nummererte ledd. Sistnevnte av hensyn til lesbarheten. På sikt bør det vurderes om ikke deler av innholdet i forskriften kan tas ut, og utformes som ulike spesifikke retningslinjer. Ett eksempel på dette kan være retningslinjer for gjennomføring av eksamen.

Forslag til endringer i ordlyd - studiedirektørens vurderinger og tilråding

Studieavdelingen har mottatt forslag til justeringer og en nærmere utdyping av ordlyden i enkelte deler av forskriften. Disse fremlegges med dette ut fra behovet for tilføyelser og klargjøring.

Det kan det spesielt nevnes at kap. 31, Skikkethetsvurdering, har fått en ny og omarbeidet ordlyd, jf. vedlegg 1. Videre at ordlyden i gradsoppgavekapitlet, kap. 46, er omstrukturert. Reelle endringer i dette kapitlet vil bli omtalt senere i saksfremlegget.

Studieavdelingen sendte den 16.03.2016 ut et internt «høringsnotat» og ba om innspill og synspunkter på enkelte spørsmål av mer prinsipiell karakter. Noen tilbakemeldinger er kommet inn, se vedlegg 2, 3, 4 og 5.

I det påfølgende fremmes forslag til endringer og studiedirektørens tilråding. Det henstilles til at vedlegg 1, selve forskriften, benyttes ved gjennomgangen av forslagene.

Studiedirektøren gjør oppmerksom på at enkelte av de foreslåtte endringene vil, hvis de

vedtas, også kunne ha innvirkning på ordlyden i andre deler av forskriften. Studiedirektøren vil i etterkant av studieutvalgets behandling gjennomgå forskriften med dette for øye.

1) Ang. opptak til høyere årstrinn, § 7-1, ledd (3)

Bachelorstudiet i dyrepleie forventes å starte opp kommende studieår. Hvis ledig kapasitet, kan det bli aktuelt med suppleringsopptak ved at det tildeles ledig(e) studieplass(er) til høgskolekandidater i dyrepleie. Denne muligheten må synliggjøres i forskriften.

Studiedirektøren tilrår at følgende ordlyd tas inn § 7-1, ledd (3).

*(3) For **dyrepleierstudiet** gjelder følgende:*

For høgskolekandidater i dyrepleie utdannet ved tidligere NVH eller NMBU, kan det foretas suppleringsopptak for påbygging til en bachelor i dyrepleie. Søkerne må ha ervervet seg tilstrekkelige kunnskaper til å kunne tre inn i studiet på det aktuelle trinn.

En lokal opptakskomite foretar en samlet vurdering av søkeres eksamensresultater på dyrepleierstudiet og avgjør hvem som tildeles ledig studieplass. Er det flere søkere enn ledige studieplasser og søkeres kvalifikasjoner anses jevn gode, avgjøres opptaket ved loddtrekning.

Retningslinjer for suppleringsopptak, søknadsfrist og antall ledige plasser kunngjøres på NMBUs nettsider.

Siste setning ovenfor, tilrås også å tas også inn i § 7-1, ledd (2) under omtalen av muligheter for suppleringsopptak til veterinærstudiet.

2) Ang. opptak til høyere årstrinn, § 7-1, ledd (4), punkt c)

Opptakskontoret mottar fra tid til annen spørsmål om karakteren «bestått» omregnes til tall når et karaktersnitt skal utregnes.

Studiedirektøren tilrår at følgende ordlyd tas inn i § 7-1, ledd (4), punkt c.

Emner med karakteren «bestått»/»ikke bestått» omregnes ikke og inngår ikke i snittberegningen.

3) Ang. opptak til enkeltemner, § 10-1, ledd (1) og (2)

Endringen i § 10-1, ledd (1), er kun en presisering:

*Ved opptak til enkeltemner gjelder de generelle krav **som ved før** opptak til ~~det~~ studieprogrammet ~~med emnet tilhører~~, dvs. krav om generell studiekompetanse og eventuelle spesielle opptakskrav.*

Når det gjelder endringen i denne paragrafens ledd (2), er dette et forslag om å endre enkeltemnetilbudet til kun å gjelde de som har generell studiekompetanse. NMBU ønsker å prioritere arbeidet med gradsstudenter og utvekslingsstudenter som kommer fra

universiteter NMBU har avtale med. Derfor fjernes en generell mulighet for opptak til enkeltemner uten generell studiekompetanse.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 10-1, ledd (2):

Vurderingen av generell studiekompetanse, eventuelle spesielle opptakskrav og tildeling av studierett gjøres av studieavdelingen (ved opptakskontoret). Vurdering av opptak til emne(r) med antallsbegrensning eller med 300- eller 400-kode avgjøres av emneansvarlig institutt. ~~Ved opptak til enkeltemner som undervises på engelsk stilles det ikke krav til kunnskaper i norsk.~~

4) Ang. klage på vedtak om opptak, § 15-1

I gjeldende forskrift er det i denne paragrafens utfyllende bestemmelser en oppstilling av aktuelt/aktuelle grunnlag for *klage på enkeltvedtak om opptak*. Denne oppstillingen foreslås tatt ut. Kun hvilket organ som behandler hvilke klager tilrås å fremgå av regelverket.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 15-1:

§ 15-1

(1) Søkere har klagerett på vedtak om opptak til studium i henhold til forvaltningslovens § 28 flg. Klagefristen er tre uker, jf. forvaltningslovens § 29.

(2) Klage over enkeltvedtak om opptak i nasjonal opptaksmodell (NOM) for grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler, ~~behandles av~~ Nasjonal klagenemnd for opptak via SO.

(3) Klage på enkeltvedtak om opptak på grunnlag av lokalt opptak ~~behandles av~~ NMBUs klagenemnd.

5) Ang. studieretten, §17-1 og § 17-2

Det har kommet innspill på at ordlyden i § 17-1, ledd (1), kan forenkles, da en oppramsing av rettighetene tilknyttet et studieprogram aldri vil kunne være komplett og fullstendig. Videre tilrås en språklig justering i § 17-2.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 17-1, ledd (1) og § 17-2:

§ 17-1:

(1) Den som har akseptert tilbud om studieplass, ~~får tildeles~~ studierett ved NMBU. ~~Studierett Rettigheter~~ tilknyttet et studieprogram ~~gir er for eksempel~~ rett til undervisning i samsvar med studieprogrammet som studenten er tatt opp til, rett til eksamen, ~~praksis, obligatoriske aktiviteter i studier, tilgang til nødvendige hjelpemidler, laboratoriekurs, organisert veiledning og andre nødvendige ressurser~~ universitetet tilbyr.

§ 17-2: *Studenter med studierett ved NMBU plikter å registrere seg hvert semester innen kunngjorte frister fastsatt av studieutvalget. For studenter ~~med en utdanningsplan~~, skal registreringen fastsette og bekrefte opplysningene i utdanningsplanen for ~~aktuelt~~ semester. For andre studenter gjelder en tilsvarende plikt til å registrere seg.*

6) Ang. oppretting og nedlegging av studieprogram, § 20-1,

Med nåværende struktur er fakultetene involvert ved den årlige fastsettelsen av studieprogramporteføljen. Dette fremgår ikke i dag av forskriften. Siden det pr. d.d. ikke er tatt noen avgjørelse på den fremtidig organiseringen av NMBU, finner studiedirektøren at en endring i denne paragrafen utsettes.

7) Ang. spesialpensum, § 23-1, ledd (2), (3), (8) og (11)

Under regelverket for spesialpensum foreslås flere endringer/presiseringer:

- a) Det har kommet innspill på at omtalen av spesialpensum tilknyttet gradsoppgaver bør tas inn i hovedkapitlet om spesialpensum, kap. 23, ledd (2). I dag står denne omtalen i gradsoppgavekapitlet. Studiedirektøren er enig i forslaget og finner det formålstjenlig å samle all omtale angående spesialpensum i ett kapittel. I gradsoppgavekapitlet vil det kun bli en kort presisering av muligheter for å ta spesialpensum i tilknytning til gradsoppgaven.
- b) En tilføyelse, et unntak fra regelverket, bør fremgå under ledd (3) i § 23-1. Dette gjelder utvekslingsstudenter som gjennomfører spesialpensum under sitt opphold ved NMBU. For enkelte utvekslingsstudenter kan antallet studiepoeng avvike fra de oppsatte normene for spesialpensum.
- c) Endringer i karakterregelen for spesialpensum, ledd (8) i § 23-1. Tidligere var spesialpensum innenfor grunnutdanningene kun et eventuelt tillegg til gradsoppgaven. Evalueringen var med bokstavkarakter. Etter at regelverket for *fritt emne* ble en del av ordningen spesialpensum, har kravet om bokstavkarakterer blitt videreført og blitt gjort gjeldende for alle former for spesialpensum. Det er nå fra enkelte faglærere kommet ønske om at spesialpensum, som ikke er tilknyttet en gradsoppgave, også kan evalueres med «Bestått»/»Ikke bestått». Studiedirektøren anbefaler derfor en valgmulighet mellom bokstavkarakter versus evalueringen «Bestått»/»Ikke bestått» i slike tilfeller. Studiedirektøren vil derimot tilrå at det ikke gjøres endringer for spesialpensum som tas i tilknytning til gradsoppgaver, evalueringen er i slike tilfeller med bokstavkarakter. Og til sist, en presisering om at spesialpensum innenfor ph.d.-utdanninger evalueres med «Bestått»/»Ikke bestått».
- d) Det tilrås at det i forskriften synliggjøres at spesialpensum ikke er et tilbud for NMBUs enkeltemnestudenter.

Studiedirektøren tilrår:

Gjeldende ordlyd med forslag til endringer/tilføyelser:

Ledd (2)

Spesialpensum kan tas i tilknytning til gradsoppgaven, jf. § 46-13, for å kunne gi en faglig tilleggskompetanse for arbeidet med oppgaven. Dette kan utgjøre en større fordypning i et tema eller gi en større bredde i faget enn universitetets emner kan gi. Hvis spesialpensumet inngår i referanselitteraturen til masteroppgaven, må arbeidet med dette pensumet innebære en vesentlig utvidelse i forhold til hva som bør forventes av arbeid med referanselitteraturen.

Hovedveileder eller tilleggsveileder for gradsoppgaven vil i slike tilfeller normalt være veileder for studenten i spesialpensumet.

Siste del av ledd (3):

- *Spesialpensum kan utføres av en enkelt student eller av en gruppe studenter.*
- *I hver grad kan det kun inngå to spesialpensumer.*
- *I en bachelorgrad kan det kun inngå 10 studiepoeng spesialpensum.*
- *I en 2-årig mastergrad kan det kun inngå 20 studiepoeng spesialpensum.*
- *I en 5-årig mastergrad kan det kun inngå 30 studiepoeng spesialpensum.*
- *Unntak gjelder for spesialpensum på ph.d. nivå **og for utvekslingsstudenter.***

Ledd (8):

Spesialpensum som er tilknyttet en masteroppgave evalueres med bokstavkarakter.

Spesialpensum som er tilknyttet et doktorgradsstudium (ph.d.) evalueres med «Bestått»/»Ikke bestått». Øvrige spesialpensum evalueres med bokstavkarakter eller «Bestått»/»Ikke bestått».

Ledd (11):

Enkeltemnestudenter kan ikke ta spesialpensum.

8) Ang. skikkethetsvurdering

Studiedirektøren har fått tilbakemelding om at gjeldende ordlyd er noe upresis, og at det bør åpnes opp for en mer generell ordlyd hva angår skikkethetsvurdering.

Studiedirektøren tilrår en endret ordlyd i kap. 31, *Skikkethetsvurdering*, slik det fremgår av vedlegg 1.

9) Ang. reaksjon på klanderverdig opptreden og straffbare forhold (tidligere Bortvisning og utstenging), kap. 32

Dagens overskrift og ordlyd dekker i hovedsak *bortvisning* og *utestenging*, men ikke *utestenging grunnet straffbare forhold*. Det anbefales å endre ordlyden i dette kapitlet til også å gjelde straffbare forhold, i henhold til UH-lovens § 4-9.

Studiedirektøren tilrår en endret ordlyd i kap. 32, *Reaksjon på klanderverdig opptreden og straffbare forhold*, slik det fremgår av vedlegg 1.

10) Ang. langsgående vurderinger, § 33-5, ledd (5):

Det er i enkelte tilfeller blitt stilt spørsmål ved om *alle* delprøver i en langsgående vurdering må være bestått for at det kan gis en ståkarakter i emnet. Tilbakemeldingene i studieavdelingens interne «høring» er, i all hovedsak, at det ikke er ønskelig med en for firkantet regel på dette området. Emnene er ulike, og det må være opp til emneansvarlig/emneansvarlig institutt å avgjøre hvordan dette skal håndteres.

Studiedirektøren anbefaler en formulering som vist nedenfor. Emnebeskrivelsene skal inneha klare og entydige opplysninger på dette punktet.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd:

§ 33-5

*(5) Ved godkjenning av emner med langsgående vurdering skal emneansvarlig institutt/institutter fastsette hvordan delprøven(e)/delaktiviteten(e) skal evalueres, ~~om de må være bestått~~, og hvor mye de skal vektlegges i den endelige slutt karakteren for emnet. Dette skal framgå av emnebeskrivelsen. **Dersom ikke annet er spesifisert i emnebeskrivelsen, må alle delprøver i en langsgående vurdering være bestått for at det kan gis stå karakter i emnet.***

11) Ang. oppmelding langsgående vurdering, § 35-1, ledd (2), nest siste avsnitt under punkt a)

Studiedirektøren erfarer at det er en del spørsmål knyttet til langsgående vurderinger og muligheter for forbedring av delprøver, utsatt eksamen og ny prøve. Dagens regelverk skiller på om det gis rett til oppmelding kun ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet, eller til perioden for utsatt eksamen/ny prøve:

For emner med langsgående vurdering kan en student kun melde seg opp til eksamen ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet. Unntak:

- *Studenter som har gyldig forfall til en skriftlig delprøve i en ordinær eksamensperiode kan melde seg opp til ny skriftlig delprøve i førstkommende periode for utsatt eksamen og ny prøve. Det samme gjelder studenter som har møtt til en slik delprøve og ikke har bestått.*

I studieavdelingens «høringsnotat» ble det stilt spørsmål ved om det for emner med langsgående vurdering *kun* skal gis anledning for oppmelding til eksamen ved ordinært tidspunkt. Innkomne tilbakemeldinger støtter i all hovedsak et slikt forslag. Men, enkelte stiller spørsmål ved om det bør være unntak fra en slik regel for de som har gyldig forfall.

I dag er det et kunstig og unaturlig skille på om en delprøve er i den ordinære eksamensperioden eller utenfor denne, og derigjennom eventuelle muligheter for utsatt eksamen/ny prøve i konteperioden. Studiedirektøren ser det som formålstjenlig å rendyrke regelverket, og ikke som i dag, ha en «både og» løsning. Et regelverk hvor det for emner med langsgående vurdering *kun* gis anledning til å melde seg opp til eksamen ved ordinært tidspunkt, vil være mer entydig og uforutsigbart. Det er også på nasjonalt hold et stort fokus på vurdering- og vurderingsordninger og at disse må være klare og utvetydige.

Studiedirektøren anbefaler at det for emner med langsgående vurdering *kun* gis muligheter for oppmelding til eksamen ved ordinært tidspunkt for eksamen.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 35-1, ledd (2), nest siste avsnitt under punkt a):

For emner med langsgående vurdering kan en student kun melde seg opp til eksamen ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet. ~~Unntak:~~

~~Studenter som har gyldig forfall til en skriftlig delprøve i en ordinær eksamensperiode kan melde seg opp til ny skriftlig delprøve i førstkommende periode for utsatt eksamen og ny prøve. Det samme gjelder studenter som har møtt til en slik delprøve og ikke har bestått.~~

12) Ang. avmelding, § 35-1, under punkt b)

Det er ikke lenger er en egen avmeldingsfrist for gradsoppgaven. Erfaringer tilsier at denne opplysningen bør komme frem av forskriften, ikke bare i *Akademisk kalender*.

Studiedirektøren tilrår at ordlyden nedenfor tas inn under punkt b) i § 35-1.

Forslag til tilføyelse:

Det er ingen egen avmeldingsfrist for gradsoppgaver. En eventuell avmelding må skje innen datoen/fristen for oppmelding.

13) Ang. ny og utsatt eksamen, § 36-1, under punkt l)

Under dette punktet fremgår at ved ny og utsatt eksamen skal studenten prøves i samme pensum og vurderingsformen skal *til vanlig* være lik den som ble brukt ved ordinær eksamen:

NMBU arrangerer ny og utsatt eksamen når det er studenter som strøk ved siste ordinære eksamen eller som har godkjent grunn for fravær ved ordinær eksamen. Ved slik eksamen skal studenten prøves i samme pensum og vurderingsformen skal til vanlig være lik den som ble brukt ved ordinær eksamen.

I studieavdelingens «høringsnotat» ble det stilt spørsmål ved om *til vanlig* bør tas ut av ordlyden. Utgangspunktet for spørsmålet er det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, hvor det fremgår at hvert emne skal ha sitt spesifikke læringsmål og mål for studentenes læringsutbytte. Vil dette kunne oppfylles fullt ut, dersom vurderingsformen for et emne ikke er lik ved ordinær eksamen og ved utsatt prøve/ny eksamen?

Tilbakemeldingen fra enkelte undervisningsutvalg er at *til vanlig* bør tas ut. Ett undervisningsutvalg bemerker at endring av vurderingsformen kan påvirke læringsutbyttet. Fra andre er tilbakemeldingen at ulike eksamensform mellom ordinær eksamen og konte ikke sees på som spesielt avgjørende. Det blir også foreslått at en eventuell annen evaluering på konteeksamen må fremgå av emnebeskrivelsen.

Studiedirektøren tilrår at *til vanlig* tas ut av ordlyden. Vurderingsformen i et emne bør være lik på ordinær eksamen og på utsatt eksamen/ny prøve. Studentene skal prøves i samme pensum og på samme måte, uavhengig av tidspunktet for prøven.

14) Ang. tilrettelegging ved eksamen/prøve, § 38-1, ledd 5

Forlenget tid ved skriftlig eksamen fastsettes i dag ut fra følgende retningslinjer:

- for eksamen som varer mellom 45 min og inntil 1,5 time gis 10 minutter forlenget tid
- for eksamen som varer mellom 1,5 time og inntil 4 timer gis 30 minutter ekstra tid

- for eksamen som varer ut over 4 timer gis 1 time ekstra tid.

Det står i dag ikke noe om forlenget tid for skriftlige prøver *under* 45 minutter. Slike prøver finnes, og studenter med behov for forlenget tid etterspør et regelverk også for slike prøver. Slik studiedirektøren ser det, bør studenter med behov for utvidet tid på skriftlige prøver ha muligheter til dette uansett prøvens lengde. Studiedirektørens syn er videre at det er lite hensiktsmessig med en ytterligere gradering i tid, for forlengelse med tanke på prøver på mindre enn 45 minutter, men at tiden endres fra 10 til 15 minutter for eksamen på inntil 1,5 time.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 38-1, første avsnitt av ledd 5):

Ved skriftlig eksamen gis følgende forlengelse:

- for eksamen som varer ~~mellom 45 min og~~ inntil 1,5 time gis ~~15 10~~ minutter *ekstra forlenget tid*
- for eksamen som varer ~~mer enn mellom~~ 1,5 time og inntil 4 timer gis 30 minutter ekstra tid
- for eksamen som varer ~~mer enn ut over~~ 4 timer gis 1 time ekstra tid.

15) Ang. sensorer og sensur, kap. 41

I brev av 19.01.2016 fra Universitets- og høyskolerådet (UHR), går det frem at UHR har vedtatt følgende veiledende retningslinjer for sensur:

- Det bør utarbeides sensorveiledning til hver eksamen.
- Kvalifikasjonskravet for sensor bør være det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon.
- Ekstern sensor kan ikke være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved institusjonen og heller ikke ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner bør ikke benyttes som eksterne sensorer dersom de har nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet.
- Eksterne sensorer blir oppnevnt av styret ved institusjonen eller av det organet som oppnevningen eventuelt er delegert til. Det blir orientert om bruken av eksterne sensorer i forbindelse med årsrapporter eller kvalitetsmeldinger e.l.
- Hovedregelen bør være at ekstern sensor avgjør når det er uenighet mellom intern og ekstern sensor. Dersom det blir benyttet bare en sensor på en del av besvarelsene, bør tvilstilfeller drøftes med ekstern sensor. I særlige tilfeller bør det oppnevnes en tredje sensor.
- Omfanget av sensur:
 - a. Det bør være to sensorer på muntlig eksamen og på andre eksamener som ikke lar seg etterprøve.
 - b. Det bør være to sensorer på bachelorarbeid. En av disse bør være ekstern.
 - c. På andre eksamener bør det i tillegg til intern sensor hvert år bli benyttet ekstern sensor på minst 1/3 av emnene, slik at alle emnene i løpet av en treårsperiode har hatt ekstern sensur.

- d. For store kull har institusjonene anledning til å benytte ekstern sensor bare på en fastsatt del av besvarelsene. Denne vurderingen skal da være grunnlag for vurdering av de øvrige besvarelsene.
- e. Institusjoner som har innført ordninger med tilsynssensor/programsensur, kan eventuelt legge deler av funksjonen som ekstern sensor inn i denne ordningen.
- For å få en god felles praksis bør følgende innarbeides i de sentrale styringsdokumentene ved institusjonene:
 - a. minstekrav om antall sensorer og omfanget av ekstern sensur
 - b. deltakelse i nasjonal samordning av karakterbruk og sensurarbeid
 - c. evaluering av vurderingsordningene

De veiledende retningslinjene kommer som et resultat av stor oppmerksomhet rundt ulikheter i karaktersetting mellom institusjoner og fagmiljøer. Retningslinjene fokuserer på dokumentasjon (sensorveiledninger), institusjonelt ansvar og ledelse, og ekstern kvalitetssikring.

UHRs oppgave er å bidra til harmonisering av karakterbruken, og det henstilles til at retningslinjene implementeres ved universitetene og høyskolene.

Studiedirektøren ser nødvendigheten av å samordne karakterbruken ved universitetene og høyskolene, og det kan konstateres at NMBUs regelverk for sensur tilfredsstiller mange av de ovennevnte retningslinjer. Studiedirektøren vil, med utgangspunkt i disse retningslinjene, kommentere, vurdere og tilrå endringer i NMBUs regelverk for sensur der dette synes aktuelt.

- **Anbefaling fra UHR:** Det bør utarbeides sensorveiledning til hver eksamen

Ifølge NMBUs regelverk, § 43-3, ledd (1), skal sensorene som skal behandle klage på karakter få tilsendt NMBUs instruks for sensorer og sensorveiledningen. Studiedirektøren anbefaler at nødvendigheten med en sensorveiledning også presiseres i forskriftens § 41 *Sensorer og sensur*.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 41-1, ledd (1):

Alle emner skal ha en sensorveiledning og enhver evaluering skal resultere i et vurderingsuttrykk (en karakter). For alle emner som omfattes av denne forskrifts kapittel 1, skal det være to sensorer.

- **Anbefaling fra UHR:** Tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner bør ikke benyttes som eksterne sensorer dersom de har nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet

Det kan være vanskelig å innhente eksterne sensorer, og i studieavdelingens høringsnotat ble det derfor bedt om synspunkter på UHRs veiledende retningslinjer på dette punktet. Tilbakemeldingene er at det er viktigere å få faglige og gode sensorer enn å hindre at personene kjenner hverandre. Innenfor «små» fagområder kjenner alle hverandre, og det kan være vanskelig å få skaffet til veie en ekstern sensor som ikke er innenfor eget faglig nettverk. Det ble også stilt spørsmål ved hva

som menes med «samarbeidsinstitusjoner» og ha «nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvaret for undervisningen i emnet».

Studiedirektøren støtter UHRs anbefaling om at tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner ikke bør benyttes som eksterne sensorer dersom de har meget nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet. Studiedirektøren føler seg trygg på at NMBUs fagmiljøenes er seg bevisst hvem som benyttes som eksterne sensorer, og ser ikke behovet for en nærmere presisering i NMBUs regelverk.

- **Anbefaling fra UHR:**

- Det bør være to sensorer på muntlig eksamen og på eksamener som ikke lar seg etterprøve.
- Det bør være to sensorer på bachelorarbeid. En av disse bør være ekstern.
- På andre eksamener bør det i tillegg til intern sensor hvert år bli benyttet ekstern sensor på minst 1/3 av emnene, slik at emnene i løpet av en treårsperiode har hatt ekstern sensur.

NMBUs nåværende regelverk for bruk av sensorer, § 41-1, led (3), punkt a) og b), synliggjør en utstrakt bruk av ekstern sensor, og på ulike måter. Når det gjelder de to første strekpunktene ovenfor er dette helt i tråd med NMBUs forskrift.

Hva angår det tredje strekpunktet, *hvert år benytte ekstern sensor på minst 1/3 av emnene*, kan ikke studiedirektøren se at NMBUs regelverk nødvendigvis bør endres. Dette ut fra det faktum at universitetets regelverk på dette området synliggjør en utstrakt bruk av ekstern sensor. Det er med dagens regelverk åpnet opp for ulike måter, og kombinasjoner av disse; ekstern sensor er direkte involvert i selve sensureringen/evaluering av vurderingsordningene/utforming av eksamensoppgavene og sensorveiledningen/sensurering av et tilfeldig utvalg eksamensbesvarelser som en kalibrering av den totale sensuren. **Studiedirektøren tilrår** at NMBUs gjeldende regelverk innenfor dette området videreføres.

- **Anbefaling fra UHR:** Hovedregelen bør være at ekstern sensor avgjør når det er uenighet mellom intern og ekstern sensor. Dersom det blir benyttet bare en sensor på en del av besvarelsene, bør tvilstilfeller drøftes med ekstern sensor. I særlig tilfeller bør det oppnevnes en tredje sensor.

NMBUs nåværende retningslinjer ved uenighet om karakterfastsetting er som følger:

§ 41-1, punkt 7): *Dersom de to sensorene ikke blir enige om karakterfastsettingen, skal sensureringen suppleres med en tredje sensor. Denne sensoren skal være ekstern. Den nye sensoren skal ikke være kjent med de første sensorene sin vurdering og eventuell begrunnelse, før sensorgruppen i fellesskap fastsetter den endelige karakteren.*

Som det fremgår av NMBUs regelverk skal en tredje sensor koples inn dersom sensorene ikke blir enige om karakterfastsettingen. Studiedirektøren er av den oppfatning at NMBUs forskrift på en god og tilfredsstillende måte ivaretar

problematikken ved en eventuell uenighet mellom sensorene ved fastsetting av karakter. **Studiedirektøren tilrår** at nåværende ordlyd videreføres.

16) Ang. begrunnelse for karakter, klage på karakter eller formelle feil ved eksamen/prøve, kap. 43

Store deler av kapittel 43 er i dagens forskrift en gjengivelse av UH-lovens ordlyd. Det har kommet innspill på at dette er uhensiktsmessig. UH-loven endres fra tid til annen, og det er heller ikke nødvendig at lovtekst inngår i en underliggende forskrift.

Med dette som utgangspunkt er ordlyden i kapittel 43 på ny vurdert, og fremstår i vedlegg 1, noe mer kortfattet og med aktuelle henvisninger til tilhørende paragrafer i UH-loven.

Studiedirektøren vil, med ett unntak, presisere at det i dette kapitlet ikke er foretatt innholdsmessige endringer. Unntak:

- Ordlyden: *karakterfastsetting etter bruk av flervalgstest kan ikke påklages*, er tatt ut etter anbefaling fra sekretæren i NMBUs klagenemnd.

Studiedirektøren tilrår revidert ordlyd i kapittel 43 slik den fremgår i vedlegg 1.

17) Ang. adgang til å fremstille seg til eksamen i samme emne flere ganger, § 44-1, ledd (2)

For å synliggjøre og unngå misforståelser knyttet til spørsmål om muligheter for å «ta opp igjen/forbedre» en *bestått gradsoppgave*, finner studiedirektøren å tilrår en presisering også i denne delen av forskriften (en slik presisering er også å finne under kapitlet om gradsoppgaver).

Som det også fremgår av dagens regelverk, har ikke studenter på veterinær- og dyrepleierutdanningene muligheter til å avlegge eksamen på nytt i emner hvor de har oppnådd en ståkarakter.

Studiedirektøren tilrår en tilføyelse som vist nedenfor.

Dersom emnet/eksamen er bestått, har studentene mulighet til å framstille seg til samme eksamen på nytt, men bare én gang i hvert enkelt emne.

Unntak:

- studenter på **veterinær- og dyrepleierutdanningene** gis ikke anledning til å avlegge eksamen på nytt dersom den er bestått.
- *gjentak av bestått gradsoppgave tillates ikke.*

18) Ang. karakterregel/vurdering, § 45-2, ledd (3) og § 45-3, ledd (1)

- **Vedr. § 45-2, ledd (3):** Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdanning (NRØA), har vedtatt karakterbeskrivelser for masteroppgaver i masterstudier i økonomi og administrasjon (med sidetittel siviløkonom).

Studiedirektøren tilrår at disse karakterbeskrivelsene tas inn som vedlegg til forskriften, på lik linje med karakterbeskrivelser for masteroppgaver i realfag, MNT-fagene, jf. forskriftens vedlegg 2. Følgende ordlyd anbefales som ledd (3) i § 45-2.

(3) Karaktersetting på masteroppgaver innenfor økonomi og administrasjon følger et nasjonalt system for masterstudier i økonomi og administrasjon ved universitetene i Norge, se vedlegg 3. Ved NMBU gjelder dette for masteroppgaver avlagt ved Handelshøyskolen (HH-NMBU).

- **Vedr. § 45-3, ledd (1):** Utdanningsutvalget under Universitets- og høyskolerådet (UHR) har sendt på høring retningslinjer for karakterskalaen bestått/ikke bestått. NMBU har hatt forslagene på en intern høringsrunde. NMBUs tilbakemelding er sendt UHR. Ett av punktene i høringen var en generell beskrivelse av kravet til bestått karakter. UHRs anbefalinger er: *Det skal gis en generell beskrivelse av kravet til bestått karakter som er som følger: «Kandidaten har oppfylt kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.»*

Studiedirektøren tilrår at denne ordlyden tas inn i NMBUs i § 45-3, i ledd (1) og erstatter gjeldende beskrivelse av *et tilfredsstillende kunnskapsnivå*, slik det fremgår av ordlyden nedenfor:

§ 45-3

(1) Ved vurderingsuttrykket (karakterregel) "bestått"- "ikke bestått" skal grensen for bestått fastsettes av intern sensor og ekstern sensor i fellesskap, og gi uttrykk for at besvarelsen har et tilfredsstillende kunnskapsnivå i emnet. Et tilfredsstillende kunnskapsnivå vil si en prestasjon som er tilfredsstillende og akseptabel på de fleste områder. Studenten viser vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene. Det skal gis en generell beskrivelse av kravet til bestått karakter som er som følger: Kandidaten har oppfylt kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.

19) Ang. gradsoppgaver, kap. 46

Som nevnt innledningsvis foreslås en omstrukturering av kapitlet om gradsoppgaver. I all hovedsak er det en flytting av tekst innen kapitlet. Reelle endringer kommenteres i det påfølgende:

- Ingen egen avmeldingsfrist, § 46-2

Som bemerkt tidligere i saksfremlegget, punkt 12, ser studiedirektøren nødvendigheten av å presisere at det ikke lenger er en egen avmeldingsfrist for gradsoppgaven.

Studiedirektøren tilrår at det under § 46-2 fremgår at *det ikke er en egen avmeldingsfrist for gradsoppgaven. En eventuell avmelding må finne sted innen datoen/fristen for oppmelding.*

- Avtale – vurderingsmelding, § 46-3, ledd (5)

Studieavdelingen erfarer at enkelte studenter melder seg opp til gradsoppgaven uten at kontrakten mellom student, veileder og institutt er ferdig utarbeidet og underskrevet.

Kontrakten er viktig som en gjensidig avtale for gjennomføringen, både for student og veileder. Studiedirektøren ser behovet for å peke på kontraktens rolle, ved at denne må være inngått *før* oppmelding til gradsoppgaven.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 46-3, ledd (5):

(5) Instituttet skal kontrollere og godkjenne avtalen før arbeidet med oppgaven starter opp. Avtalen må være underskrevet før studenten kan vurderingsmelde seg til gradsoppgaven. Gradsoppgaven kan ikke leveres uten godkjent kontrakt.

- Ingen gjenbruk av deler av den opprinnelige gradsoppgaven, § 46-8 og § 46-9, ledd (4):

Gradsoppgaver som ikke innleveres innen fristen, eller en omarbeidet oppgave som blir bedømt med strykkarakter, fører til tap av studierett. Studenten har muligheter til å søke om nytt opptak og, hvis han/hun blir tatt opp, utarbeide en ny gradsoppgave. Enkelte har stilt spørsmål ved om studenten, etter å ha blitt tatt opp på nytt, kan skrive en oppgave rundt det opprinnelige temaet. Studiedirektørens syn er at *nytt* opptak tilsier et *nytt* tema, og at det reelt sett skal være en ny oppgave.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd:

§ 46-8 Ikke levert innen fristen

Gradsoppgave som ikke er levert innen fristens utløp kan ikke leveres senere i revidert eller supplert form. I slike tilfeller mister studenten studieretten. Hvis studenten søker og får nytt opptak, må ny oppgave utarbeides innenfor et nytt tema.

§ 46-9, ledd (4) Ved stryk på en omarbeidet oppgave mister studenten studieretten. Hvis studenten søker og får nytt opptak, *må ny oppgave utarbeides innenfor et nytt tema.*

- Frist for utsettelse og innlevering av «blank» besvarelse, § 46-9, ledd (3)

Ang. frist: Dagens regel er at en omarbeidet gradsoppgave kan legges fram til ny sensurering tidligst tre måneder etter sensurdato. Det er derimot ikke satt noen grense for hvor lang tid som kan aksepteres utover de tre månedene. På studieutvalgets seminar i februar d.å. ble en slik grense etterlyst. Studiedirektøren vil med dette fremme forslag om at denne settes til fire måneder. Dette ut i fra det faktum at det dreier seg om en omarbeiding av en oppgave, ikke et helt nytt stykke arbeid, og at denne må kunne bli gjennomført innenfor nevnte tidsrom.

Ang. «blank» besvarelse: Studieavdelingen har mottatt enkelte gradsoppgaver uten, eller med et meget begrenset innhold. Det vil si et omslag rundt helt blanke ark eller med et fåtall sider med tekst. I slike tilfeller kan det synes som om regelen om muligheter til å omarbeide en gradsoppgave med strykkarakter er tolket til sin ytterste konsekvens. Studiedirektøren kan ikke se at slike oppgaver skal kunne komme inn under mulighetene for omarbeiding, da det reelt sett ikke er noe å omarbeide. Hensikten med å gi klarsignaler for omarbeiding, er at den aktuelle gradsoppgaven er av en slik forfatning at den har et innhold, som ved visse justeringer, *kan* resultere i en ståkarakter. Studiedirektøren vil fremme forslag om en presisering i forskriften.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 46-9, ledd (3):

En gradsoppgave som er bedømt med karakteren F (stryk) kan, hvis ekstern og intern sensor er enige om det, omarbeides av studenten og legges fram til ny sensurering tidligst tre måneder, senest fire måneder, etter sensurdato. Den innleverte oppgaven må synliggjøre et innhold som lar seg bearbeide. ~~Det må i slike tilfeller utarbeides en~~ Ny kontrakt og en revidert fremdriftsplan ~~må utarbeides~~. Studenten må, hvis ny dato for innlevering faller i et nytt semester, melde seg opp på nytt og betale semesteravgift. Studenten har i slike tilfeller ikke rett til ytterligere veiledning.

- Publisering av gradsoppgaven, § 46-14

I dag fremgår det av forskriften at masteroppgaven publiseres i NMBUs åpne institusjonelle arkiv, BRAGE (etter at den er bedømt med ståkarakter A-E). Det er ikke gitt at dagens system også vil være det fremtidige arkivsystemet for gradsoppgaver. Videre er det unødvendig at navnet på det institusjonelle arkivet fremgår av forskriften. Et eventuelt fremtidig bytte av arkivsystem for publisering, vil ved å fjerne navnet BRAGE, kunne gjøres uten at dette vil ha noen påvirkning på forskriftens ordlyd. Studiedirektøren tilrår at navnet BRAGE tas ut av forskriften.

Studiedirektøren tilrår: Navnet på NMBUs nåværende arkiv for publisering av masteroppgaver, BRAGE, tas ut av forskriften.

20) Tildeling av grad, § 48-1

Gjeldende formulering i § 48-1 uttrykker at universitetsstyret *tildeler* gradene bachelor og master, og at styret fastsetter innen hvilke studieprogram disse gradene kan tildeles. Studiedirektøren finner at dagens formulering ikke er helt korrekt. Universitetsstyret fastsetter NMBUs studieprogramportefølje og hvilke grader de ulike programmene fører fram til. Universitetsstyret er derimot ikke involvert i selve gradstildelingen.

Videre må graden *cand.med.vet.* og *dyrepleierstudiet* tas inn i forskriften.

Studiedirektøren tilrår følgende ordlyd i § 48-1.

NMBU-studenter som har fullført og bestått et bachelorstudium tildeles graden bachelor.

NMBU-studenter som har fullført og bestått et masterstudium tildeles graden master.

NMBU-studenter som har fullført og bestått veterinærstudiet tildeles graden cand.med.vet.

NMBU-studenter som har fullført et to-årig studium i dyrepleie tildeles graden høgskolekandidat.

21) Tildeling av grad, § 48-2, punkt c) og d)

I gjeldende forskrift er ikke aktuelle tilleggsbetegnelser for gradene cand.met.vet og høgskolekandidat i dyrepleie beskrevet.

Studiedirektøren tilrår at følgende tas inn som henholdsvis punkt c) og d) i § 48-2:

c) Cand.med.vet

For oppnådd cand.med.vet angis gradens faglige innhold på vitnemålet som:

- *Candidata medicinae veterinariae (veterinær)*

d) Høgskolekandidat

For oppnådd høgskolekandidat angis gradens faglige innhold på vitnemålet som:

- *Høgskolekandidat i dyrepleie*

22) Tildeling av grad, § 48-3, punkt b)

I forskriften fremgår det at det i en NMBU-bachelor skal 10 studiepoeng være knyttet til et felles innføringsemne (ex.phil.). Tilsvarende gjelder for en 5-årig NMBU-master av 300 studiepoengs omfang. Opptakskravet til en 2-årig master og til høyere årstrinn av en 5-årig master, er bachelorgrad, cand.mag.grad eller tilsvarende studieløp av minst 180 studiepoengs omfang. Studieavdelingen har erfart at studenter etter å ha gjennomført 180 studiepoeng ved NMBU, men uten å ha bestått ex.phil, tas opp på en 2-årig master, fullfører studiet og tildeles graden (i slike tilfeller vil det ikke kunne utstedes bachelorvitnemål siden kravet til ex.phil. ikke er oppfylt).

Siste punkt i det interne høringsnotatet fra studieavdelingen, gikk på om det bør kreves bestått ex.phil. for at mastergraden skal kunne tildeles. Innkomne tilbakemeldinger er;

- ingen synspunkter på dette spørsmålet på det nåværende tidspunkt
- enkelte anser ikke ex.phil. som en absolutt nødvendig del av en (master)utdanning
- andre anser ex.phil. som en absolutt nødvendig – krav om ex.phil. er en viktig signatursak for NMBU

Studiedirektøren er klar over at det er ulike meninger knyttet til dette spørsmålet, og ber om studieutvalgets syn i saken. Er det «uproblematisk» at studenter uteksamineres med en mastergrad uten å ha gjennomført ex.phil, det være seg i løpet av et 5-årig - eller 3+2 årig studieløp? Studenter som søker opptak til 2-årig master eller høyere årstrinn, eksempelvis studenter med 3-årig ingeniørhøgskole, har ikke ex.phil. med seg i sin studieportefølje når de tas opp til videre studier på NMBU. Bør det kreves at disse studentene tar ex.phil. før vitnemål fra NMBU kan utstedes?

Studiedirektøren vil ikke legge føringer på studieutvalgets drøfting av dette spørsmålet. Men dersom drøftingen tilsier at ex.phil. bør ligge inne som et absolutt krav i alle NMBUs mastergrader av 120 studiepoeng, tilrår at følgende ordlyd tas inn i § 48-3, punkt b):

I en mastergrad av 120 studiepoengs omfang skal 10 studiepoeng være knyttet til et felles innføringsemne (ex. phil.) dersom dette kravet ikke er oppfylt gjennom opptaksgrunnlaget til masteren.

23) Merknad i §48-4, ledd 4) Bachelorgrad

Campus Adamstuen har gitt innspill på en tilføyelse under denne paragrafen.

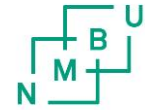

Studiedirektøren tilrår at følgende merknad tas inn:

Merknad: Dette gjelder ikke for høgskolekandidater i dyrepleie som kan søke opptak etter § 7-1, ledd 3.

24) Ikrafttreden

Studiedirektøren tilrår at forskriften trer i kraft 01.01.2017, med unntak av § 33-5, ledd (5), § 35-1, ledd (2), § 45-3, ledd (1) hvor ikrafttredelsestidspunktet må vurderes nærmere.

Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

Hjemmel: Fastsatt av universitetsstyret for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)

XX.XX.2016 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (UH-loven)

§ 3-1, § 3-2, § 3-3, § 3-4, § 3-5, § 3-6, § 3-7, § 3-8, § 3-9, § 3-10, § 4-2, § 4-5, § 4-6, § 4-7, § 4-8, § 4-10,

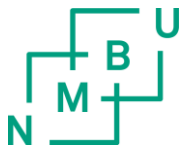
§ 5-2 og § 5-3, forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler av 16. desember 2005 og forskrift om krav til mastergrad av 1. desember 2005.

Innhold

Overordnede bestemmelser.....	3
Kap. 1 Forskriftens virkeområder.....	3
Kap. 2 Myndighetsbestemmelser.....	3
Kap. 3 Informasjonsspråk og rettigheter.....	3
Opptak.....	4
Kap. 4 Opptaksrammer og regulering.....	4
Kap. 5 Opptakskomiteer.....	4
Kap. 6 Opptak til grunnstudier.....	4
Kap. 7 Opptak til høyere årstrinn.....	4
Kap. 8 Opptak til forskerutdanning (ph.d.) og forskerlinje veterinærstudiet.....	7
Kap. 9 Opptak til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU).....	7
Kap. 10 Opptak til enkeltemner.....	7
Kap. 11 Opptak til etter- og videreutdanning.....	8
Kap. 12 Opptak til tilleggsutdanning i veterinær- og dyrepleierutdanningene.....	8
Kap. 13 Opptak av gjestestudenter.....	8
Kap. 14 Utsettelse av studiestart (reservert studieplass).....	8
Kap. 15 Klage på vedtak om opptak.....	8
Kap. 16 Falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner.....	9
Studier.....	9
Kap. 17 Studieretten.....	9
Kap. 18 Studieåret.....	10
Kap. 19 Godkjenning studieprogram.....	12

Kap. 20 Oppretting og nedlegging av studieprogram.....	12
Kap. 21 Godkjenning av emner	12
Kap. 22 Oppretting og nedlegging av emner.....	12
Kap. 23 Spesialpensum.....	13
Kap. 24 Utdanningsplaner	14
Kap. 25 Delstudium ved annet lærested	14
Kap. 26 Godkjenning av utdanning tatt ved annen institusjon.....	15
Kap. 27 Studiepermisjoner.....	15
Kap. 28 Reduksjon i studiepoeng	16
Kap. 29 Overgang til annet studieprogram	16
Kap. 30 Gjestestudenter og privatister.....	16
Kap. 31 Skikkethetsvurdering.....	16
Vurdering, vurderingsordninger og klage i forbindelse med eksamen.....	17
Kap. 33 Vurderingsordninger, -deler og -former. Obligatoriske aktiviteter.....	17
Kap. 34 Rett til å avlegge eksamen	20
Kap. 35 Oppmelding og avmelding til eksamen.....	20
Kap. 36 Gjennomføring av eksamen - herunder ny og utsatt eksamen.....	21
Kap. 37 Hjelpemidler ved eksamen/prøve og bruk av ordbok	24
Kap. 38 Tilrettelegging ved eksamen/prøve	25
Kap. 39 Fravær i forbindelse med eksamen/vurdering.....	25
Kap. 40 Fusk – annullering av eksamen/prøve - utestenging.....	26
Kap. 41 Sensorer og sensur	26
Kap. 42 Bekjentgjøring av sensur	28
Kap. 43 Begrunnelse for karakter, klage på karakter eller formelle feil ved eksamen/prøve	29
Kap. 44 Adgang til å framstille seg til eksamen i samme emne flere ganger.....	30
Kap. 45 Karakterregel/vurdering	31
Gradsoppgaver	32
Kap. 46 Gradsoppgaver	32
Kap. 47 Karakterutskrift og vitnemål.....	35
Kap. 48 Tildeling av grader.....	36
Ikrafttreden	38
Kap. 49 Sluttbestemmelser	38

Overordnede bestemmelser

Kap. 1 Forskriftens virkeområder

§ 1-1

Forskriften gjelder for opptak, studier, eksamener og grader ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), herunder også eksamener utenfor NMBU som NMBU er eksamensansvarlig for.

§ 1-2

Forskriften gjelder også for eksaminander som ikke er tatt opp som studenter ved NMBU, når disse er gitt rett til å avlegge eksamen.

Kap. 2 Myndighetsbestemmelser

§ 2-1

I saker der beslutningsmyndighet er lagt til universitetet, treffes avgjørelser av rektor eller den rektor gir fullmakt til. Det fremgår av forskriften hvilken fullmakt som er gitt. Der beslutningsmyndighet er lagt til universitetsstyret selv, fakultetsstyret selv eller instituttstyret selv, kan myndigheten ikke delegeres.

§ 2-2

Universitetsstyret fastsetter instruks for sensorer og for universitetsstyrets klagenemnd.

§ 2-3

Studieutvalget kan vedta utfyllende bestemmelser og instruks innenfor rammen av denne forskriften.

Kap. 3 Informasjonsspråk og rettigheter

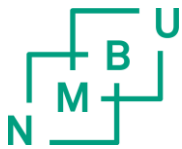
§ 3-1

NMBU forplikter seg til å gi informasjon om reglement, studier og emner på norsk og engelsk. Denne informasjonen skal være tilgjengelig på NMBUs internettsider.

Ved tolkingsspørsmål og tvil legges den norske teksten til grunn for vurderingen.

§ 3-2

Universitetet kan benytte alle innleverte eksamensarbeider til undervisnings- og forskningsformål. Arbeidene kan ikke utgis eller brukes til andre formål uten særskilt avtale mellom institutt og student.

Opptak

Kap. 4 Opptaksrammer og regulering

§ 4-1

Opptaksrammen for det enkelte studieprogram fastsettes av universitetsstyret.

Kap. 5 Opptakskomiteer

§ 5-1

(1) Det nedsettes en sentral opptakskomiteé og opptakskomiteer for masterprogram og høyere årstrinn.

(2) Studiedirektør oppnevner sentral opptakskomiteé. Den sentrale opptakskomiteen skal foreta vedtak om opptak i henhold til denne forskriften og rangere søkere som det ikke kan regnes poeng for. Opptakskomiteen skal bestå av én representant fra hvert av fakultetene ved NMBU, én representant fra studieutvalget og to studentrepresentanter. Medlemmene i komiteen oppnevnes slik at de samlet sett, og i størst mulig grad, representerer universitetets totale utdanningstilbud. Studieavdelingen (ved opptakskontoret) er saksbehandlende organ for den sentrale opptakskomiteen.

(3) Ved opptak til **veterinærstudiet** reserveres en studieplass for kvalifiserte søkere fra Island. Vedkommende kan tas opp utenom rangeringsreglene som ligger til grunn for poengberegning.

(4) Ved opptak til **veterinærstudiet** kan opptakskomiteen gjøre unntak fra rangeringsreglene for en samisk søker som er kvalifisert for opptak.

(5) Ved opptak til 2-årige masterprogram og høyere årstrinn skal instituttet som har ansvaret for programmet nedsette en opptakskomiteé med minst fire medlemmer, hvorav to studenter. Komiteen skal vurdere om søkerne er faglig kvalifisert og foreta en rangering. For programmer hvor ansvaret er delt mellom flere institutter, skal opptakskomiteen bestå av en representant fra hvert av de involverte instituttene og minst to studenter.

Kap. 6 Opptak til grunnstudier

§ 6-1

Regler for opptak til grunnstudier gjennom Samordna opptak (SO) fastsettes av departementet.

§ 6-2

Ved søknad gjennom SO gjelder de nasjonale frister fastsatt av departementet for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass.

§ 6-3

Regler for opptak til grunnutdanninger utenom SO fastsettes av universitetsstyret etter tilråding fra studieutvalget.

§ 6-4

Rektor kan fastsette nærmere retningslinjer for realkompetansevurdering innen de rammer departementet har fastsatt.

Kap. 7 Opptak til høyere årstrinn

§ 7-1

(1) Studenter med relevant utdanning fra annet lærested kan søke opptak til høyere årstrinn i studiet.

(2) For **veterinærstudiet** gjelder følgende:

Dersom det blir ledige studieplasser på veterinærstudiet på et senere trinn kan det foretas suppleringsopptak. Studieplassene reserveres norske veterinærstudenter som dokumenterer at de ved studier ved andre veterinære læresteder har ervervet seg tilstrekkelige kunnskaper til å tre inn i studiet på det aktuelle trinn.

Lokal opptakskomite foretar en samlet vurdering av søkerens eksamensresultater på veterinærstudiet og avgjør hvem som tildeles ledig studieplass. Er det flere søkere enn ledige studieplasser og søkerens kvalifikasjoner anses jevn gode, avgjøres opptaket ved loddtrekning.

Retningslinjer for suppleringsopptak, søknadsfrist og antall ledige plasser kunngjøres på NMBUs nettsider.

(3) For **dyrepleierstudiet** gjelder følgende:

For høgskolekandidater i dyrepleie utdannet ved tidligere NVH eller NMBU, kan det foretas suppleringsopptak for påbygging til en *bachelor i dyrepleie*. Søkerne må ha ervervet seg tilstrekkelige kunnskaper til å kunne tre inn i studiet på det aktuelle trinn.

En lokal opptakskomite foretar en samlet vurdering av søkerens eksamensresultater på dyrepleierstudiet og avgjør hvem som tildeles ledig studieplass. Er det flere søkere enn ledige studieplasser og søkerens kvalifikasjoner anses jevn gode, avgjøres opptaket ved loddtrekning.

Retningslinjer for suppleringsopptak, søknadsfrist og antall ledige plasser kunngjøres på NMBUs nettsider.

(4) For **2-årige masterprogram** og **5-årige masterprogram** gjelder følgende:

For opptak til 2-årig masterprogram og høyere årstrinn av 5-årig masterprogram kreves at søkeren har bachelorgrad, cand.mag. -grad eller har gjennomført tilsvarende studieløp av minst 180 studiepoengs omfang. Studieutvalget kan, etter nærmere regler, gjøre unntak fra denne bestemmelsen. Unntak gjøres i spesielle tilfeller på grunnlag av dokumentert søknad. Søknaden skal inneholde årsaken(e) til manglende gjennomført opptaksgrunnlag. For erfaringsbaserte masterstudier av 90 eller 120 studiepoengs omfang kreves i tillegg minst to års yrkespraksis som er relevant for emneporteføljen i studiet.

a) Betinget opptak: Søkere som mangler maksimum 10 studiepoeng fra å oppnå en bachelorgrad ved NMBU, kan gis betinget opptak dersom søkeren kan dokumentere oppnådd bachelorgrad i løpet av ett år etter opptaket. Søkere med eventuelt opptaksgrunnlag fra annen utdanningsinstitusjon enn NMBU kan også gis betinget opptak, dersom de kan fremlegge skriftlig dokumentasjon fra utdanningsinstitusjonen om at søkeren mangler maksimum 10 studiepoeng fra å oppnå bachelorgrad eller annet gyldig opptaksgrunnlag ved institusjonen. Studenter som har blitt innvilget betinget opptak, men som ikke oppfyller betingelsene for opptaket innen fastsatt frist, mister studieretten. Avgjørelsen kan påklages. NMBUs klagenemnd er klageinstans.

b) Det fastsettes i studieplanen for det enkelte masterprogrammet hvilke fagkrav som gjelder for opptak. Fagkravet til 2-årige masterstudier må inneholde 80 studiepoeng fordypning. I tillegg kan det settes andre fagkrav, for eksempel matematikk, statistikk

eller relevant praksis. Nedre karaktergrense er C (tallverdi 2,50) ved opptak til høyere årstrinn og 2-årige masterstudier.

c) Ved opptak rangeres søkerne etter vektning og relevans fra tidligere utdanning. Dersom søkerens vitnemål ikke er i tråd med ECTS-skalaen, plikter søkeren selv å legge ved informasjon som gjør konvertering til ECTS-skalaen mulig. Alle karakterer på karakterutskrifter/vitnemål som er nødvendige for å fylle opptakskravet, regnes med i snittkarakteren. Ved blanding av bokstaver og tall omregnes bokstavkarakterene til sammenlignbare tallstørrelser før snittberegning. Ved gjennomsnitt av bare bokstavkarakterer benyttes følgende tallverdier: A=5, B=4, C=3, D=2 og E=1. Emner med karakteren «bestått»/»ikke bestått» omregnes ikke og inngår ikke i snittberegningen.

d) Det kreves dokumentert kunnskap i engelsk for opptak på alle masterprogram. For norskspråklige masterprogram kreves i tillegg dokumentert kunnskap i norsk.

e) Krav til kunnskap i norsk:

For søkere fra land utenfor Norden må det dokumenteres tilstrekkelig kunnskap i norsk. Dette kravet kan dekkes med én av følgende prøver:

- bestått eksamen i norsk på Vg3-nivå (Kunnskapsløftet) / norsk som andrespråk på VKII-nivå
- bestått eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene
- bestått eksamen fra 1-årig høgskolestudium i norsk språk og samfunnskunnskap for utenlandske studenter
- test i norsk - høyere nivå, skriftlig ("Bergenstesten") med minimum 450 poeng eller karakteren Bestått (ny karakterskala fra og med oktober 2009).

f) For opptak til engelskspråklige masterprogram gjelder et av følgende spesielle opptakskrav i engelsk:

- engelsk grunnkurs i videregående skole, (fem uketimer) med karakteren 4 eller bedre (eventuelt bestått engelsk videregående kurs I og/eller II)
- Test of English as a Foreign Language (TOEFL) med minst 550 (580*) poeng for Paper-based test (PBT) eller 80 (92*) poeng for Internet-based test (IBT)
- International English Language Testing Service (IELTS) med minst 6,0 (7,0*) poeng
- annen godkjent dokumentasjon etter individuell vurdering.

* Fra og med opptaket høsten 2016.

g) Opptak til masterprogram samordnes. Det kan søkes på inntil tre program i prioritert rekkefølge. Søknader til engelskspråklige og norskspråklige masterprogram vurderes i samme opptak. Opptak til masterstudier spesielt tilrettelagt som videreutdanningstilbud foretas som et separat lokalt opptak.

h) Studenter som kommer fra andre institusjoner konkurrerer på lik linje med NMBUs egne studenter ved opptak. Også studenter som kommer gjennom samarbeidsprogram, for eksempel Norwegian Programme for Capacity Building in Higher Education and Research for Development (Norhed), konkurrerer på lik linje med NMBUs egne studenter ved opptak. Dette reguleres gjennom tildeling fra Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

i) Studieutvalget kan unntaksvis innføre kvoteregulering av opptak.

j) Frister for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass fastsettes av studieutvalget. Søknadsfristen til 2-årige masterprogram og høyere årstrinn er 1. juni. Dersom NMBUs totalramme for opptak tilsier det, avgjør

rektoratet om det skal være opptak to ganger i året. I slike tilfeller fastsetter instituttene selv om det skal gjennomføres et ekstra opptak, med søknadsfrist 1. desember.

k) Det gis mulighet for forhåndsoptak til høyere grads studier. Alle som søker forhåndsoptak må være studiekvalifisert innen søknadsfristen 15. april. Søkerne må dokumentere behov for forhåndsoptak, og må ha en poengsum over medianen til fjorårets søkere, for å kunne gis tilbud i forhåndsoptaket.

l) Det gis muligheter for bruk av intervju av søkere til høyere grads studier, for å plukke ut de beste blant søkere med tilnærmet lik poengsum. Utgifter ved bruk av intervju dekkes av instituttene.

Kap. 8 Opptak til forskerutdanning (ph.d.) og forskerlinje veterinærstudiet

§ 8-1

Regler for opptak til forskerutdanning (ph.d.) fastsettes av universitetsstyret.

§ 8-2

Regler for opptak til forskerlinje for veterinærstudenter fastsettes av faglig leder i veterinær- og dyrepleierstudiene.

Kap. 9 Opptak til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

§ 9-1

(1) For å bli tatt opp til PPU må søkeren dokumentere kompetanse som kvalifiserer for undervisning og formidling innen realfag eller naturbruk, eller en kombinasjon av disse.

(2) Studieutvalget fastsetter krav til kompetanse som kvalifiserer for undervisning i realfag og/eller naturbruk, jf. rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning.

(3) Frister for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass, fastsettes av studieutvalget. Fordeling av studieplasser i ulike søkergrupper og rangeringsordninger av søkere fastsettes av instituttet som er ansvarlig for utdanningen.

(4) Ved opptak til PPU skal ansvarlig institutt nedsette en opptakskomite med minst fire medlemmer, minst to av disse skal være studenter.

(5) Søkere til PPU må legge frem politiattest i forbindelse med opptak tilsvarende politiattesten som kreves for yrkesutøvelse, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning.

Kap. 10 Opptak til enkeltemner

§ 10-1

(1) Ved opptak til enkeltemner gjelder de generelle krav som ved opptak til studieprogram, dvs. krav om generell studiekompetanse og eventuelle spesielle opptakskrav.

(2) Vurderingen av generell studiekompetanse, eventuelle spesielle opptakskrav og tildeling av studierett gjøres av studieavdelingen (ved opptakskontoret). Vurdering av opptak til emne(r) med antallsbegrensning eller med 300- eller 400-kode avgjøres av emneansvarlig institutt.

(3) Frister for søknad om opptak til enkeltemner er 1. juni for emner i høstsemesteret og 1. november for emner i vårsemesteret.

(4) **Veterinær- og dyrepleierutdanningene** har ikke opptak til enkeltemner.

§ 10-2

(1) Studieutvalget kan fastsette tilleggskrav etter tilråding fra undervisningsutvalget ved emneansvarlig institutt.

(2) Det er ikke tillatt å gjennomføre gradsoppgave(r) uten å være tatt opp til et studieprogram.

Kap. 11 Opptak til etter- og videreutdanning

§ 11-1

Ved opptak til videreutdanning gjelder de generelle krav for opptak til grunnstudier. Vurderingen av studiekompetanse og tildeling av studierett gjøres av Senter for etter- og videreutdanning (SEVU). Påmelding til etter- og videreutdanning sendes til SEVU.

§ 11-2

Frister for søknad, ettersending av dokumentasjon og svarfrist ved tilbud om studieplass fastsettes av SEVU.

§ 11-3

Det gjelder ingen særskilte krav for opptak til etterutdanningskurs.

Kap. 12 Opptak til tilleggsutdanning i veterinær- og dyrepleierutdanningene

§ 12-1

For opptak og rangering av studenter til tilleggsutdanning; dvs. utdanning for veterinærer og dyrepleiere med utdanning fra utlandet og som ikke får autorisasjon i Norge, gjelder egne retningslinjer.

Kap. 13 Opptak av gjestestudenter

§ 13-1

(1) Kravene ved opptak av gjestestudenter bestemmes gjennom avtaler mellom samarbeidende institusjoner og NMBU.

(2) Søknadsfrist for høstsemesteret: 1. mars for gjestestudenter uten avtale med NMBU (free movers) og søkere utenfor Europa og 1. juni for Erasmusstudenter. Søknadsfrist for vårsemesteret for alle nevnte kategorier: 1. oktober.

Kap. 14 Utsettelse av studiestart (reservert studieplass)

§ 14-1

(1) Søkere som er tatt opp som studenter ved NMBU kan få ett års utsettelse av studiestart ved sykdom, svangerskap, verneplikt eller spesielle velferdsgrunner.

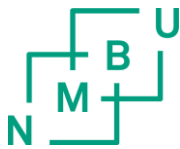
(2) Søknad om utsatt studiestart må dokumenteres. Arbeid, utdanning eller ferie gir ikke grunnlag for reservert studieplass. Søknad sendes til og avgjøres av studieavdelingen.

Kap. 15 Klage på vedtak om opptak

§ 15-1

(1) Søkere har klagerett på vedtak om opptak til studium i henhold til forvaltningslovens § 28 flg. Klagefristen er tre uker, jf. forvaltningslovens § 29.

(2) Klage over enkeltvedtak om opptak i nasjonal opptaksmodell (NOM) for grunnutdanninger ved universiteter og høyskoler, behandles av Nasjonal klagenemnd for opptak via SO.

(3) Klage på enkeltvedtak om opptak på grunnlag av lokalt opptak behandles av NMBUs klagenemnd.

Kap. 16 Falske vitnemål, falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner **§ 16-1**

(1) Bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter er forbudt. Tilsvarende gjelder for dokumenter utstedt fra falske institusjoner.

(2) Et vitnemål eller dokument er falskt dersom vitnemålet eller dokumentet inneholder skriftlig eller digital dokumentasjon som ikke er sannferdig, eller manipulasjon eller endringer i et opprinnelig, skriftlig eller digitalt, vitnemåls eller dokumentets innhold.

(3) Med dokumenter utstedt fra falske utdanningsinstitusjoner menes dokumenter som er utstedt fra ikke-eksisterende utdanningsinstitusjoner, eller fra utdanningsinstitusjoner som gir uriktig uttrykk for å ha en akkreditering etter UH-lovens § 3-1 eller etter tilsvarende utenlandsk regelverk.

(4) Bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter og dokumenter utstedt fra falske institusjoner vil bli politianmeldt.

Studier

Kap. 17 Studieretten **§ 17-1**

(1) Den som har akseptert tilbud om studieplass, får studierett ved NMBU. Studierett tilknyttet et studieprogram gir rett til undervisning i samsvar med studieprogrammet som studenten er tatt opp til, rett til eksamen og andre nødvendige ressurser universitetet tilbyr.

(2) Studenter med studierett ved NMBU tildeles e-postadresse. Informasjon via e-post fra NMBU til studenten(e) sendes på denne adressen.

§ 17-2

Studenter med studierett ved NMBU plikter å registrere seg hvert semester innen kunngjorte frister fastsatt av studieutvalget. For studenter med en utdanningsplan, skal registreringen fastsette og bekrefte opplysningene i utdanningsplanen for aktuelt semester. For andre studenter gjelder en tilsvarende plikt til å registrere seg.

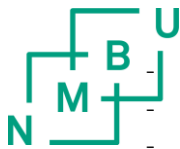
§ 17-3

(1) Studenter som er tatt opp til et studium ved NMBU, **campus Ås**, gis en studierett på ett år utover normert tid for programmet. Studenter som er tatt opp til **veterinærstudiet** gis en studierett på inntil åtte år. Studenter som er tatt opp til **dyrepleierstudiet** gis en studierett på inntil tre år.

(2) Studenter mister studieretten når maksimal studietid er utløpt. Permisjoner blir ikke regnet som del av registrert studietid.

(3) Den som har mistet studieretten, kan søke om nytt opptak.

(4) Studieretten til det studieprogram studenten er tatt opp til, kan termineres når studenten:

- oppfyller kravene for tildeling av vitnemål for fullført grad
- får opptak til et annet studium på samme nivå ved NMBU
- selv skriftlig bekrefter at han/hun trekker seg fra studieprogrammet før det er fullført
- ikke har betalt semesteravgift samt ikke har bekreftet sin utdanningsplan innen gjeldende frister
- ikke består eksamen/vurdering for tredje gang i et obligatorisk emne (ev. fjerde gangs prøve etter innvilget søknad)
- ikke leverer masteroppgaven innen fristens utløp og det ikke foreligger en skriftlig søknad og bekreftelse på innvilget utsettelse
- oppnår stryk (F) på en omarbeidet masteroppgave
- ikke møter til muntlig diskusjon av masteroppgaven, og det ikke foreligger en skriftlig bekreftelse på innvilget utsettelse
- er 60 studiepoeng etter normert studieprogresjon (i studier med særskilte krav til studieprogresjon gjelder regler beskrevet i studieplanen)
- i løpet av ett år ikke har vist aktivitet i form av avlagte studiepoeng eller delstudier i utlandet (i studier med særskilte krav til studiepoengproduksjon gjelder regler beskrevet i studieplanen)
- som har fått innvilget betinget opptak ikke oppfyller betingelsene for opptaket innen fastsatt frist.

(5) Studenter som er tatt opp til enkeltemner får en begrenset studierett i opptil ett år utover normert tid for emnene.

(6) For **veterinær- og dyrepleierutdanningene** gjelder spesielle krav til studiepoengproduksjon for hvert enkelt studieår. Disse kravene framgår av studieplanen. Følgende tilleggsbestemmelser gjelder:

- En student som uten tillatelse avbryter studiet for lengre tid enn tre måneder, mister studieretten.
- Ved fravær fra obligatorisk undervisning som overstiger det som kan godkjennes for emnet, må forsømt undervisning tas igjen. Bestemmelser om hva som overstiger kravet til godkjenning innen hvert enkelt emne, skal framgå av studieplanen.
- Dersom en student unnlater å gjennomføre pålagt erstatningsundervisning, eller dersom en student har vært så mye borte fra obligatorisk undervisning at forsømt undervisning ikke kan gjennomføres på samme årskull, kan faglig leder bestemme at vedkommende skal flyttes ned til et lavere årskull. Hvis vilkårene for nedflytting er til stede, og vedkommende student allerede er blitt nedflyttet én gang, kan faglig leder for veterinær- og dyrepleierutdanningen beslutte å frata studenten studieplassen.

(7) Eventuelle unntak – inndratt studierett i inntil ett år:

Ved studiene på **campus Ås** avgjøres eventuelle unntak fra termineringsregelen om studierett av ansvarlig institutt i samråd med studiedirektøren. På **veterinær- og dyrepleierutdanningene** avgjøres dette i samråd med faglig leder. Ved terminert studierett utover ett år må det eventuelt søkes om nytt ordinært opptak via SO eller Søknadsweb og konkurreres om ledig studieplass på lik linje med de øvrige søkerne til studieprogrammet.

Kap. 18 Studieåret

§ 18-1

(1) Høstsemesteret begynner medio august og avsluttes ultimo desember. Vårsemesteret begynner primo januar og avsluttes ultimo juni. I denne perioden skal undervisning og eksamen normalt være gjennomført.

(2) Det gis ikke undervisning fra og med mandag etter palmesøndag til og med 2. påskedag.

(3) For **veterinær- og dyrepleierstudiene** gjelder følgende bestemmelser:

Høstsemesteret starter første mandag etter 14. august (14. august medregnet når dette er en mandag). Vårsemesteret starter første mandag etter 4. januar (4. januar medregnet når dette er en mandag).

Undervisning i klinikken kan foregå hele kalenderåret, men den enkelte student skal allikevel ikke ha mer enn 40 studieuker totalt.

Obligatorisk praksis og ny og utsatt eksamen (kontinuasjonseksamen) for **veterinær- og dyrepleierstudentene** kan legges utenfor ordinært studieår

(4) For **øvrige studier** gjelder:

Semesterinndeling:

Høstsemester	
Semesterstart	ca. uke 33, mandag
Augustblokk	ca. uke 33, 34, 35
Blokkeksamen	ca. mandag i uke 36
Høstparallel	ca. f.o.m. tirsdag i uke 36 t.o.m. fredag i uke 49
Eksamensperiode	ca. uke 50 - 51
Semesterslutt	ca. uke 51
Vårsemester	
Ny prøve/utsatt eksamen	ca. uke 1
Semesterstart	ca. uke 2, mandag
Januarblokk	ca. uke 2, 3, 4
Blokkeksamen	ca. fredag i uke 4 og mandag i uke 5
Vårparallel	ca. f.o.m. tirsdag i uke 5 t.o.m. fredag i uke 19
Eksamensperiode	ca. uke 20-21
Ny prøve/utsatt eksamen	ca. uke 22
Juniblokk	ca. uke 23, 24, 25, 26
Blokkeksamen	ca. fredag i uke 24, 25, 26
Semesterslutt	ca. fredag uke 26

Dersom helligdag(er) inntreffer i eksamensperioden utvides eksamensperioden med tilsvarende antall dager (undervisningsperiodene utvides derimot ikke).

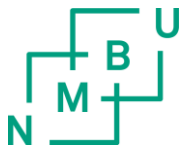
Tidspunkt for blokkeksamen gjelder avsluttende prøver som er sentralt organisert. Dersom det er behov for mer enn 1 eksamensdag for avsluttende prøver i januarblokka eller augustblokka, legges slike eksamener normalt til kl. 14 på fredag(er) i blokka.

(5) Ved **campus Ås** er onsdager fra kl. 12-14 i parallelperiodene avsatt til demokratitimer. I særskilte tilfeller vil studiedirektør etter anbefaling av emneansvarlig institutt kunne innvilge unntak for feltkurs, utferder, laboratorieøvelser eller seminarer.

§ 18-2

Forventet studiearbeidsmengde er i snitt 60 studiepoeng pr. år.

Omregnet til studentarbeidstimer vil 60 studiepoeng i året normalt måtte kreve om lag 30 studentarbeidstimer pr. studiepoeng og om lag 1800 studentarbeidstimer pr. år.

Kap. 19 Godkjenning studieprogram

§ 19-1

(1) Det skal være godkjente studieplaner for alle studieprogram som blir tilbudt ved NMBU.

(2) Alle studieprogram skal være godkjent i tråd med NMBUs kvalitetssikrings-rutiner for godkjenning av studieprogram. Kvalitetssikringsrutinene skal bygge på forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) fra Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT).

(3) Det skal framgå av programbeskrivelsen for det enkelte studieprogram om inntil 10 studiepoeng med emner på 100-nivå kan inngå som en del av den 2-årige mastergraden. I slike tilfeller skal emnekode og emnenavn oppgis.

(4) Studieplaner og studieprogrambeskrivelser skal revideres årlig.

Kap. 20 Oppretting og nedlegging av studieprogram

§ 20-1

Universitetsstyret selv vedtar oppretting og nedlegging av studieprogram etter forslag fra ansvarlig institutt og tilråding fra studieutvalget.

Kap. 21 Godkjenning av emner

§ 21-1

(1) Alle emner skal være godkjent i tråd med NMBUs kvalitetssikringsrutiner for godkjenning av emner og beskrevet i tråd med retningslinjer utarbeidet av studieutvalget.

(2) Hvert emne skal ha et unikt og beskrivende navn på norsk (bokmål og nynorsk) og engelsk.

(3) Emner skal være utførlig beskrevet og gi informasjon om læringsutbytte i form av generell kompetanse, kunnskaper og ferdigheter. I tillegg skal studiepoeng, forutsatte kunnskaper, obligatoriske aktiviteter, forventet arbeidsmengde for studentene på ulike aktiviteter og undervisnings- og vurderingsformer være beskrevet. Hjelpemidler (hjelpemiddelkode) som tillates under eksamen skal også fremgå i emnebeskrivelsen. Nettversjonen av emnebeskrivelsene vil alltid være den gjeldende.

(4) Ekskursjoner kan settes opp som et selvstendig studiepoenggivende emne i tråd med ovennevnte beskrivelse.

(5) Alle emner skal være på minimum 5 studiepoeng. Unntak gjelder emner på **veterinær- og dyrepleierstudiene**.

(6) Emnene skal ha emnekoder etter følgende modell:

- en kombinasjon av 3 eller 4 bokstaver og 3 tall
- første siffer viser nivå på emnet
- bokstavene bestemmes av instituttene, og bør være logiske i forhold til faglig innhold.

(7) Undervisningen i et emne kan avlyses, hvis færre studenter er oppmeldt til et emne enn det som er oppgitt som krav i emnebeskrivelsen.

Kap. 22 Oppretting og nedlegging av emner

§ 22-1

Instituttstyret selv oppretter og nedlegger emner etter tilråding fra instituttets undervisningsutvalg.

Kap. 23 Spesialpensum

§ 23-1

(1) Et spesialpensum er en teoretisk og/eller praktisk arbeidsoppgave som ikke er spesifisert som et eget emne eller som en del av et emne i studiehåndboka.

(2) Spesialpensum kan tas i tilknytning til gradsoppgaven, jf. § 46-13, for å kunne gi en faglig tilleggskompetanse for arbeidet med oppgaven. Dette kan utgjøre en større fordypning i et tema eller gi en større bredde i faget enn universitetets emner kan gi. Hvis spesialpensumet inngår i referanselitteraturen til masteroppgaven, må arbeidet med dette pensumet innebære en vesentlig utvidelse i forhold til hva som bør forventes av arbeid med referanselitteraturen. Hovedveileder eller tilleggsveileder for gradsoppgaven vil i slike tilfeller normalt være veileder for studenten i spesialpensumet.

(3) Et spesialpensum må ligge klart innenfor instituttets kompetanseområde og undervisningskapasitet. To eller flere institutter kan samarbeide om et spesialpensum, og det er veilederen(e) for spesialpensumet som har ansvaret for å kontrollere at studenten(e) har en tilfredsstillende faglig bakgrunn.

- Spesialpensum kan utføres av en enkelt student eller av en gruppe studenter.
- I hver grad kan det kun inngå to spesialpensumer.
- I en bachelorgrad kan det kun inngå 10 studiepoeng spesialpensum.
- I en 2-årig mastergrad kan det kun inngå 20 studiepoeng spesialpensum.
- I en 5-årig mastergrad kan det kun inngå 30 studiepoeng spesialpensum.
- Unntak gjelder for spesialpensum på ph.d. nivå og for utvekslings-studenter.

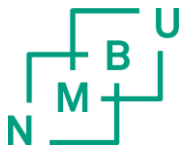
(4) Før oppstart skal det utformes en skriftlig avtale mellom studenten(e) og veilederen(e). Avtalen skal blant annet inneholde læringsmål, læringsutbytte, nivå, vurderingsordning, omfang, og ansvarsforhold i forhold til veiledningen. Avtalen skal godkjennes av instituttstyret. Godkjenningen kan delegeres.

(5) Studenter kan ta spesialpensum på både 200-, 300- og 400-nivå. Spesialpensum i tilknytning til masteroppgaven skal være på masternivå. Et spesialpensum må være på minimum 5 studiepoeng. Unntak gjelder for spesialpensum på ph.d. nivå.

(6) Det er instituttets ansvar å påse at arbeidsmengden avpasses etter det antall studiepoeng avtalen forutsetter. Antall studiepoeng kan/skal ikke endres underveis. Når flere studenter skriver en oppgave sammen, skal arbeidsomfanget av oppgaven økes tilsvarende.

(7) Med unntak av et spesialpensum som er tilknyttet en masteroppgave eller på ph.d. nivå, skal spesialpensumet være avsluttet innen siste undervisningsdag i undervisningsperioden. Med "avsluttet" menes at alt arbeid og alle aktiviteter skal være ferdige, at eventuell avsluttende oppgave/rapport skal være innlevert, og en eventuell eksamen gjennomført.

(8) Spesialpensum som er tilknyttet en masteroppgave evalueres med bokstavkarakter. Spesialpensum som er tilknyttet et doktorgradsstudium (ph.d.) evalueres med «Bestått»/»Ikke bestått». Øvrige spesialpensum evalueres med bokstavkarakter eller «Bestått»/»Ikke bestått».

(9) I de tilfeller hvor en utvekslingsstudent tar et spesialpensum ved NMBU, og dette emnet skal danne grunnlag for en gradsoppgave ved studentens hjemmeuniversitet, skal dette fremgå av "learning agreement" eller studentens opptaksbrev.

(10) Spesialpensum føres på vitnemålet med angivelse av tittel på pensumet og studiepoeng. Tittelen på spesialpensumet skal foreligge på bokmål eller nynorsk og på engelsk.

(11) Enkeltemnestudenter kan ikke ta spesialpensum.

Kap. 24 Utdanningsplaner

§ 24-1

(1) Studenter som blir tatt opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer, skal i løpet av første semester inngå en individuell utdanningsplan i samarbeid med ansvarlig institutt.

(2) En student kan søke om spesiell tilrettelegging av studiesituasjonen. Behovet må dokumenteres med attest fra lege eller annen sakkyndig. Det forutsettes at tilrettelegging er praktisk mulig for NMBU og ikke går ut over faglig kvalitet.

(3) Den enkelte student må underskrive en taushetsplikterklæring som gjelder for taushetsbelagte forhold studenten er blitt kjent med den tiden vedkommende studerer ved NMBU (jf. UH-loven § 4-6).

(4) Den enkelte student må underskrive en erklæring vedrørende deltakelse i undervisning der anvendelse av forsøksdyr forekommer.

(5) Særlig bestemmelser om regler og spesialinstrukser som måtte gjelde ved de enkelte institutter, avdelinger, lokaler og utearealer, kan nedfelles i egne retningslinjer.

§ 24-2

(1) Utdanningsplanen kan revideres og skal bekreftes av studenten hvert semester innen frister fastsatt av studieutvalget.

(2) Det er studentens ansvar i samarbeid med instituttet/instituttene å sette opp, endre og få godkjent utdanningsplanen.

(3) En student med opptak til studium med omfang 60 poeng eller mer må bekrefte utdanningsplanen sin for det aktuelle semesteret og semesterregistrere seg innen følgende frister:

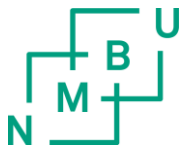
- 15. september i høstsemesteret
- 1. februar i vårsemesteret.

Kap. 25 Delstudium ved annet lærested

§ 25-1

(1) I det ordinære studiet ved NMBU har studenten mulighet for å ta et delstudium ved et annet lærested i inn- og utland. Delstudium vil si ett eller flere emner som inngår i utdanningsplanen, herunder også praksis, spesialpensum og gradsoppgaver som sensureres ved NMBU. Studieoppholdet må være forhåndsgodkjent før utreise.

Etter tilbakekomst til NMBU skal studenten søke om en endelig godkjenning av emner tatt under studieoppholdet.

(2) Instituttet/instituttene avgjør hvor stor del av et delstudium som kan inngå i studentenes utdanningsplan og grad ved NMBU, og instituttet skal forhåndsgodkjenne studieopphold ved annet lærested.

§ 25-2

NMBU skal legge forholdene til rette for delstudier i utlandet gjennom å gi generell veiledning om samarbeidsavtaler, finansieringsmuligheter og forsikringsordninger.

Kap. 26 Godkjenning av utdanning tatt ved annen institusjon

§ 26-1

(1) Grad, emne eller emnegruppe fra en annen institusjon som etter vurdering kan erstatte tilsvarende emne eller emnegruppe ved NMBU, skal godskrives studenten med samme antall studiepoeng med de begrensninger som er nedfelt i denne forskrifts kapittel 48.

NMBU skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold.

(2) Hvis et emne inngår i opptaksgrunnlaget til et studieprogram kan emnet ikke inngå i den aktuelle graden.

(3) Ved godskriving av utdanning som tidligere har inngått i beregningsgrunnlaget for en grad eller som del av en grad eller yrkesutdanning, må en student i tillegg ha avlagt minst 60 nye studiepoeng før det kan utstedes et nytt vitnemål eller tildeles en ny grad.

Kap. 27 Studiepermisjoner

§ 27-1

(1) Studenter som er tatt opp til et studieprogram ved NMBU kan søke permisjon fra studiene for en avgrenset periode.

Studenter kan søke permisjon fra studiet for en periode på inntil to år.

(2) Fødsel og omsorg for barn gir rett til permisjon, jf. UH-loven § 4-5. Permisjon kan også gis på grunn av andre omsorgsoppgaver, sykdom, verneplikt, krevende verv i studentorganisasjoner og andre spesielle forhold. Det blir ikke gitt permisjon for å ta annen utdanning eller for å gå over i arbeid.

(3) På 1-årige og 2-årige studier, bachelor- og masterprogram kan permisjon innvilges forutsatt at studenten har oppnådd minst 15 studiepoeng innenfor sitt studieprogram. Dette studiepoengskravet gjelder ikke for studenter som søker permisjon fra **veterinær- og dyrepleierutdanningene**.

(4) Studenter som innvilges permisjon ut over tre måneder på **veterinærutdanningen** flyttes ned et kull. På dette studiet kommer permisjonstiden i tillegg til retten som studenten har til utvidet studietid.

(5) For de som tar permisjon etter at de har inngått avtale om gradsoppgave, forutsettes det at gradsoppgaveavtalen revideres i forkant av permisjonsperioden.

(6) Søknad om permisjon sendes til og innvilges av instituttet /instituttene som har ansvar for studieprogrammet studenten er registrert ved.

§ 27-2

- (1) En student som har fått innvilget studiepermisjon gis muligheter til å avlegge eksamen på NMBU under permisjonstiden gitt at følgende forutsetninger er oppfylt:
- andre NMBU-studenter er oppmeldt i emnet/emnene
 - studenten må være meldt opp i emnet/emnene
 - studenten må ha betalt semesteravgift innen angitte tidsfrister.

(2) Studenter som har permisjonen fra NMBU har ikke rett til å følge undervisningen eller ha krav på en studentarbeidsplass ved NMBU.

Kap. 28 Reduksjon i studiepoeng

§ 28-1

Studenter som avlegger eksamen i emner ved NMBU som faglig overlapper hverandre helt eller delvis, får redusert sin samlede studiepoengsum for de aktuelle emnene. Omfanget av reduksjonen vedtas av instituttene etter forslag fra emneansvarlig(e) institutt, og skal framgå av emnebeskrivelsen.

Kap. 29 Overgang til annet studieprogram

§ 29-1

(1) Studenter kan søke overgang til annet studieprogram. Unntak gjelder til veterinær- og dyrepleierstudiene.

(2) Søknad om overgang til annet studieprogram skal stiles til det institutt som administrerer dette programmet. Søknadsfrist: 1. november med virkning fra og med 1. januar, og 1. juni med virkning fra og med 1. august.

(3) Ved overgang til annet studieprogram forutsettes det at studenten tar alle obligatoriske emner på det studieprogrammet studenten får overgang til. Studenter som trenger individuell tilpassing, må utarbeide en revidert utdanningsplan som må godkjennes av studieveileder eller undervisningsutvalg.

(4) Hovedkriterier for overgang:

- Ved overgang fra et studieprogram til et annet må det være plass på aktuelt studieprogram det søkes overgang til. Studieprogrammets krav ved opptak må være oppfylt.
- Studenter som søker overgang i løpet av det første halvåret de studerer ved NMBU, rangeres etter konkurransepoengsum ved opptak. Studenter som søker overgang senere i studiet, rangeres av undervisningsutvalget etter utvalgets retningslinjer.

Kap. 30 Gjestestudenter og privatister

§ 30-1

Gjestestudenter som er på NMBU ifølge en avtale, har samme rett som ordinære studenter til å følge undervisning og ta eksamen.

§ 30-2

Privatistenes rettigheter ved NMBU er begrenset til deltakelse i offentlige forelesninger og adgang til å gå opp til eksamen i samsvar med UH-loven.

Kap. 31 Skikkethetsvurdering

§ 31-1

(1) NMBU oppnevner felles skikkethetsansvarlig og skikkethetsnemnd for de utdanninger som omfattes av ordningen.

(2) Enhver kan melde fra til skikkethetsansvarlig ved tvil om en students skikkethet for yrket studenten utdanner seg til. Tvilmelding kan gis anonymt. Den som melder fra blir ikke av den grunn part i en eventuell særskilt skikkethetsvurdering og har ikke krav på informasjon om sakens videre forløp.

(3) Ved begrunnet tvil skal skikkethetsansvarlig utrede grunnlaget for tvilen i samsvar med sentral forskrift om skikkethetsvurdering. Skikkethetsansvarlig kan beslutte at det aktuelle fagmiljø skal gi forsterket veiledning til studenten.

(4) Skikkethetsansvarlig kan utsette studentens praksisopplæring inntil utvidet veiledning er avsluttet. Beslutning om slik utsettelse er et enkeltvedtak som studenten kan påklage til NMBUs klagenemnd.

(5) Hvis utvidet oppfølging og veiledning ikke fører til ønsket resultat kan skikkethetsansvarlig ta opp saken i skikkethetsnemnda. Skikkethetsnemnda skal vurdere om studenten er skikket for sitt fremtidige yrke, og kan bringe saken inn for NMBUs klagenemnd med tilråding om reaksjon, dersom nemnda finner studenten uskikket for yrket. For øvrig er skikkethetsnemndas virksomhet regulert i UH-lovens § 4-10 og skikkethetsforskriften.

(6) NMBUs klagenemnd skal ta uttrykkelig stilling til om studenten må anses skikket for yrket vedkommende utdanner se til etter kriteriene i skikkethetsforskriften.

(7) Klagenemnda kan vedta at studenten utestenges fra utdanningen i samsvar med universitets- og høyskoleloven § 4-10 og skikkethetsforskriften, dersom studenten vurderes ikke skikket og vurderingen baseres på forhold som gjør at studenten ikke anses i stand til å fullføre studieenheter i utdanningen eller utøve andre yrker der studieenheter fra den pågående utdanning kan gi god bakgrunn.

(8) Felles klagenemnd er klageinstans over NMBUs klagenemnds vedtak.

(9) Dersom utsettelse av praksis vurderes i forbindelse med skikkethetsvurdering eller det innledes sak for skikkethetsnemnda skal studenten tilbys advokatbistand.

§ 31-2

Vedtak om utestenging sendes til Samordna opptak (SO). Opplysningene skal inngå i et sentralt register.

Kap. 32 Reaksjon på klanderverdig opptreden og straffbare forhold

§ 32-1

En student som opptrer på en måte som omfattes av UH-loves § 4-8 eller som er omfattet av bestemmelsene i UH-lovens § 4-9 om straffbare forhold kan møtes med reaksjon i samsvar med lovbestemmelsene. NMBUs klagenemnd har avgjørelsesmyndighet i slike saker. Felles klagenemnd er klageinstans. Studenten skal tilbys advokatbistand så snart saken reises for klagenemnda.

Vurdering, vurderingsordninger og klage i forbindelse med eksamen

Kap. 33 Vurderingsordninger, -deler og -former. Obligatoriske aktiviteter.

§ 33-1

I tråd med NMBUs kvalitetssikringssystem skal emnene ha en beskrivelse av de kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse en student skal ha tilegnet seg ved å gjennomføre emnet/emnene. I hvert emne skal studentene dokumentere kunnskaper,

ferdigheter og generell kompetanse slik det framgår av emnets læringsutbyttebeskrivelser.

§ 33-2

(1) Vurderingsformen kan være avsluttende prøve, langsgående vurdering eller en kombinasjon av disse, og skal fremgå av studieplanen og i emnebeskrivelsen for det enkelte emne. Emneansvarlig institutt/institutter godkjenner gjeldende vurderingsordning for det enkelte emnet etter forslag fra emneansvarlig lærer.

(2) I emner med skriftlig arbeid kan emneansvarlig kreve at det leveres inn et egenerklæringsskjema om plagiering.

(3) Omfang av og vektning mellom ulike eksamener eller deleksamener som danner grunnlag for sluttvurdering med fastsetting av endelig karakter, skal gå fram av emnebeskrivelsen.

(4) Eksamen skal normalt skje i form av individuell prøving. Gruppeeksamen kan benyttes for mindre deler av et studium.

(5) Emneansvarlig skal være tilsatt på NMBU og normalt inneha vitenskapelig kompetanse på minimum amanuensisnivå.

§ 33-3

Emneansvarlig har hovedansvaret for å utforme oppgaver til avsluttende prøve. Avsluttende prøve arrangeres og vurderes etter at undervisningen i emnet er over. Studieavdelingen har ansvaret for å organisere avsluttende skriftlig prøve. Avsluttende prøve kan være:

- skriftlig prøve
- muntlig prøve (omfatter også praktisk prøve)
- praktisk/klinisk eksamen
- gradsoppgave (inkludert ev. muntlig diskusjon).

§ 33-4

Dersom vurderingsordningen inneholder en muntlig prøve skal denne være offentlig, med mindre hensynet til gjennomføringen av eksamenen eller prøven tilsier noe annet. Universitetsstyret kan gjøre unntak fra regelen om offentlig eksamen i det enkelte tilfellet etter ønske fra vedkommende eksamenskandidat, når tungtveiende hensyn taler for det.

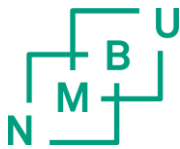
§ 33-5

(1) Langsgående vurdering er en vurdering av arbeidet som er utført av studenten. Delelementer i en langsgående vurdering kan evalueres underveis i undervisningsperioden eller etter at undervisningen i emnet er over.

(2) Studieutvalget kan vedta instruks for gjennomføring av forskjellige former for langsgående vurdering.

(3) Langsgående vurdering kan omfatte en eller flere deler:

- skriftlig/muntlig prøve i undervisningsperioden
- skriftlig/muntlig prøve i eksamensperioden
- hjemmeeksamen*
- praktisk prøve
- prosjekt-/semesteroppgave*
- obligatorisk innleveringsoppgave*

- laboratorieøvelse*
- muntlige presentasjoner*
- objektsamling*
- ekskursjonsdeltakelse og ev. rapport*
- praksis og ev. rapport*.

* Arbeidet må leveres, og en eventuell framlegging må finne sted innen siste undervisningsdag i undervisningsperioden.

(4) Emneansvarlig institutt har ansvaret for å organisere den langsgående vurderingen.

(5) Ved godkjenning av emner med langsgående vurdering skal emneansvarlig institutt/institutter fastsette hvordan delprøven(e)/delaktiviteten(e) skal evalueres og hvor mye de skal vektlegges i den endelige slutt karakteren for emnet. Dette skal framgå av emnebeskrivelsen. Dersom ikke annet er spesifisert i emnebeskrivelsen, må alle delprøver i en langsgående vurdering være bestått for at det kan gis stå karakter i emnet.

(6) Vurderingsmåten, og eventuell tid og måte for bekjentgjøring av delprøvene/delaktivitetene, skal framgå av emnebeskrivelsen for det enkelte emnet. Delvurderingen(e) skal meddeles studentene av faglærer ved emneansvarlig institutt/institutter. Kvantitative tilbakemeldinger på delprøver/delaktiviteter som teller på bokstav karakter skal gis underveis i emnet.

(7) Ved vurdering av delprøver/delaktiviteter i en langsgående vurdering skal anonymitet knyttes til skriftlige delprøver og studentnummer eller kandidatnummer brukes. Semesteroppgaver, hjemmeeksamen, muntlige prøver, flervalgsprøver, laboratoriejournaler og lignende er unntatt fra denne regelen.

§ 33-6

(1) Obligatoriske aktiviteter er arbeider som skal godkjennes og som er utført av studenten i løpet av undervisningsperioden for et emne.

(2) Obligatoriske aktiviteter kan omfatte en eller flere deler, og kan eksempelvis være ekskursjonsdeltakelse og ev. rapporter, laboratorieøvelser, objektsamlinger, frammøte, innleveringsoppgaver, praksis og ev. praksisrapporter, prosjektoppgaver og skriftlige eller muntlige prøver arrangert lokalt.

(3) Obligatorisk praksis må registreres som eget emne i utdanningsplanen. Hovedregelen er at NMBU har ansvaret for å finne relevant praksisplass hvis praksisen er obligatorisk. Unntak kan gjelde enkelte typer praksis på **veterinær- og dyrepleierutdanningene**. I alle studier/emner med praksis skal studieplanen ha kriterier for gjennomføring og vurdering av praksis.

(4) I studier organisert i blokkperioder, skal ekskursjoner av flere dagers varighet normalt legges til disse periodene. Studenter som har obligatoriske utferder skal få dekket merkostnader til transport og overnatting av emneansvarlig institutt.

(5) Obligatoriske aktiviteter er normalt gyldig til neste gang emnet tilbys. Emneansvarlig avgjør om de obligatoriske aktivitetene må gjentas ved fornyet prøve. For **veterinær- og dyrepleierstudiene** er det angitt i studieplanen om obligatoriske aktiviteter må gjentas ved fornyet prøve.

(6) Ved sykdom eller andre sterke velferdsgrunner kan instituttleder eller den han/hun bemyndiger avgjøre at det skal gjennomføres alternative obligatoriske aktiviteter dersom dette er praktisk mulig og faglig forsvarlig.

Kap. 34 Rett til å avlegge eksamen

§ 34-1

Alle som har betalt semesteravgift og er semesterregistrert ved NMBU, har oppfylt eventuelle krav til obligatorisk undervisning og er vurderingsmeldt (oppmeldt til eksamen) innen fastsatte tidsfrister, har rett til å avlegge eksamen ved NMBU.

§ 34-2

(1) Før en student kan ta en gitt eksamen kan det stilles krav om at obligatoriske aktiviteter skal være godkjente. Krav om obligatoriske aktiviteter/studiekrav skal gå fram av emnebeskrivelsen.

(2) Emneansvarlig skal oversende instituttet/instituttene liste over studenter som har fått godkjent obligatoriske aktiviteter i et emne. Emneansvarlig institutt registrerer de obligatoriske aktivitetene i det studieadministrative systemet (FS) før vurderingsprotokoll leveres studieavdelingen. For **veterinær- og dyrepleierstudiene** mottar studieavdelingens enhet på campus Adamstuen slike lister og registrerer aktivitetene i FS.

(3) En student som ikke har fått godkjent obligatoriske aktiviteter inkludert obligatorisk undervisning eller har større fravær enn det som kan godkjennes, kan, der studieplanen åpner for det, likevel få gjennomføre eksamen. Emnet vil i slike tilfeller ikke bli endelig godkjent før all pålagt obligatorisk undervisning er gjennomført. For at karakteren i emnet skal kunne frigis og studiepoeng kunne gis må godkjenningen finne sted før neste gang emnet tilbys.

(4) Det kan i visse tilfeller gis fritak fra obligatoriske aktiviteter på grunnlag av utdanning fra annen institusjon, på grunnlag av tidligere gjennomført eksamen eller prøve eller på grunnlag av dokumentert realkompetanse.

§ 34-3

(1) Dersom et emne opphører eller legges om, har en student rett til å ta eksamen i samme versjon av emne. Slik eksamen avholdes normalt ved første tidspunkt for utsatt eksamen/ny prøve (konte) i den påfølgende høst-/vårparallellen, og ikke senere enn ett år etter siste ordinære eksamen i emnet.

(2) Dersom en student har godkjent sykefravær når slik eksamen blir arrangert, og vedkommende ikke har bestått den aktuelle eksamenen, kan det etter søknad arrangeres en ny eksamen etter gammel ordning. Studiedirektøren avgjør slike søknader.

Kap. 35 Oppmelding og avmelding til eksamen

§ 35-1

(1) For å kunne avlegge eksamen ved NMBU må studentene være oppmeldt til eksamen i emnet. En eventuell avmelding må skje innen angitte frister.

(2) Studieutvalget fastsetter frister for oppmelding og avmelding.

a) Oppmelding:

Studenten har selv ansvar for å kontrollere at han/hun er oppmeldt til eksamen, korrigere eventuelle feil og til å holde seg orientert om tid og sted for eksamen.

Studenter på **veterinær- og dyrepleierstudiene** er normalt automatisk oppmeldt til ordinær eksamen og til ny eller utsatt eksamen.

Øvrige studenter er selv ansvarlig for å melde seg opp til eksamen via StudentWeb innen fastsatte frister, jf. akademisk kalender for campus Ås.

Studenter som ikke melder seg opp innen fristen får ikke gå opp til eksamen.

For oppmelding til spesialpensum skal studenten kontakte Studentenes informasjonstorg (SiT).

Studenter som har gyldig forfall til avsluttende prøve ved ordinært tidspunkt, kan melde seg opp til ny eksamen i emnet i perioden for utsatt eksamen og ny prøve i den påfølgende høst-/vårparallellen. Det samme gjelder studenter som har møtt til avsluttende prøve og ikke har bestått. Også ved sykdom eller stryk på muntlig eksamen kreves ny oppmelding før utsatt eksamen/ny prøve kan avlegges.

Oppmelding til utsatt eksamen eller ny prøve gjøres på StudentWeb eller ved henvendelse til Studentenes informasjonstorg (SiT).

For emner med langsgående vurdering kan en student kun melde seg opp til eksamen ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet.

Studenter som har rett til å gå opp til ny eksamen i et emne med "gammel" emnekode, har ikke automatisk rett til å gå opp til ny eksamen i "samme" emne med ny emnekode. I slike tilfeller er det studentens ansvar å avklare dette med emneansvarlig før oppmeldingsfristen.

b) Avmelding:

For studenter på **veterinær- og dyrepleierstudiene** gjelder følgende avmeldingsfrist:

- En student kan trekke seg fra eksamen senest fire uker før eksamen tar til.

Studentene på **campus Ås** er selv ansvarlig for å melde seg av til eksamen via StudentWeb innen fastsatte frister, jf. akademisk kalender for **campus Ås**.

Studenter som er oppmeldt og som ikke har trukket seg fra eksamen innen avmeldingsfristen/ikke avlegger eksamen, vil få tellende forsøk i aktuelt emne hvis ikke dokumentert sykdom fra medisinsk sakkyndig eller andre særskilte grunner foreligger. Slik bekreftelse skal være levert/sendt Arkivet ved NMBU, postboks 5003, 1432 Ås, senest fem virkedager etter eksamensdatoen for emnet.

Det er ingen egen avmeldingsfrist for gradsoppgaven. Avmelding må skje innen datoen/fristen for oppmelding.

Kap. 36 Gjennomføring av eksamen - herunder ny og utsatt eksamen

§ 36-1

(1) Eksamen(er) gjennomføres i henhold til følgende bestemmelser:

a) Eksamensplan:

For **veterinær- og dyrepleierstudiene** fastsettes eksamensplanen senest semesteret før den aktuelle eksamenen. Justeringer i fastsatt eksamensplan skal være bekjentgjort senest en måned før eksamen blir arrangert. Eksamen kan arrangeres gjennom hele studieåret.

For øvrige studier gir semesterinndelingen oversikt over eksamensperiodene jf.

§ 18-1, 4. ledd.

b) Eksamenstidspunkt:

Tidspunkt for skriftlig eksamen kunngjøres via time- og eksamensplan og StudentWeb, senest før semesterstart.

Tidspunkt for muntlig prøve ved **campus Ås** fastsettes og kunngjøres av emneansvarlig institutt, senest fire uker før eksamen.

For **veterinær- og dyrepleierstudiene** skal frister for innlevering av oppgaver og tidspunkt for gjennomføring av praktiske prøver/framføringer som inngår i sluttvurdering framgå av semesterplanen. Studenter som følger ordinær studieplan og normert studieprogresjon, skal ha minst en dag mellom hver eksamensdag.

c) Eksamenssted:

Sted for eksamen, herunder muntlig prøve, kunngjøres senest tre dager før eksamen via StudentWeb.

d) Eksamensomfang:

For **veterinær- og dyrepleierstudiene** starter skriftlig eksamen under tilsyn normalt kl. 09.00 med frammøte kl. 08.30, og har til vanlig et omfang på inntil 6 timer inkludert matpause.

For **øvrige studenter** skal eksamenens varighet i det enkelte emnet framgå av emnebeskrivelsen. Skriftlig prøve skal ikke overstige 3,5 timer. Varigheten av skriftlig prøve regnes fra det tidspunkt oppgavene er delt ut til alle. Skriftlig prøve ved campus Ås starter:

- formiddag kl. 09.00 med frammøte senest kl. 08.45
- ettermiddag kl. 14.00 med frammøte senest kl. 13.45.

NMBUs studenter får i tillegg til oppsatt eksamenstid 15 minutter til å ferdigstille eksamensbesvarelsen for innlevering.

e) Eksamensoppgaver/-besvarelser – målform:

Eksamensoppgaver skal foreligge på nynorsk og bokmål, dersom det er studenter som bruker begge målformer. Eksamensoppgaver kan også utformes på engelsk dersom emnebeskrivelsen legger dette til grunn.

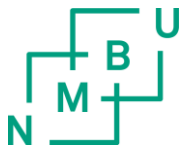
Eksamenssvar kan leveres på nynorsk, bokmål, svensk, dansk eller engelsk. Etter søknad kan eksamensbesvarelser leveres på andre språk. Instituttleder ved emneansvarlig institutt, eller den han/hun bemyndiger, avgjør slike søknader.

Dersom det settes krav til at eksamen i et engelskspråklig emne kun kan besvares på engelsk, skal dette framgå av emnebeskrivelsen. Eventuelle søknader om unntak fra kravet, stiles til og avgjøres av emneansvarlig institutt. Slike søknader skal sendes i begynnelsen av aktuelt semester, og avgjørelsen skal foreligge før fristen for oppmelding til eksamen.

f) Studentens ansvar og plikter – oppmøte:

Studentene er selv ansvarlig for å holde seg orientert om tid og sted for eksamen.

Studentene skal vise gyldig legitimasjon med bilde, for eksempel studiekort.

Studenter som kommer for sent, kan få adgang til eksamen dersom det kan bringes på det rene at ingen studenter i det aktuelle eksamensemnet har forlatt eksamenslokalet og dersom hensynet til forsvarlig gjennomføring av eksamen ikke taler imot.

g) Studentens ansvar og plikter – under eksamen:

En student som opptrer uverdig, støyende eller er til sjenanse for øvrige studenter, kan bortvises fra eksamenslokalet.

Under eksamen kan studenten forlate eksamenslokalet ved behov, i følge med en eksamensinspektør.

Studenter som trenger ammepauser under eksamen skal, innen fristen for avmelding til eksamen, søke om dette til studieavdelingen. Ammetiden legges til eksamenstiden.

h) Studentens ansvar og plikter – besvarelser:

Studenter som leverer blank besvarelse til eksamen skal levere utfylt omslagsark.

Innleveringen kan tidligst skje 30 minutter etter at eksamen er startet.

Kladdeark kan normalt ikke leveres inn som del av besvarelsen.

Innleverte besvarelser kan ikke leveres tilbake eller unndras sensur.

i) Fravær fra eksamen/vurdering:

Eventuelt fraværsgrunnlag skal være dokumentert og skriftlig bekreftet, og skal leveres/sendes Arkivet ved NMBU, Postboks 5003, 1432 Ås så raskt som mulig og senest fem virkedager etter at eksamen/sluttvurdering har funnet sted. For **veterinær- og dyrepleierstudiene** kan en slik skriftlig bekreftelse alternativt leveres til studieavdelingen på campus Adamstuen. Studenter som har godkjent grunn for fravær, blir regnet som ikke å ha framstilt seg til eksamen.

j) Gjennomføring av praktisk/klinisk eksamen på **veterinær- og dyrepleierutdanningene**:

Studenten må selv melde seg opp til praktisk/klinisk eksamen. Praktisk/klinisk eksamen avvikles i løpet av en periode og studentene fordeles på aktuelle eksamenstidspunkt innen perioden.

Under praktiske/kliniske eksamener avgjør instituttleder eller den han/hun bemyndiger i samråd med sensor hvordan eksamen skal gjennomføres.

k) Andre bestemmelser:

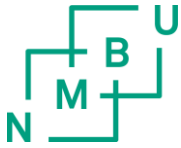
Ansvarlig faglærer eller dennes stedfortreder skal være tilgjengelig under eksamen.

Studieutvalget vedtar instruks for eksamensinspektører ved sentralt avvirket skriftlig prøve ved NMBU.

l) Ny og utsatt eksamen:

NMBU arrangerer ny og utsatt eksamen når det er studenter som strøk ved siste ordinære eksamen eller som har godkjent grunn for fravær ved ordinær eksamen. Ved slik eksamen skal studenten prøves i samme pensum og vurderingsformen skal være lik den som ble brukt ved ordinær eksamen.

For studenter på **veterinær- og dyrepleierstudiene** arrangeres ny og utsatt eksamen normalt før påfølgende semester. Hvilke emner dette gjelder beskrives i studieplanen.

Dersom ny eksamen arrangeres til andre tider enn før påfølgende semester, skal det normalt gå minimum fire uker fra sensuren er falt til ny eksamen i slike emner holdes. Student som ikke består ved ny eksamen, må vente til første ordinære eksamen i emnet før vedkommende får anledning til å gå opp på ny.

m) Ny og utsatt praktisk/klinisk eksamen (særregler):

Studenten må selv melde seg opp til ny eller utsatt eksamen.

Studenter kan ta utsatt eksamen i samme eksamensperiode ved ledig kapasitet. Dersom det ikke er ledig kapasitet, må studenten vente til neste eksamensperiode.

Dersom praktisk/klinisk eksamen avvikles ordinært i to eksamensperioder per år, skal ny prøve avlegges ved neste ordinære eksamensperiode. Det gjennomføres egen kontinuasjonseksamen når eksamen avvikles ordinært én gang per år.

Student som har strøket i en praktisk/klinisk eksamen, skal ha klinisk trening før ny eksamen kan avlegges.

Særregler for å gå videre i studiet ved ikke avlagte/beståtte praktisk/kliniske eksamener skal fremgå av studieplanen.

Kap. 37 Hjelpemidler ved eksamen/prøve og bruk av ordbok

§ 37-1

(1) Emneansvarlig /instituttet avgjør hvilke hjelpemidler som skal tillates under eksamen. Hjelpemidler som ikke har vært i vanlig bruk blant studentene i aktuelt emne, og som ikke kan stilles til disposisjon for alle under eksamen, skal ikke tillates under eksamen.

(2) Alle medbrakte hjelpemidler skal enkeltvis kontrolleres av eksamens-inspektørene.

§ 37-2

(1) Tillatte hjelpemidler for det enkelte emnet skal være angitt i emnebeskrivelsen.

(2) Tillatte hjelpemidler skal være i samsvar med følgende koder:

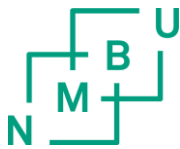
- A1: ingen kalkulator, ingen andre hjelpemidler
- A2: ingen kalkulator, spesifiserte andre hjelpemidler
- B1: utdelt kalkulator, ingen andre hjelpemidler
- B2: utdelt kalkulator, spesifiserte andre hjelpemidler
- C3: alle typer kalkulatorer, alle andre hjelpemidler.

§ 37-3

(1) Studentene må selv ta med seg tillatte hjelpemidler til eksamenslokalet. Dette gjelder ikke der NMBU stiller hjelpemidler til disposisjon. Tillatte hjelpemidler skal være angitt på eksamensoppgavene. Det er ikke lov å ha med andre hjelpemidler enn det som er tillatt til den aktuelle eksamenen.

(2) Studentene er ansvarlig for at medbrakte hjelpemidler ikke inneholder ulovlige notater. Lån av tillatte hjelpemidler fra en student til en annen under eksamen er ikke tillatt.

(3) All bruk av mobiltelefon eller elektroniske hjelpemidler som inneholder kommunikasjonsutstyr, i eller utenfor eksamenslokalet, betraktes som fusk.

(4) Med alle typer kalkulatorer menes en lommekalkulator som ikke er knyttet til internett, strømmettet eller skriver, ikke kommuniserer med andre enheter, ikke støyer og som bare består av en enkelt gjenstand.

(5) Fremmedspråklige studenter har anledning til å ha med ordbok, fra morsmål til norsk og norsk til morsmål. Ordboka skal være fri for notater. Tilsvarende regel gjelder dersom eksamen holdes på engelsk (gjelder også for studenter med norsk som morsmål på et engelskspråklig emne).

§ 37-4

Brudd på hjelpemiddelbestemmelsene betraktes som fusk.

Kap. 38 Tilrettelegging ved eksamen/prøve

§ 38-1

(1) Studenter med behov for tilrettelegging ved eksamen må søke studieavdelingen innen gitte frister. Behovet skal dokumenteres med attest fra medisinsk sakkyndig eller annet som dokumenterer behovet for tilrettelagt eksamen.

(2) Studenter som av medisinske eller andre grunner har behov for tilrettelegging i forbindelse med skriftlig eksamen, skal kontakte studieavdelingen senest innen frist fastsatt av studieutvalget. Ved behov for tilrettelegging til eksamen som følge av en akutt situasjon må studieavdelingen kontaktes umiddelbart.

(3) Dersom grunnlaget for tilrettelegging er av permanent karakter, kan det gjøres vedtak for en lengre periode. Studieavdelingen avgjør søknader om tilrettelegging ved eksamen.

(4) Tilrettelegging kan bl.a. gis til studenter som har kroniske eller akutte lidelser, funksjonsnedsettelse, gravide som har behov for hvile, mødre som ammer o.a. Tilrettelegging kan være spesiell fysisk tilrettelegging, spesielle hjelpemidler, utvidet tid til eksamen m.m.

Tilrettelegging av eksamen skal ikke medføre at studenten(e) blir prøvd på kvalitativt ulike måter og skal ikke medføre at faglige krav svekkes.

(5) Forlenget tid ved eksamen:

Ved skriftlig eksamen gis følgende forlengelse:

- for eksamen som varer inntil 1,5 time gis 15 minutter ekstra tid
- for eksamen som varer mer enn 1,5 time og inntil 4 timer gis 30 minutter ekstra tid
- for eksamen som varer mer enn 4 timer gis 1 time ekstra tid.

Ved hjemmeksamen gis følgende forlengelse:

- eksamen på 24 timer eller mer: 3 timer tilleggstid
- eksamen på 36 timer eller mer: 5 timer tilleggstid
- eksamen på 48 timer eller mer: 7 timer tilleggstid.

(6) Den enkelte student har selv, så raskt som mulig etter oppmelding til eksamen, ansvar for å gi emneansvarlig beskjed om at han/hun er innvilget tilleggstid på hjemmeksamen/langsgående prøve.

Kap. 39 Fravær i forbindelse med eksamen/vurdering

§ 39-1

Studenter som ikke kan møte til eksamen på grunn av sykdom som er oppstått etter at avmeldingsfristen er utløpt, skal levere attest fra medisinsk sakkyndig. Attesten skal være levert/poststemplett senest fem arbeidsdager etter dato for eksamen/vurdering, og skal inneholde opplysninger om tidsrommet for fraværet.

§ 39-2

Studenter som på grunn av andre særskilte forhold omkring egen person er forhindret fra å gjennomføre eksamen/vurdering, skal dokumentere dette på tilsvarende måte som ved sykdom.

§ 39-3

Ved dokumentert og godkjent fravær teller ikke den aktuelle eksamenen/vurderingen som forsøk.

§ 39-4 Attester leveres / sendes til Arkivet ved NMBU, postboks 5003, 1432 Ås. For **veterinær- og dyrepleierstudiene** kan slike skriftlige bekreftelser alternativt leveres til studieavdelingen på campus Adamstuen.

Kap. 40 Fusk – annullering av eksamen/prøve - utestenging

§ 40-1

(1) Fusk eller forsøk på fusk kan føre til at eksamen eller prøve for vedkommende student blir annullert. Fusk eller forsøk på fusk kan også føre til utestenging, jf. §§ 4-7 og 4-8 i UH-loven.

(2) Universitetsstyret gir retningslinjer om rutiner ved mistanke om fusk.

§ 40-2

NMBUs klagenemnd kan annullere eksamen, prøve eller godkjenning av emne.

Kap. 41 Sensorer og sensur

§ 41-1

(1) Alle emner skal ha en sensorveiledning og enhver evaluering skal resultere i et vurderingsuttrykk (en karakter). For alle emner som omfattes av denne forskriftens kapittel 1, skal det være to sensorer.

(2) Emneansvarlig lærer eller hovedveileder vil normalt være intern sensor.

(3) Bruk av sensorer:

- a) I følgende tilfeller skal minst en av sensorene være ekstern:
 - ved bedømmelse av bachelor- og masteroppgave
 - ved muntlig eksamen eller prøve som ikke lar seg etterprøve
 - ved ny sensurering som følge av klage over formelle feil ved eksamen, jf. UH-lovens § 5-2 nr. 2.
 - ved klage over karakterfastsettelse, jf. UH-lovens § 5-3 nr. 4.
 - ved sensur av spesialpensum.

For **veterinær- og dyrepleierveterinærutdanningene** gjelder at alle eksamener/sluttvurderinger i et emne som skal inngå på vitnemål eller karakterutskrift skal være sensurert av minst to sensorer. For minimum 1/3 av eksamenene skal en av de to sensorene være ekstern.

- b) I øvrige tilfeller skal det være ekstern evaluering av vurderingsordningene og/eller de deler som inngår i karakterfastsettingen, det vil si:

- ekstern vurdering av selve opplegget for vurdering i et emne eller
- ekstern sensor skal sammen med intern sensor delta ved utformingen av eksamensoppgavene og sensorveiledningen.

I tillegg kan det være:

- ekstern kontroll av intern sensors vurdering av et tilfeldig utvalg kandidater som en kalibrering av den totale sensuren i emnet.

Med bakgrunn i retningslinjene i punkt b), fastsetter eksamensansvarlig enhet (institutt) selv for hvert enkelt emne hvordan ekstern deltakelse i vurderingen skal gjennomføres.

(4) Krav til ekstern sensor:

Ekstern sensor skal være tilsatt i vitenskapelig stilling ved universitet, høyskole eller annen forskningsinstitusjon, eller på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse innen vedkommende fagområde. Som unntak kan fagperson, som gjennom yrkespraksis dokumenterer at han/hun er særlig kvalifisert innen vedkommende fag, oppnevnes som ekstern sensor.

Ekstern sensor kan ikke være tilsatt ved NMBU i hel- eller deltidsstilling eller ha hatt undervisningsoppgaver av vesentlig omfang i samme semester eller studieår som eksamenen finner sted.

For gradsoppgaver hvor studentens praktiske arbeid med oppgaven er gjennomført utenfor NMBU, kan ekstern sensor ikke være tilsatt ved den samme institusjonen.

(5) Oppnevning av eksterne sensorer:

Eksamensansvarlig enhet oppnevner sensorer.

Den som tar på seg sensoroppdrag, tar samtidig på seg å være sensor ved eventuell utsatt prøve/ny eksamen (kontinuasjonseksamen). Det skal skrives kontrakt mellom ekstern sensor og eksamensansvarlig enhet.

Ved forfall skal eksamensansvarlig enhet oppnevne annen/andre kvalifisert(e) sensor(er) i tråd med emnets opprinnelige krav til sensurering.

For studier med eksamen lagt til fastsatte eksamensperioder gjelder følgende frister:

- 15. april: Frist for oppnevning av eksterne sensorer, både for ordinær eksamen og for eventuell klage på karakter, for vårparallellen, juniblokka og augustblokka.
- 15. november: Frist for oppnevning av eksterne sensorer, både for ordinær eksamen og for eventuell klage på karakter, for høstparallellen og januarblokka.

For studier med eksamener fordelt over hele studieåret (**veterinær- og dyrepleier-utdanningene**) oppnevnes eksterne sensorer innen tre uker før aktuell eksamen.

(6) Gjennomføring av sensur:

Sensur skal gjennomføres anonymt så langt dette er praktisk mulig.

Ved bytte av sensor som følge av uforutsett forfall, regnes sensurfristen fra det tidspunktet besvarelsen er oversendt den nye sensoren.

(7) Uenighet om karakterfastsetting:

Dersom de to sensorene ikke blir enige om karakterfastsettingen, skal sensureringen suppleres med en tredje sensor. Denne sensoren skal være ekstern. Den nye sensoren skal ikke være kjent med de første sensorene sin vurdering og eventuell begrunnelse, før sensorgruppen i fellesskap fastsetter den endelige karakteren.

8) Særskilte forhold:

- Ved avsluttende muntlig prøve for en studentgruppe skal sensorene foreta en individuell vurdering av studentene.
- Ved muntlig diskusjon av gradsoppgave utført av en studentgruppe kan sensorene foreta en individuell evaluering av studentene.

§ 41-2

Den som påtar seg eller er pålagt et sensoroppdrag, har plikt til å overholde bestemmelser i UH-loven, og bestemmelsene i denne forskrift.

Kap. 42 Bekjentgjøring av sensur

§ 42-1

(1) Sensuren skal foreligge innen tre uker (15 arbeidsdager) etter avlagt eksamen med mindre universitetsstyret selv har godkjent en lengre frist.

Sensurfristen for gradsoppgaver er seks uker (30 arbeidsdager) fra fastsatt innleveringsfrist med mindre universitetsstyret selv har godkjent en lengre frist.

Sensur som følge av klage skal avgjøres uten ugrunnet opphold, jf. forvaltningslovens § 11a. Dersom klagen ikke kan behandles innen en måned etter klagefristens utløp, skal det sendes ut et foreløpig svar til studenten der det gjøres rede for årsaken til dette. Om mulig oppgis det når man regner med å kunne behandle klagen.

(2) For studier ved **campus Ås** gjelder følgende:

- a) For emner med langsgående vurdering hvor emnet avsluttes med en skriftlig delprøve i den ordinære eksamensperioden er sensurfristen tre uker (15 arbeidsdager) etter datoen for denne prøven. For emner med langsgående vurdering uten avsluttende skriftlig delprøve i den ordinære eksamensperioden, settes sensurfristen til tre uker (15 arbeidsdager) etter siste undervisningsdag i parallellen/blokkperioden.
- b) For spesialpensum som ikke er tilknyttet en gradsoppgave, er sensurfristen tre uker (15 arbeidsdager) etter siste undervisningsdag i parallellen/blokkperioden.

(3) Vurderingsprotokoller:

Utfylt sensurskjema skal følge alle vurderingsprotokoller unntatt ved sensurering av gradsoppgaver.

Dersom to sensorer har deltatt i sensureringen av alle eksamensbesvarelsene i et emne, skal begge sensorenes underskrift være påført vurderingsprotokollen for emnet før vurderingsprotokollen leveres studieavdelingen. Dersom den ene sensoren kun har deltatt i sensureringen av eksamensbesvarelses fra et tilfeldig utvalg, er det tilstrekkelig at denne sensoren skriver under på sensurskjemaet.

Alle karakterer i vurderingsprotokollen skal skrives fullt ut. Det er ikke tillatt med gjentakelsestegn i vurderingsprotokollen.

(4) Forsinket sensur:

For sensur forsinket med mer enn én uke, iverksettes økonomiske sanksjoner overfor emneansvarlig institutt. For emner hvor utsatt sensurfrist er innvilget av universitetsstyret, iverksettes økonomiske sanksjoner fra og med første arbeidsdag etter dato for utsatt sensurfrist.

§ 42-2

(1) Studentene er selv ansvarlige for å gjøre seg kjent med sensuren.

(2) Sensur skal bekjentgjøres via elektronisk offentliggjøring. Sensurlistene skal være anonyme.

Kap. 43 Begrunnelse for karakter, klage på karakter eller formelle feil ved eksamen/prøve

§ 43-1

(1) En student kan kreve *begrunnelse* for karaktersetting av sine prestasjoner etter reglene UH-lovens § 5-3. Lovbestemmelsen fastsetter tidsfrister og regler for begrunnelsens form og innhold.

(2) Krav om begrunnelse rettes til emneansvarlig lærer eller til emneansvarlig institutt dersom læreren ikke er tilgjengelig.

(3) Ved begrunnelse til studenten kan sensorene justere karakteren til studentens fordel, dersom de enstemmig finner dette riktig.

§ 43-2

(1) En student kan *klage skriftlig over karakterer* etter reglene i UH-lovens § 5-3 og denne forskrift. Det er ikke adgang til å klage over karakter for muntlige prestasjoner, bedømming av praksisstudier og lignende, eller på karakter for forprøver som er bestått.

(2) Når karakter for skriftlig og muntlig prestasjon er gitt samlet kan det ikke klages særskilt over karakter for den ene av prestasjonene. I slike tilfeller kan studenten klage over den felles karakter.

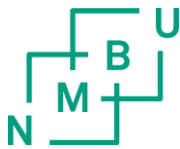
(3) Klagefristen er tre uker fra karakteren ble kunngjort. Klagen skal være skriftlig og på fastsatt skjema som sendes elektronisk til arkiv@nmbu.no

§ 43-3

(1) Ved klage på karakter skal det foretas ny sensur med nye sensorer oppnevnt av instituttet. De nye sensorene skal ikke få kjennskap til den opprinnelige karakteren, begrunnelsen for denne, eller studentens begrunnelse for klagen. For saksbehandlingen gjelder reglene i UH-lovens § 5-3. NMBUs instruks for sensorer og sensorveiledningen skal følges.

(2) Ny karakter kan fastsettes til gunst eller ugunst for studenten.

(3) Ved klage over en samlet karakter for skriftlig og muntlig prestasjon(er) skal de nye sensorene bedømme det skriftlige arbeidet. Dersom ny sensurering av det skriftlige arbeidet fører til at klager får medhold i klage på sensuren over det skriftlige arbeidet, dvs. endret karakter, holdes ny muntlig prøve for fastsetting av endelig karakter, jf. UH-lovens § 3-9, 5 ledd.

(4) For gruppearbeider der bare noen av gruppemedlemmene klager over karakteren, skal en høyere karakter ved ny sensur komme hele gruppen til gode. En lavere karakter skal kun ha virkning for klageren(e).

§ 43-4

(1) En student som har vært oppe til eksamen eller prøve kan klage til NMBUs klagenemnd over mulige *formelle feil* knyttet til alle faser ved den aktuelle eksamenen. Klagen kan sendes til emneansvarlig institutt eller direkte til NMBUs klagenemnd. Klagefrist og krav til klagens innhold skal følge UH-lovens § 5-2. Saksbehandlingen skal følge universitetsstyrets retningslinjer for NMBUs klagenemnd.

§ 43-5

(1) Det er ikke anledning til å klage over formelle feil etter at en eventuell klage over karakter er levert.

(2) Retten til å klage over karakter opprettholdes inntil eventuell klage over formelle feil er avgjort

Kap. 44 Adgang til å framstille seg til eksamen i samme emne flere ganger

§ 44-1

(1) Det er adgang til å framstille seg til eksamen i samme emne inntil tre ganger, forutsatt at det aktuelle emnet/eksamen eksisterer og at studenten ikke allerede har oppnådd en ståkarakter i emnet.

(2) Dersom emnet/eksamen er bestått, har studentene mulighet til å framstille seg til samme eksamen på nytt, men bare én gang i hvert enkelt emne.

Unntak:

- studenter på **veterinær- og dyrepleierutdanningene** gis ikke anledning til å avlegge eksamen på nytt dersom den er bestått.
- gjentak av bestått gradsoppgave tillates ikke.

(3) Dersom en student er gitt anledning til og har avlagt eksamen i samme emnet mer enn en gang, skal beste karakter gjelde, og bare denne skal fremgå av karakterutskrift og vitnemål.

(4) Studenter som melder seg opp til ny eksamen i et emne som tidligere er bestått, har ikke krav på å kunne følge undervisningen i emner med begrenset kapasitet, selv om det gis tillatelse til å gå opp til ny eksamen.

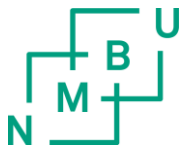
(5) Studenter som har oppnådd stryk/"ikke bestått" i et emne, har rett til å fremstille seg til eksamen i samme emne tre ganger så lenge det aktuelle emnet/eksamen eksisterer.

(6) Studenter som etter tre forsøk ikke har bestått eksamen, kan etter begrunnet søknad til studieavdelingen, gis dispensasjon til å framstille seg for eksamen en fjerde gang.

Ett av følgende vilkår må foreligge:

- ved å bestå eksamen i emnet vil søkeren oppnå en godkjent fordypning nødvendig for gradsopptak
- ved å bestå eksamen i emnet vil søkeren kunne oppnå en grad ved NMBU
- søkeren kan dokumentere sosiale eller personlige grunner til at eksamen i emnet ikke er oppnådd innen fastsatt tid (tre forsøk).

(7) Studenter som trekker seg fra eksamen senere enn angitt frist for avmelding til vurdering/eksamen får "ikke møtt", og oppmeldingen regnes som ett forsøk.

Kap. 45 Karakterregel/vurdering

§ 45-1

(1) I emnebeskrivelsen skal det framgå hvilken karakterregel som skal benyttes, "bestått" / "ikke bestått" eller bokstavkarakter.

(2) Gradsoppgaver bedømmes med bokstavkarakter.

§ 45-2

(1) Bokstavkarakterene går fra A-F, der A er beste ståkarakter og E dårligste ståkarakter, mens F gis ved ikke bestått. Karakterbetegnelser og generelle vurderingskriterier er vedlagt, se vedlegg 1.

(2) Karaktersetting på masteroppgaver innenfor matematikk, naturvitenskapelige fag og teknologi ("MNT-fagene") følger et nasjonalt system likt for alle MNT-studier ved universitetene i Norge, se vedlegg 2. Dette gjelder for masteroppgaver avlagt ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap (IHA), Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap (IKBM), Institutt for matematiske realfag og teknologi (IMT), Institutt for naturforvaltning (INA), Institutt for miljøvitenskap (IMV) og Institutt for plantevitenskap (IPV).

(3) Karaktersetting på masteroppgaver innenfor økonomi og administrasjon følger et nasjonalt system for masterstudier innenfor økonomi og administrasjon ved universitetene i Norge, se vedlegg 3. Ved NMBU gjelder dette for masteroppgaver avlagt ved Handelshøyskolen (HH-NMBU).

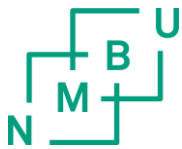
§ 45-3

(1) Ved vurderingsuttrykket (karakterregel) "bestått"-"ikke bestått" skal grensen for bestått fastsettes av intern sensor og ekstern sensor i fellesskap. Det skal gis en generell beskrivelse av kravet til bestått karakter som er som følger: Kandidaten har oppfylt kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.

(2) Bedømmelsen "bestått" skal bare gis når emneansvarlig og sensor er enig om det, i de tilfellene ekstern sensor deltar i bedømmelsen. Dersom en av dem mener at besvarelsen ikke har et tilfredsstillende nivå, gis "ikke bestått".

§ 45-4

Alle 400-emner som gis ved NMBU skal bedømmes med "bestått"/"ikke bestått".

Gradsoppgaver

Kap. 46 Gradsoppgaver

§ 46-1 Krav til gradsoppgaver

(1) I bachelorgraden *kan* det inngå et selvstendig arbeid (bacheloroppgave). I mastergrad av 120 og 300 studiepoengs omfang *skal* det inngå selvstendig arbeid (masteroppgave). I erfaringsbasert mastergrad av 90 eller 120 studiepoengs omfang *skal* det inngå selvstendig arbeid (masteroppgave).

(2) Det selvstendige arbeidet kan være ett av følgende:

- bacheloroppgave: 15 studiepoengs omfang
- masteroppgave: 30 studiepoengs omfang
- masteroppgave: 60 studiepoengs omfang.

(3) Instituttet kan fastsette krav til gradsoppgavens omfang, fagområder og innhold i studieplanen for det enkelte studieprogram.

(4) På veterinærstudiets forskerlinje kreves en gradsoppgave på 90 studiepoeng i tillegg til en opplæringsdel på 30 studiepoeng. Forskriftens regler for veterinærstudenter gjelder også for forskerlinjestudenter.

§ 46-2 Frister

Oppmeldingsfrist for gradsoppgaver følger NMBUs akademiske kalender. Det er ingen egen avmeldingsfrist for gradsoppgaven. En eventuell avmelding må finne sted innen datoen/fristen for oppmelding.

Fristene er normalt

- 15. september for oppgaver med innleveringsfrist 15. desember kl. 15.45
- 1. februar for oppgaver med innleveringsfrist 15. mai kl. 15.00.

§ 46-3 Veiledning og veiledere

(1) Instituttet plikter å gi studenten korrekt og tilstrekkelig informasjon om arbeidet med gradsoppgaven før arbeidet starter.

(2) Ansvarlig instituttet oppnevner hovedveileder og eventuelle tilleggsveileder(e) til gradsoppgaven.

(3) Hovedveileder skal være tilsatt i vitenskapelig stilling, i professor II-stilling eller i førsteamanuensis II-stilling ved NMBU.

NMBU skal tilby veiledere innføring i veiledningsarbeid.

(4) Det skal inngås skriftlig samarbeidsavtale (kontrakt), som skal inneholde:

- Navn på institutt, student og veileder(e)
- Partenes plikter i forbindelse med gradsoppgaven
- Prosjektbeskrivelse
- Fremdriftsplan
- Kostnadsplan

Student og veiledere må forplikte seg i henhold avtalens bestemmelser.

(5) Instituttet skal kontrollere og godkjenne avtalen før arbeidet med oppgaven starter opp. Avtalen må være underskrevet før studenten kan vurderingsmelde seg til gradsoppgaven.

(6) Veilederne skal gi studentene faglig og metodisk veiledning og kritikk av arbeidet. Dersom det er flere veiledere skal det gå fram av avtalen hva slags ansvar hver enkelt veileder har.

(7) Studenten har normalt krav på veiledning i slikt omfang, som også skal omfatte veileders andel av sensuren:

- Bacheloroppgaver: 20 timer
- Masteroppgaver 30 studiepoeng: 40 timer
- Masteroppgaver 60 studiepoeng: 80 timer.

(8) Instituttet har ansvar for at den enkelte student mottar slik veiledning som studenten har krav på. Instituttet skal snarest utpeke ny veileder dersom en veileder får forfall av lengre varighet.

§ 46-4 Samarbeid om gradsoppgave

Instituttet kan godkjenne at to eller flere studenter kan utføre gradsoppgaven helt eller delvis sammen, når instituttet finner samarbeidet forsvarlig ut fra hensynet til å anskueliggjøre og bedømme studentenes prestasjoner. Samarbeidsavtalen skal klargjøre studentenes plikter og rettigheter i forhold til hverandre, især med tanke på eventuell opphør av samarbeidet før innlevering.

§ 46-5 Språk, form og innlevering

(1) Gradsoppgavens hovedspråk skal være norsk, svensk, dansk eller engelsk. Instituttet kan godkjenne annet hovedspråk, som da inntas i samarbeidsavtalen. Oppgaven skal inneholde et sammendrag (abstract) på hovedspråket og på engelsk.

(2) NMBUs offisielle forsidemal skal benyttes og det skal framgå at oppgaven er utført som en gradsoppgave ved NMBU med påføring av grad, NMBUs logo og instituttets navn.

(3) Oppgaven skal innleveres i tre trykte innbundne eksemplarer til Studentenes Informasjonstorg (SiT). I tillegg leveres en identisk elektronisk versjon (pdf-format) via NMBUs åpne institusjonelle arkiv.

§ 46-6 Konfidensielle oppgaver

I særlige tilfeller kan offentliggjøring av gradsoppgaven båndlegges (utsettes) for en periode på inntil fem år. Det skal i slike tilfeller inngås en egen avtale mellom studenten og universitetet samt eventuelt eksternt samarbeidspartner. Slik avtale skal settes opp på fastsatt skjema, og inneholde opplysning om varighet og årsak til båndleggingen. Avtalen underskrives av alle parter og legges ved oppgaven ved innlevering. Eventuell båndlegging utover fem år må avgjøres av universitetsstyret etter begrunnet søknad. NMBU kan benytte gradsoppgavens tittel på karakterutskrift og vitnemål.

§ 46-7 Forsinket innlevering

(1) Ved særlig behov kan instituttet etter søknad innvilge lengre frist enn normalfristene for innlevering av gradsoppgaven. Behovet må vurderes konkret i hvert tilfelle. Særlig behov kan for eksempel være sykdom, undervisningsoppgaver ved NMBU, tyngre studenttillitsverv, omsorgsarbeid eller uforskyldte problemer med oppgaven. Det kreves skriftlig redegjørelse for forsinkelsesårsaken, dokumentasjon hvis mulig, tidsangivelse for omsøkt ny frist og ny fremdriftsplan. Søknad med aktuell dokumentasjon sendes til instituttet uten ugrunnet opphold etter at forsinkelsesgrunnen har inntruffet.

(2) Utsatt frist gis normalt ikke utover tre måneder med mindre sterke velferdsgrunner hos studenten tilsier lengre frist. Fristforlengelse innvilges ikke mer enn én gang. Forlenget leveringsfrist gir ikke rett for studenten til ytterligere veiledning.

§ 46-8 Ikke levert innen fristen

Gradsoppgave som ikke er levert innen fristens utløp kan ikke leveres senere i revidert eller supplert form. I slike tilfeller mister studenten studieretten. Hvis studenten søker og får nytt opptak, må ny oppgave utarbeides innenfor et nytt tema.

§ 46-9 Evaluering

(1) Masteroppgaven skal ha en offentlig framlegging og diskuteres ved muntlig eksamen. Eksamen kan i tillegg inneholde et spesialpensum. En bacheloroppgave kan ha en offentlig framlegging eller en avsluttende muntlig diskusjon som en del av vurderingen.

(2) Muntlig diskusjon skal gjennomføres innen utløpet av normal sensurfrist for det skriftlige arbeid.

Sensurfristen er seks uker (30 arbeidsdager), som regnes fra oppgavens innleveringsfrist. Hvis aktuell dato faller på en lørdag, søndag eller annen fridag, er fristen påfølgende arbeidsdag.

(3) En gradsoppgave som er bedømt med karakteren F (stryk) kan, hvis ekstern og intern sensor er enige om det, omarbeides av studenten og legges fram til ny sensurering tidligst tre måneder, senest fire måneder, etter sensurdato.

Den innleverte oppgaven må synliggjøre et innhold som lar seg bearbeide. Ny kontrakt og en revidert fremdriftsplan må utarbeides. Studenten må, hvis ny dato for innlevering faller i et nytt semester, melde seg opp på nytt og betale semesteravgift. Studenten har i slike tilfeller ikke rett til ytterligere veiledning.

(4) Ved stryk på en omarbeidet oppgave mister studenten studieretten. Hvis studenten søker og får nytt opptak, må ny oppgave utarbeides innenfor et nytt tema.

(5) Omarbeiding eller ny innlevering av bestått gradsoppgave tillates ikke.

§ 46-10 Sensorer

Gradsoppgaven skal sensureres av minst en ekstern sensor og en intern sensor. Hovedveileder er normalt intern sensor.

§ 46-11 Muntlig diskusjon av gradsoppgaven

(1) Instituttet studenten er tilknyttet offentliggjør dato og sted på NMBU for muntlig diskusjon av gradsoppgaven. Studiedirektør kan gjøre unntak fra stedskravet ved behov. Ved konfidensielle oppgaver skal dato og sted for muntlig diskusjon ikke offentliggjøres.

(2) Ekstern og intern sensor skal være til stede under presentasjonen av oppgaven. Studentens veiledere skal så vidt mulig også være til stede.

(3) Den muntlige mastereksamen innledes med en presentasjon av oppgaven av ca. 20 til 30 minutters varighet, hvor studenten gir en oversikt over oppgaven. Etter presentasjonen følger en muntlig diskusjon med sensorene.

Studenter som skriver masteroppgave sammen skal normalt møte sammen til felles muntlig diskusjon av oppgaven. Unntaksvis kan instituttet etter begrunnet søknad fra studentene tillate separate diskusjoner av oppgaven.

Diskusjonen skal gi studenten en mer utfyllende tilbakemelding om gradsoppgaven enn karakteren, samt gi sensor en utvidet bakgrunn for karakterfastsettingen. Sensor gir en generell vurdering av de positive og negative sidene ved gradsoppgaven. Sensor stiller studenten spesifikke spørsmål til deler av gradsoppgaven for å kunne kartlegge studentens vurderingsevne, forståelse, egeninnsats og selvstendighet. Veileder(e) har her anledning til å komme med utfyllende kommentarer. Diskusjonen inngår i vurderingsgrunnlaget for gradsoppgaven.

(4) Det gis ikke separat karakter for den muntlige mastereksamen. Diskusjonen kan være justerende på den endelige karakteren på oppgaven. Den endelige karakteren

gjøres kjent for studenten og føres på karakterutskriften. Sluttkarakteren for samarbeidende studenter kan settes likt eller individuelt, avhengig av studentenes prestasjoner.

(5) Studenter som ikke møter til muntlig diskusjon av masteroppgaven, og som ikke har utsettelse eller dokumenterer akseptert forfallsgrunn, skal få registrert "ikke møtt" på oppgaven. I slike tilfeller mister studenten studieretten. Hvis studenten velger å søke om nytt opptak, og blir tatt opp, må helt ny oppgave utarbeides innenfor et nytt tema.

(6) Dersom en masteroppgave er bedømt til F (stryk), skal sensorene i samråd med studenten(e), vurdere grunnlaget og hensiktsmessigheten av at det gjennomføres en muntlig diskusjon.

§ 46-12 Evalueringskriterier

(1) Studentens gjennomføring av gradsoppgaven, grad av selvstendighet, forståelse og modenhet er av særlig betydning.

(2) Gradsoppgaven på bachelornivå skal vise forståelse, selvstendighet og være en faglig fordypning innen gradens fagområde. Ansvarlig institutt fastsetter om en bacheloroppgave skal inngå som en obligatorisk del av programmet.

(3) Gradsoppgaven på masternivå skal vise forståelse, refleksjon, modenhet og analytisk evne. Oppgaven skal være en opplæring i å kunne identifisere problemer innenfor et fagområde i studiet og analysere og behandle disse på en vitenskapelig måte, samt å kunne produsere en skriftlig vitenskapelig oppgave om dette.

§ 46-13 Spesialpensum

Som et del av gradseksamen kan det samtidig med den muntlige diskusjonen av masteroppgaven avholdes muntlig prøve i et teoretisk spesialpensum på 5, 10 eller 15 studiepoeng i samsvar med reglene i denne forskrifts kapittel 23.

Spesialpensumet fastsettes ved oppstart av gradsoppgaven og leses parallelt.

§ 46-14 Publisering

(1) Masteroppgaven publiseres elektronisk i NMBUs åpne institusjonelle arkiv etter at den er bedømt med ståkarakter (A-E). Før publiseringen, eller annen offentliggjøring av masteroppgaven/deler av denne, skal studenten varsles og krediteres i offentliggjøringen. Annen mangfoldiggjøring og distribusjon enn via NMBUs åpne institusjonelle arkiv skal godkjennes av begge parter.

Studenten har rettigheter til gradsoppgaven i samsvar med åndsverkloven. Universitetet skal ha rett til å publisere gradsoppgaven via NMBUs åpne institusjonelle arkiv, når studentens navn fremgår. Universitetet skal også ha rett til å benytte gradsoppgaven som ledd i undervisning, med mindre det er avtalt at oppgaven skal være fortrolig. Studenten kan kreve å få sitt navn opplyst når universitetet benytter oppgaven.

§ 46-15 Gradsoppgave - veterinærstudiet

Veterinærstudiet har en forskerlinje med en gradsoppgave på 90 studiepoeng og en opplæringsdel på 30 studiepoeng. Nærmere regler for gjennomføring av forskerlinja nedsettes av faglig leder for veterinær- og dyrepleierstudiene.

Kap. 47 Karakterutskrift og vitnemål

§ 47-1

(1) En student kan, etter anmodning, få karakterutskrift over samtlige beståtte eksamener ved NMBU. Vitnemål og Diploma Supplement (DS) blir skrevet ut når aktuell grad er oppnådd.

(2) Karakterutskriften kan utstedes på bokmål, nynorsk eller engelsk.

(3) Vitnemålet skrives ut på bokmål eller nynorsk, med mindre studiet i sin helhet er engelskspråklig, og det utstedes bare én gang. Sammen med vitnemålet vil det følge en karakterutskrift over eventuelle emner ut over de som har inngått i oppnådd grad.

(4) I særlige tilfeller kan det etter en skriftlig begrunnet søknad skrives ut et nytt vitnemål. Utskriften vil i slike tilfeller få påskriften «duplikat» og både dato for oppnådd grad og dagens dato skal fremgå. Nytt vitnemål utstedes ikke ved ønske om endring av utdanningsplan eller ved forbedring av karakter på emner som inngår i graden.

(5) Utsendelse/utdeling av vitnemål kan utsettes inntil klagefristene har utløpt.

Ved campus Ås kan utstedt vitnemål holdes tilbake ved ønske om å ta opp igjen eksamen(er). Kandidaten må selv gi beskjed om dette til studieveileder. Vitnemålet etter oppnådd grad kan ikke holdes tilbake mer enn ett år utover normert tid for studieprogrammet.

(6) Diploma Supplement (DS) er et internasjonalt vitnemålstillegg som skal følge vitnemålet. Det erstatter ikke vitnemålet, men supplerer dette. DS blir sendt ut sammen med vitnemålet.

(7) Vitnemål skal utskrives i universitetet sitt navn. Vitnemål skal underskrives av rektor og studiedirektør

Grader

Kap. 48 Tildeling av grader

§ 48-1

NMBU-studenter som har fullført og bestått et bachelorstudium tildeles graden bachelor.

NMBU-studenter som har fullført og bestått et masterstudium tildeles graden master.

NMBU-studenter som har fullført og bestått veterinærstudiet tildeles graden cand.med.vet.

NMBU-studenter som har fullført et to-årig studium i dyrepleie tildeles graden høgskolekandidat

§ 48-2

Tilleggsbetegnelser for grader:

a) Bachelorgrad

For oppnådd *bachelorgrad* angis gradens faglige innhold på vitnemålet som:

- Bachelor i <navn på studieprogram> Studieretning <navn på studieretning>.
- Ved engelskspråklige bachelorprogram brukes gradsbetegnelsen *Bachelor of Science*.

b) Mastergrad

For oppnådd *mastergrad* angis gradens faglige innhold på vitnemålet som:

- Master i <navn på studieprogram> Studieretning <navn på studieretning>.
- Ved engelskspråklige masterprogram brukes gradsbetegnelsen *Master of Science*.

Unntak:

Mastergrad av 120 studiepoengs omfang:

- For kandidater med 3-årig bachelor i økonomi og administrasjon + 2-årig master i økonomi og administrasjon: Master i økonomi og administrasjon (Siviløkonom).

- For kandidater med 3-årig bachelor i plantevitenskap + 2-årig master i plantevitenskap: Master i plantevitenskap (Sivilagronom)*.
- For kandidater med 3-årig bachelor i husdyrvitenskap eller annen relevant bachelorgrad + 2-årig master i husdyrvitenskap: Master i husdyrvitenskap (Sivilagronom)*.
- For kandidater med 3-årig bachelor i skogfag + 2-årig master i skogfag: Master i skogfag (Forstkandidat)*.

** Ordningen gjelder for studenter som oppfyller spesifikke krav til emnekombinasjoner som fremkommer av programbeskrivelsen og som avslutter studiet i 2013 eller senere.*

Mastergrad av 300 studiepoengs omfang:

- For masterprogrammene i teknologi: Master i Teknologi (Sivilingeniør) – "navn på studieprogram".
- For masterprogrammet lektorutdanning i realfag (LUR): Master i Realfag (Lektor), [fordypning med emnegruppe(r)].

c) **Cand.med.vet**

For oppnådd *cand.med.vet* angis gradens faglige innhold på vitnemålet som:

- Candidata medicinae veterinariae (veterinær)

d) **Høgskolekandidat**

For oppnådd *høgskolekandidat* angis gradens faglige innhold på vitnemålet som:

- Høgskolekandidat i dyrepleie

§ 48-3

Krav til innhold:

a) **Bachelorgrad:**

Graden bachelor omfatter bestått eksamen i til sammen minst 180 studiepoeng. Av de 180 studiepoeng skal 10 studiepoeng være knyttet til et felles innføringsemne (ex. phil.), og det skal inngå en fordypning på minst 80 studiepoeng som skal fremgå av utdanningsplanen. Minst 15 studiepoeng bør være knyttet til ett eller flere selvstendige arbeider.

I tillegg til disse krav kan studieutvalget etter forslag fra undervisningsutvalgene fatte vedtak om obligatoriske studiepoeng på ulike nivåer innen fagområder, og andre særregler for å få tildelt graden bachelor innen et studieprogram.

Studieutvalget godkjenner innføringsemner fra andre læresteder.

Undervisningsutvalgene setter opp eksempelplaner som studentene benytter ved oppsett av egen utdanningsplan. Undervisningsutvalgene godkjenner også fordypningen og fastsetter krav til og sammensetning av de selvstendige arbeidene.

Obligatoriske studiepoeng på ulike nivåer innen fagområder er for eksempel matematikk, statistikk og hvor stor andel som skal være på 100- og 200-nivå. Undervisningsutvalgene fastsetter dette gjennom studieplanen. Praksiskrav er eksempel på andre særregler.

b) **Mastergrad:**

Overordnede krav til en mastergrad fremgår av den sentral fastsatte forskrift om krav til mastergrad.

Hvilke faglige krav mastergraden bygger på og krav til emner eller emnegrupper, fordypning og selvstendig arbeid er beskrevet i studieplanen, jf. § 7-1. Undervisningsutvalgene kan godkjenne andre dokumenterte kvalifikasjoner som er likeverdige.

I en mastergrad av 300 studiepoengs omfang skal 10 studiepoeng være knyttet til et felles innføringsemne (ex. phil.). For *erfaringsbasert mastergrad* av 90 eller 120 studiepoengs omfang, skal det fastsettes i studieplanen for det enkelte studieprogram hva som er relevant yrkespraksis og eventuelle krav om lengre yrkespraksis enn to år.

Studieplanene, fastsetting av rangeringsregler for kvalifiserte søkere og fastsetting av særlige minstekrav fremgår av § 7-1. Undervisningsutvalgene foreslår for studieutvalget hvilket omfang og hvilken vurderingsform det selvstendige arbeidet skal ha for det enkelte studieprogram eller den enkelte studieretning. Det samme gjelder om det selvstendige arbeidet skal kunne utføres individuelt eller av flere studenter.

§ 48-4

Krav til tilknytning m.m. for å få utstedt vitnemål fra NMBU:

(1) For å få utstedt vitnemål må eksamen i emner tilsvarende minst 60 studiepoeng være avlagt ved NMBU.

(2) Emner av inntil 30 studiepoengs omfang, avlagt ved utenlandsk universitet eller høyskole som en del av en utvekslingsavtale med NMBU, kan inngå i ovennevnte 60 studiepoengs krav. Tilsvarende vil også kunne være gjeldende innenfor aktuelle fagfelt der NMBU har inngått en gjensidig samarbeidsavtale med et annet universitet eller høyskole i Norge.

(3) Kandidaten må opplyse om eventuelle vitnemål utstedt fra annet universitet eller høyskole.

(4) Bachelorgrad:

Minst 60 av studiepoengene som skal inngå i grunnlaget for bachelorgraden skal ikke være en del av tidligere oppnådd grad eller yrkesutdanning. De nye emnene må sammen med tidligere emner, eller i tillegg til disse, innebære at ny grad får et annet faglig tyngdepunkt enn den tidligere graden. Det vil si, med en fordypning av minst 80 studiepoengs omfang innen et annet fagområde enn den tidligere gradens faglige tyngdepunkt.

Merknad: Dette gjelder ikke for høyskolekandidater i dyrepleie som kan søke opptak etter § 7-1, ledd (3).

(5) Mastergrad:

Masteroppgaven må være inkludert i kravet til 60 studiepoeng.

Minst 60 av studiepoengene som skal inngå i grunnlaget for mastergraden skal ikke være en del av tidligere oppnådd grad eller yrkesutdanning.

Ved eventuelt to grader vil det være krav om at en ny masteroppgave skal inngå i de 60 nye studiepoengene som kreves i tillegg til tidligere oppnådd grad.

Ikrafttreden

Kap. 49 Sluttbestemmelser

§ 49-1

(1) Iverksetting:

Forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) trer i kraft XX.XX.XX. Fra samme dato oppheves Forskrift om opptak, studier, eksamen og grader ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) med utfyllende bestemmelser av 7. mai 2015.

Vedlegg 1 Karakterbetegnelser og vurderingskriterier

Bokmål:

Symbol	Betegnelse	Generell, kvalitativ, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Nynorsk:

Symbol	Nemning	Generell, kvalitativ, ikkje fagspesifikk omtale av vurderingskriterium
A	Framifrå	Framifrå prestasjon som skil seg klart ut. Kandidaten syner sær god vurderingsevne og stor grad av sjølvstende.
B	Mykje god	Mykje god prestasjon. Kandidaten syner mykje god vurderingsevne og sjølvstende.
C	God	Jamt god prestasjon som er tilfredsstillande på dei fleste områda. Kandidaten syner god vurderingsevne og sjølvstende på dei viktigaste områda.

Vedlegg 1 Karakterbetegnelser og vurderingskriterier

D	Nokså god	Akseptabel prestasjon med nokre vesentlege manglar. Kandidaten syner ein viss grad av vurderingsevne og sjølstende.
E	Tilstrekkeleg	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskrava, men heller ikkje meir. Kandidaten syner lita vurderingsevne og lite sjølstende.
F	Ikkje greidd	Prestasjon som ikkje tilfredsstiller dei faglege minimumskrava. Kandidaten syner både manglande vurderingsevne og sjølstende.

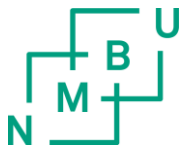

Vedlegg 2. Karakterbeskrivelse for masteroppgaver (MNT-fagene)

For studenter som får opptak til masterstudier i realfag fra og med høsten 2012, gjelder følgende karakterbeskrivelsene for sensur av masteroppgaven:

Hver enkelt karakter er beskrevet rundt disse punktene: generell kommentar, teoretisk oversikt, innsikt og metodevalg, gjennomføring - nivå, tekniske ferdigheter, omfang, forskning og utvikling, fremstilling.

Karakter/ betegnelse	Beskrivelse
A Frem- ragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg og viser et i nasjonal sammenheng åpenbart forskertalent og/eller originalitet. Kandidaten har meget god innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metoder og viser fagkunnskap på svært høyt nivå. Målene med oppgaven er klart definert og lette å forstå. Kandidaten kan velge ut og benytte relevante faglige metoder på en overbevisende måte, innehar alle tekniske ferdigheter for oppgaven, kan planlegge og gjennomføre meget avanserte forsøk eller beregninger på egen hånd og arbeider svært selvstendig. Arbeidet fremstår som svært omfattende og/eller nyskapende. Analyse og diskusjon er faglig svært godt fundert og begrunnet og er tydelig koblet til problemstillingen. Kandidaten viser svært god evne til kritisk refleksjon og skiller tydelig mellom eget og andres bidrag. Oppgavens form, struktur og språk ligger på et svært høyt nivå.
B Meget god	Meget god prestasjon som klart skiller seg ut. Kandidaten har meget god fagkunnskap og innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metoder. Målene med oppgaven er klart definert og lette å forstå. Kandidaten kan velge ut og benytte relevante faglige metoder på en solid måte, innehar de aller fleste tekniske ferdigheter for oppgaven, kan planlegge og gjennomføre avanserte forsøk eller beregninger på egen hånd og arbeider meget selvstendig. Arbeidet fremstår som omfattende og/eller nyskapende. Analyse og diskusjon er faglig meget godt fundert og begrunnet og er tydelig koblet til problemstillingen. Kandidaten viser meget god evne til kritisk refleksjon og skiller tydelig mellom eget og andres bidrag. Oppgavens form, struktur og språk ligger på et meget høyt nivå.
C God	God prestasjon. Kandidaten har god fagkunnskap og innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metoder. Målene med oppgaven er hovedsakelig godt definert, men kan inneholde uklare formuleringer. Kandidaten benytter relevante faglige metoder på en god måte, innehar de fleste relevante tekniske ferdigheter for oppgaven, kan planlegge og gjennomføre ganske avanserte forsøk eller beregninger på egen hånd og arbeider selvstendig. Arbeidet fremstår som godt med innslag av kreativitet. Analyse og diskusjon er faglig godt fundert og begrunnet og er koblet til problemstillingen. Kandidaten viser god evne til kritisk refleksjon og skiller vanligvis tydelig mellom eget og andres bidrag. Oppgavens form, struktur og språk ligger på et godt nivå.

Vedlegg 2. Karakterbeskrivelse for masteroppgaver (MNT-fagene)

Karakter/ betegnelse	Beskrivelse
D Nokså god	Klart akseptabel prestasjon Kandidaten har nokså god fagkunnskap og innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metoder. Målene med oppgaven kan være noe uklart definert. Kandidaten kan stort sett benytte relevante faglige metoder, innehar de viktigste tekniske ferdigheter for oppgaven og kan gjennomføre forsøk eller beregninger på egen hånd. Kandidaten arbeider noe selvstendig, men er avhengig av relativt tett oppfølging for å ha god faglig progresjon og kan ha problemer med å utnytte forskningsmiljøets kompetanse i eget arbeid. Arbeidet fremstår som nokså godt. Analyse og diskusjon er faglig fundert og begrunnet og koblet til problemstillingen, men med potensial for forbedring. Kandidaten viser evne til kritisk refleksjon, men kan ha problemer med å skille klart mellom eget og andres bidrag Opgavens form, struktur og språk ligger på et akseptabelt nivå.
E Tilstrekkelig	Prestasjon som er akseptabel ved at den tilfredsstiller minimumskravene. Kandidaten har tilstrekkelig fagkunnskap og innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metoder. Målene med oppgaven er beskrevet, men kan være uklare. Kandidaten kan benytte noen relevante faglige metoder, innehar et minimum av tekniske ferdigheter for oppgaven og kan gjennomføre enkle forsøk eller beregninger på egen hånd, men viser begrenset faglig progresjon uten tett oppfølging og har noe problemer med å utnytte forskningsmiljøets kompetanse i eget arbeid. Arbeidet fremstår som relativt beskjedent og noe fragmentarisk. Analyse og diskusjon er tilstrekkelig faglig fundert, men burde vært bedre koblet til problemstillingen. Kandidaten viser nødvendig evne til kritisk refleksjon, men kan ha problemer med å skille mellom eget og andres bidrag. Fremstillingen er stort sett akseptabel, men har merkbare mangler mht. form, struktur og språk.
F Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene. Kandidaten har ikke nødvendig fagkunnskap og innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metoder. Målene med oppgaven er uklart definert eller er ikke beskrevet. Kandidaten viser manglende kompetanse mht. bruk av fagområdets metoder, innehar ikke de ønskede tekniske ferdigheter og selvstendighet for oppgaven og har i liten grad utnyttet forskningsmiljøets kompetanse i eget arbeid. Arbeidet fremstår som beskjedent og fragmentarisk. Analyse og diskusjon er ikke i tilstrekkelig grad faglig fundert og er løst koblet til problemstillingen. Kandidaten viser ikke nødvendig evne til kritisk refleksjon og skiller lite mellom eget og andres bidrag. Fremstillingen har vesentlige mangler mht. form, struktur og språk.

Vedlegg 3. Karakterbeskrivelse for masteroppgaver i økonomi og administrasjon (med sidetittel siviløkonom)

Karakterbeskrivelsene har virkning for sensur av masteroppgaver innlevert fra og med våren 2015.

Karakter/ Betegnelse	Beskrivelse
A Fremragende	Generelt: En fremragende prestasjon som klart utmerker seg på et nasjonalt nivå - Har svært god innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metode og viser kunnskap på et svært høyt nivå. Målene med oppgaven er klart definerte og lette å forstå - Kan velge mellom og bruke relevante metoder for forskning og faglig utviklingsarbeid og behersker de metodene som er anvendt på en overbevisende måte - Arbeidet fremstår som nyskapende og er arbeidsmessig meget omfattende - Kan på en fremragende måte analysere og forholde seg kritisk til ulike informasjonskilder og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer - Har på en fremragende måte gjennomført et selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer - Viser svært gode evner til kritisk refleksjon, og kan skille tydelig mellom eget og andres bidrag - Formidler et omfattende selvstendig arbeid og behersker fagområdets uttrykksformer svært godt. Oppgavens form, struktur og språk er på et svært høyt nivå
B Meget god	Generelt: En meget god prestasjon som klart skiller seg ut - Har meget god innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metode og viser kunnskap på et meget høyt nivå. Målene med oppgaven er klart definerte og lette å forstå - Kan velge mellom og bruke relevante metoder for forskning og faglig utviklingsarbeid og behersker de metodene som er anvendt på en meget god måte - Arbeidet fremstår som nyskapende og er arbeidsmessig omfattende - Kan på en meget god måte analysere og forholde seg kritisk til ulike informasjonskilder og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer - Har på en meget god måte gjennomført et selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer - Viser meget gode evner til kritisk refleksjon, og kan skille tydelig mellom eget og andres bidrag - Formidler et omfattende selvstendig arbeid og behersker fagområdets uttrykksformer meget godt. Oppgavens form, struktur og språk er på et meget høyt nivå

Vedlegg 3. Karakterbeskrivelse for masteroppgaver i økonomi og administrasjon (med sidetittel siviløkonom)

Karakter/ Betegnelse	Beskrivelse
C God	Generelt: En generelt god prestasjon - Har god innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metode og viser kunnskap på et godt nivå. Målene med oppgaven er i hovedsak godt definerte faglig - Har valgt relevante og riktige metoder for forskning og faglig utviklingsarbeid og behersker de metodene som er anvendt på en god måte - Arbeidet fremstår som godt og oppgaven er arbeidsmessig av normalt omfang - Kan på en god måte analysere ulike informasjonskilder og kan på en selvstendig og kompetent måte anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer - Har gjennomført et selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning og i tråd med gjeldende forskningsetiske normer - Viser evner til kritisk refleksjon, og kan skille godt mellom eget og andres bidrag - Behersker fagområdets uttrykksformer godt. Oppgavens form, struktur og språk er på et godt nivå
D Nokså god	Generelt: En klart akseptabel prestasjon - Har nokså god innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metode og viser kunnskap på et akseptabelt nivå. Målene med oppgaven er uklart definerte - Har valgt relevante og riktige metoder for forskning og faglig utviklingsarbeid og behersker de metodene som er anvendt på en akseptabel måte - Oppgaven virker arbeidsmessig noe beskjeden - Kan til en viss grad analysere ulike informasjonskilder selvstendig, men er avhengig av relativt tett oppfølging for å strukturere og formulere faglige resonnementer - Har gjennomført et selvstendig, avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt under veiledning, men med tydelig potensiale for forbedring. Arbeidet er i tråd med gjeldende forskningsetiske normer - Viser evner til kritisk refleksjon, men har vansker med å skille godt mellom eget og andres bidrag - Behersker fagområdets uttrykksformer på en akseptabel måte. Oppgavens form, struktur og språk er på et akseptabelt nivå

Vedlegg 3. Karakterbeskrivelse for masteroppgaver i økonomi og administrasjon (med sidetittel siviløkonom)

Karakter/ Betegnelse	Beskrivelse
E Tilstrekkelig	Generelt: En prestasjon som er akseptabel ved at den tilfredsstiller minimumskravene - Har tilstrekkelig innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metode. Målene med oppgaven er beskrevet, men virker uklare - Har valgt relevante og riktige metoder for forskning og faglig utviklingsarbeid og behersker de metodene som er anvendt på en måte som tilfredsstiller minimumskravene - Oppgaven virker arbeidsmessig relativt beskjeden og fragmentarisk - Kan til en viss grad analysere ulike informasjonskilder selvstendig, men er avhengig av relativt tett oppfølging for å formulere faglige resonnementer - Har vært klart avhengig av veiledning for å gjennomføre et avgrenset forsknings- eller utviklingsprosjekt. Arbeidet er i tråd med gjeldende forskningsetiske normer - Viser tilstrekkelig evne til kritisk refleksjon, men har ikke på noen god måte utnyttet forskningsmiljøets kompetanse - Kan stort sett bruke fagområdets uttrykksformer, men oppgavens form, struktur og språk har merkbare mangler
F Ikke bestått	Generelt: En prestasjon som ikke tilfredsstiller minimumskravene - Har ikke tilstrekkelig innsikt i fagområdets vitenskapelige teori og metode. Målene med oppgaven er uklart beskrevet, eller er ikke beskrevet - Har manglende kompetanse innen fagområdets metoder, og mangler tekniske ferdigheter på de metoder som anvendes - Oppgaven er arbeidsmessig beskjeden og fragmentarisk - Kandidaten bruker ikke informasjonskilder som finnes, og har ikke forstått eller villet anvende råd og veiledning - Viser ikke tilstrekkelig evne til kritisk refleksjon, og har ikke på noen god måte utnyttet forskningsmiljøets kompetanse - Fremstillingen viser vesentlige mangler med hensyn på form, struktur og språk

Innspill til notat: Ang. forskrift om opptak, studier, eksamen og grader

På møtet i studieutvalget 13.04.2016 vil det bli fremmet forslag til enkelte endringer i *Forskrift om opptak, studier, eksamen og grader ved NMBU*. Hovedtyngden av endringsforslagene er «ukompliserte», mens noen er av mer prinsipiell karakter. Med dette notatet, i forkant av studieutvalgets behandling, ønsker studiedirektøren å rette søkelyset på sistnevnte kategori. Studiedirektøren ber om tilbakemelding og synspunkter på punktene som tas opp nedenfor, og et eventuelt behov for endringer i regelverket.

Innspillene vil bli tatt med inn i det videre arbeidet med saksfremlegget til studieutvalgsmøtet den 13.04.2016.

Ad 33-5, under fjerde avsnitt: Ang. Langsgående vurdering – utregning av slutt karakter

Gjeldende regelverk:

Ved godkjenning av emner med langsgående vurdering skal emneansvarlig institutt/institutter fastsette hvordan delprøven(e)/delaktiviteten(e) skal evalueres, om de må være bestått, og hvor mye de skal vektlegges i den endelige slutt karakteren for emnet. Dette skal framgå av emnebeskrivelsen. Vurderingsmåten, og eventuell tid og måte for bekjentgjøring av delprøvene/delaktivitetene, skal framgå av emnebeskrivelsen for det enkelte emnet.

Under dette punktet ønsker studiedirektøren å rette søkelyset på utregning av slutt karakteren i emner med langsgående vurdering. Det bes om synspunkter på om det er behov for en nærmere presisering av hvordan utregningen skal foregå.

Momenter til diskusjon:

1. Hva med et absolutt krav om at alle delprøver skal være bestått for å oppnå en stå karakter?
2. Hva med at det kan være rom for at enkelte delprøver kan være *ikke* bestått, men at slutt karakteren likevel kan bli en stå karakter?
3. Skal det være opp til den enkelte emneansvarlige å bestemme utregningsmåten?
4. Er det behov for en nærmere presisering i forskriften hva angår utregningen?

IKBM: Vekting av delprøver må nesten være opp til de ulike emnene å bestemme, også hvorvidt stryk på en del-prøve tolereres. Jeg kan ikke se noen gevinst i å forsøke å standardisere dette. Vi har til dels svært ulike emner på NMBU. En standardisering her vil være å gå i motsatt retning av hva man gjør med for eksempel emne-evalueringene.

INA:

1. *Det blir en for firkantet regel. Hvis man f.eks. ønsker å ha tre delprøver med 20 multiple choice spørsmål i hver delprøve i stedet for en avsluttende prøve med 60 spørsmål bør det være totalen som avgjør karakteren. Det ville ikke være naturlig å stryke en student som fikk stryk i de 20 første spørsmålene i en avsluttende prøve hvis totalen er god nok til å få en bestått karakter.*
2. *Alle delprøver bør ha samme karakterregel, ellers vil det være en obligatorisk aktivitet. Hvis en langsgående eksamen består av tre bestått/ikke bestått eksamener bør kanskje alle elementer være bestått. Hvis det derimot er karakter på delprøvene, bør det være totalen som avgjør den endelige karakteren.*

3. *Her er det en total vurdering som bør gjelde. Det vil si at man ikke gir en karakter på hvert enkeltelement, men en prosentskår. Da kan man legge sammen alle delementene og gi en best mulig total karakter. Det er vel slik de fleste emneansvarlige gjør det?*
4. *Det kommer an på hva man bestemmer seg for i punktet over, men sannsynligvis ikke.*

IMV: Det er stor variasjon i hvordan kursene er bygd opp, og hvor store de enkelte delprøver er så vi synes det bør være rom for at enkelte kan være ikke bestått.

Det behøves en nærmere presisering av utregningen i forskriftene.

HH:

1. Vi synes det bør være et krav om at alle delprøver må være bestått for å oppnå ståkarakter. Vi har nå fått lærerne til å presisere det i emnebeskrivelsen. Vi hadde to lærere som hadde en annen praksis ved at studenter som strøk på skriftlig deleksamen (med vilje) fikk bestått på emnet selv om denne delen utgjorde 60 %. Vi synes for øvrig at studenter som stryker – med og uten vilje- ikke bør få lov til å ta konteeksamen. Den bør gjelde kun de som har gyldig forfall (sykdom).
2. Det er vel nesten samme spørsmål som overfor? Det må evt. være delprøver som teller veldig lite, f.eks. 10% eller 20 %. Vi har et emne med denne praksisen der man har tre delprøver som teller hver 10 % (+ slutteksamen 70 %)
3. Det er vel slik det er i dag, og det har vel fungert ok?
4. Det må i så fall være en presisering om at alle delprøver skal være bestått for å oppnå en ståkarakter.

Ad 35-1, ang. langsgående vurdering - oppmelding

Gjeldende regelverk:

For emner med langsgående vurdering kan en student kun melde seg opp til eksamen ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet, med ett unntak: Studenter som har gyldig forfall til en skriftlig delprøve i en ordinær eksamensperiode kan melde seg opp til ny skriftlig delprøve i førstkommende periode for utsatt eksamen og ny prøve. Det samme gjelder studenter som har møtt til en slik delprøve og ikke har bestått.

Her dreier det seg om forskjellen i tidspunkt for oppmelding til eksamen i emner med langsgående vurdering. Langsgående vurdering er i utgangspunktet ment som et undervisnings- og vurderingsopplegg som skal foregå i undervisningsperioden, og det kan stilles spørsmål ved om ikke all oppmelding for denne kategori emner *kun* skal kunne foregå ved ordinært tidspunkt for emnet. Dette vil skape ryddighet og et enklere regelverk å forholde seg til ved at det ikke skilles på ulikheter i «kontetidspunktet» - avhengig av om når de ulike delprøvene avholdes ordinært, i løpet av undervisningsperioden eller i den ordinære eksamensperioden.

Momenter til diskusjon:

- Hva med at det i emner med langsgående vurdering *kun* gis anledning for oppmelding til eksamen ved ordinært tidspunkt for eksamen i emnet?

IKBM: Dette høres for meg ut som et godt forslag. Det betyr at emner med langsgående evaluering ikke kan kontes, riktig? At hvis man blir syk på en del-eksamen, så må denne tas neste gang emnet går ordinært. Jeg er generelt tilhenger av innstramninger i denne retningen ettersom vi bruker altfor

mye ressurser på konting. Men, jeg ser at dette kan skape visse problemer for de som blir syke i siste semester. Mulig man skal åpne for et unntak for slike spesielle tilfeller, ellers må de kanskje vente et år på å få vitnemål!?!)

INA: *Det vil jo være ryddig. Kanskje med unntak for de som har gyldig forfall, men ikke unntak for de som har strøket.*

IMV: Støtter dette. Regelverket blir mer ryddig. Dagens regelverk skaper uklarhet om man har rett til oppmelding kun ved neste ordinære tidspunkt eller neste periode for utsatt/ny eksamen. Dette vil også fjerne skillet mellom rett til å conte i noen langsgående emner (de med skriftlig delprøve) og ikke andre (de med muntlig eksamen).

HH: Vi synes ordningen som er i dag, ved at det er lov å conte i en deleksamen som er skriftlig og arrangeres sammen med de samme skriftlige eksamenene, er grei. Men den bør gjelde kun de som har gyldig forfall (sykdom), ikke de som stryker.

Ad 36-1, punkt 12, første avsnitt: Ang. ny og utsatt eksamen - vurderingsform

Gjeldende regelverk:

NMBU arrangerer ny og utsatt eksamen når det er studenter som strøk ved siste ordinære eksamen eller som har godkjent grunn for fravær ved ordinær eksamen. Ved slik eksamen skal studenten prøves i samme pensum og vurderingsformen skal til vanlig være lik den som ble brukt ved ordinær eksamen.

Under dette punktet fremgår at ved ny og utsatt eksamen skal studenten prøves i samme pensum, og vurderingsformen skal til vanlig være lik den som ble brukt ved ordinær eksamen.

Momenter til diskusjon:

Hvert emne har sitt spesifikke læringsmål og mål for studentenes læringsutbytte. For at dette skal kunne oppfylles fullt ut er også vurderingsformen sentral og må være likeverdig.

- Vi ber om synspunkter på om vurderingsformen må og skal være lik ved ordinær- og utsatt eksamen? Det vil si om til vanlig bør tas ut av ordlyden?

IKBM: Jeg er prinsipielt uenig i at de som stryker skal ha rett til utsatt prøve. Det er for meg en gåte hvor denne regelen kommer fra. Det harmonerer ikke med intensjonene om fremragende utdanning at vi bruker ressurser på denne måten. Disse ressursene bør brukes på studentene i andre enden av skalaen! Jeg ville derfor aller først ha endret forskriften slik at KUN de med godkjent grunn (ikke stryk) kan møte til utsatt prøve (conte-eksamen).

Derneft momentet: Jeg kan ikke se at prøvens form skal være spesielt avgjørende her? Det er de samme læringsmålene som skal vurderes, men jeg mener det (som alltid) må være opp til emnets ansvarlige å fastsette eksamensformen. Jeg synes derfor at til vanlig i hvert fall skal være med, men at dette med prøveform egentlig ikke burde nevnes i det hele tatt.

INA: *Det er vel greit at man kan benytte en annen eksamensform på conte. Det er som regel flere likeverdige måter å evaluere studenter på. I en conte vil spørsmålene uansett være forskjellige fra den ordinære eksamen, så det blir vanskelig å sammenligne slik en gjør mellom de 30 eller 100 på*

den ordinære eksamen. Det bør derfor stå i forskriften at eventuell annen evaluering på kanteeksamen må være oppgitt i emnebeskrivelsen.

IMV: Støtter dette. Endring av vurderingsform kan påvirke læringsutbyttet. Ta ut «til vanlig» slik at vurderingsformen skal være lik ved ordinær og utsatt eksamen.

HH: Ja. «Til vanlig åpner» for at emneansvarlig kan bestemme om utsatt eksamen skal være annerledes (slik vi hadde med BUS315 og BUS305), og det er vel ikke studieavdelingen glad i 😊 Vi har nå prøvd å standardisere at vurderingsformen skal være lik ved ordinær- og utsatt eksamen for våre emner.

Ang. ekstern sensor

Universitets- og høyskolerådet (UHR) har vedtatt veiledende retningslinjer for sensur. Ett av punktene er at *tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner ikke bør benyttes som eksterne sensorer dersom de har nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet.*

Her dreier det seg om hvem som kan være ekstern sensor.

Momenter til diskusjon:

Ekstern sensor skal gjennomføre sensuren på «fritt» grunnlag. En nær faglig tilknytning mellom intern- og ekstern sensor kan i visse tilfeller være et «problem», med tanke på ekstern sensors rolle.

- Det bes om synspunkter på anbefalingen fra UHR. Er dette et «problem» ved NMBU som gjør at det er påkrevet med en presisering i NMBUs regelverk?

IKBM: Bruk av ekstern sensor mener jeg først og fremst er til for å kalibrere oss mot omverden. Slik sett er det et poeng med tilbakemeldinger fra «helt andre» enn nære bekjente. Men, andre forhold er trolig viktigere, for eksempel at sensorer er fra andre universiteter eller høyskoler og ikke fra bedrifter, sykehus eller rene forsknings-institusjoner der man ikke selv driver liknende undervisning. Anbefalingen kan ha noe for seg, men med de små fagmiljøene vi har i Norge så vil vi ikke kunne unngå å måtte bruke sensorer fra være seg bedrifter eller samarbeidsinstitusjoner.

INA: *Det er viktigere å få faglig gode sensorer enn å hindre at personer kjenner hverandre. Det kan ofte være vanskelig å finne gode sensorer, særlig til «små» fagområder. Ofte er det også slik at «alle kjenner alle» innen fagområdet. Studentene har også adgang til å klage på karakteren hvis de mener at den er feil. Da vil nye intern- og eksternsensorer avgjøre saken.*

IMV: Vi opplever ikke dette som et problem. Det kan være vanskelig å skaffe tilstrekkelig eksterne sensorer uten å benytte eget faglig nettverk (slik praksis er i dag).

HH: Hva menes med «samarbeidsinstitusjoner» og ha «nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet.» ? Forelesere fra f.eks. UiO, BI og SSB bør vel kunne benyttes?

Ang. krav til ex.phil.

Gjeldende regelverk:

I en NMBU-bachelor skal 10 studiepoeng være knyttet til et felles innføringsemne (ex.phil.). Tilsvarende gjelder for en 5-årig NMBU-master av 300 studiepoengs omfang.

Diskusjonsgrunnlag:

Hva med et 3- + 2 årig studieløp uten gjennomført ex.phil?

Opptakskravet til en 2-årig master og til høyere årstrinn av en 5-årig master er; bachelorgrad, cand.mag.grad eller tilsvarende studieløp av minst 180 studiepoengs omfang. Studenter vil etter å ha gjennomført 180 studiepoeng ved NMBU, men uten å ha bestått ex.phil, eksempelvis kunne tas opp på en 2-årig master, fullfører studiet og tildeles graden (i slike tilfeller vil det ikke kunne utstedes bachelorvitnemål siden kravet til ex.phil. ikke er oppfylt). Et annet eksempel er studenter med 3-årig ingeniørhøgskole, som søker og tas opp til videre studier ved NMBU. Denne studentgruppen har ikke ex.phil. med seg i sin studieportefølje når de tas opp, og det kreves heller ikke at de må ha dette emnet i sitt studieløp her ved NMBU.

Momenter til diskusjon:

- Er ex.phil's tematikk og betydning så vesentlig, og «dannelsesprinsippet» av så stor betydning, at alle med fullført mastergrad ved NMBU skal/bør inneha ex.phil. eller tilsvarende?
- Er NMBU komfortabel med at studenter uteksamineres med en mastergrad uten å ha gjennomført ex.phil, det være seg i løpet av et 5-årig - eller 3+2 årig studieløp?

IKBM: Her har jeg i dag ingen synspunkter.

INA: *Studenter bør kunne få en mastergrad fra NMBU selv om de ikke har ex.phil. Det er verre når de mangler STAT, KJM, eller mange grunnleggende emner innen bachelorgradens kjerneområder. De som blir tatt opp til høyere årstrinn i en 5-årig master er det noe annet med. Der bør studentene ta alle emner som inngår i graden de blir tatt opp til. Dette korresponderer med de som tas opp til andre- eller tredjeåret på våre bachelorgrader. Skal de få bachelorgraden må de ta alle emnene som er obligatoriske i graden. Men det bør kunne stilles spørsmål om NMBU skal ha obligatorisk ex.phil. i alle bachelorprogram. Kunne de 10 studiepoengene vært brukt på emner som er mer i kjerneområdet for bachelorgraden?*

IMV: Her er vi litt delt, enkelte anser ikke ex phil som en absolutt nødvendig del av en (master) utdanning, andre gjør det.

HH: Vi synes kravet om ex.phil bør kun gjelde de som tar en bachelor eller femårig grad ved NMBU (som i dag). Den bør ikke gjelde for de som skal ta f.eks. toårig master i øk. adm, og som har tatt bachelor i øk. adm ved et studiested som ikke krever ex. phil. Det snakkes om at det er problem at «Studenter vil etter å ha gjennomført 180 studiepoeng ved NMBU, men uten å ha bestått ex.phil, eksempelvis kunne tas opp på en 2-årig master, fullfører studiet og tildeles graden (i slike tilfeller vil det ikke kunne utstedes bachelorvitnemål siden kravet til ex.phil. ikke er oppfylt).» Her bør vel man først og fremst passe på at man ikke får (opptak til) master hvis bachelor fra NMBU ikke er oppfylt (hvis det er denne NMBU-utdanningen som er opptaksgrunnlaget). Vi tar ikke opp noen studenter til våre masterprogram fra våre egne bachelorprogram hvis de ikke oppfyller bachelorkravet (og dermed ex.phil).

Annet: Krav om ex.phil er en viktig signatur-sak for NMBU. Da er det påfallende at veterinærstudiet ikke har dette faget obligatorisk. Veterinærer har ikke mindre behov for den filosofiske og etiske ballasten fra PHI100/101 enn andre kandidater fra NMBU.

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp

Saksbehandler: Katarina Klarén

Studieutvalget

Arkiv nr:

SU-SAK 33/2016 Utvikling av styringsparametere på utdanningsområdet

Vedlegg:

1. Tildelingsbrev for NMBU for 2016
<https://www.regjeringen.no/contentassets/d5cc2f23a57040b792ab06100f57f0f0/tildelingsbrev-nmbu-2016---l997734.pdf>
2. Årsrapport for NMBU for 2015
3. Kvalitetsmelding NMBU for 2015

Forslag til vedtak:

- Studieutvalget mener at det er behov for å igangsette et arbeid med å utvikle nye styringsparametere for NMBU, og at tidspunktet er det riktige.
- Studieutvalget mener at nye styringsparametere i høyere grad bør knyttes opp mot NMBUs strategiske mål og bedre reflektere forhold som har innflytelse på studiekvalitet.
- Studieutvalget mener at arbeidet med nye parametere skal ta utgangspunkt i en vurdering/analyse av årsakssammenhenger. Representasjon fra fagmiljøene er derfor avgjørende i et slikt utviklingsarbeid.
- Studieutvalget stiller med følgende personer i et utviklingsarbeid fra høsten:

Ås, 24. mai 2016

Ole-Jørgen Torp

Studiedirektør

Bakgrunn

NMBU rapporterer hvert år på et sett med styringsparametere, dels på parametere definert av Kunnskapsdepartementet (KD) og dels på parametere som er valgt av NMBU selv (sk egendefinerte parametere). Disse skal til sammen belyse utviklingen på utdanningsområdet.

Studiedirektøren pekte i sak 35/15 på behovet for å utvikle NMBUs egendefinerte styringsparametere på utdanningsområdet for bedre å fange opp endring og utvikling. Denne påpekningen ble også tatt inn i saksfremlegget for universitetsstyret i forbindelse med fremleggelsen av Kvalitetsmeldingen.

Studieutvalget gav i sin behandling av sak 35/15, tilbakemelding på at det gjerne deltar i et slikt arbeid.

Hva er en styringsparameter og hva skal de brukes til?

Styringsparametere er målepunkter, som måler eller beskriver direkte eller indirekte i hvilken grad virksomheten oppnår sine overordnede mål i en gitt periode. Det kan være en kvantitativ størrelse (for eksempel antall inn- og utreisende studenter) eller resultater av en kvalitativ vurdering (for eksempel grad av sammenheng mellom lærings- og vurderingsformer og ønsket læringsutbytte).

Til hver parameter kan det knyttes en ambisjon (resultatkrav). Ambisjonsnivået alltid må ha en sammenheng med rammebetingelser og ressurser.

Det er utfordrende å finne gode målepunkter som på en enkel måte sannsynliggjør og/eller dokumenterer måloppnåelse. Sammenhengen mellom mål og parameter kan være uklar og kompliserte årsakssammenhenger lar seg ofte ikke beskrive i få parametere. Viktig er de utvalgte målepunkter skal reflektere det ledelsen til enhver tid – ut fra risiko – ønsker å rette oppmerksomheten mot i styringen. Måling på alt er ikke styring.

Parameterne kan imidlertid kun gi en indikasjon på en utvikling. Det vil i alle tilfeller være nødvendig å legge sammen denne informasjonen med annen informasjon, datagrunnlag, evalueringer og undersøkelser – og ikke minst å sette resultatene inn i riktig kontekst av rammebetingelser og tidligere utvikling på området. Det er i *vurderingen* av måloppnåelsen som styringsinformasjonen ligger, ikke i tallene/resultatene i seg selv.

Departementets styring av universitets- og høyskolesektoren

Departementets styring på universitets- og høyskolesektorens mål og resultater er etter en omlegging fra 2012 blitt mer overordnet; målene skal være formulert på et overordnet nivå og reflektere de ønskede *samfunnseffektene* av den virksomhet som institusjonene skal drive, og parameterne skal følgelig være overordnede, resultatbaserte og sammenlignbare over sektoren. Dette er i tråd med Stortingets ønske om autonomi for sektoren.

I tildelingsbrevet for 2016 er det lagt til grunn nye styringsparametere for departementets styring av sektoren. Et prinsipp som ligger til grunn for endringene, er at alt datagrunnlag skal være tilgjengelig i nasjonale databaser eller gjennom nasjonale undersøkelser.

Departementets nye nasjonale parametere på utdanningsområdet er:

Sektormål 1: Høy kvalitet i utdanning og forskning

- Styringsparametere: Gjennomføring av bachelor- og masterstudier:
 - Andel bachelorkandidater i et kull som gjennomfører på normert tid (DBH)

- Andel masterkandidater i et kull som gjennomfører på normert tid (DBH)
- Andel ph.d.-kandidater som gjennomfører innen seks år (DBH)
- Styringsparametere: Studentenes studieinnsats og tilfredshet
 - Faglig tidsbruk (timer) per uke blant heltidsstudenter (Studiebarometeret)
 - Skår på hvordan studentene oppfatter studiekvaliteten (Studiebarometeret)

Sektormål 2: Forsking og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling

- Styringsparameter: Relevans i utdanning:
 - Andel masterkandidater sysselsett i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning (NIFUs Kandidatundersøkelsen)

Sektormål 3: God tilgang til utdanning

- Styringsparameter: Dimensjonering:
 - Kandidattall på helse- og lærerutdanningene, jf. måltall (DBH)

Sektormål 4: Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem

- Styringsparameter: Effektivitet:
 - Antall studiepoeng per faglig årsverk (DBH)

NMBUs interne styring gjennom egendefinerte parametere

Sektoren er ved en mer overordnet målstyring fra departementet, gitt et større handlingsrom for selv å kunne sette premissene for å vurdere/beskrive måloppnåelse (definere egne parametere). Det er også noe som det forventes at institusjonene gjør, både for å øke kvaliteten i virksomhetenes løpende interne styring og for få til en meningsfylt styringsdialog om utfordringer, muligheter og ambisjoner for institusjonen.

De egendefinerte parameterne er ment å være tilpasset egenart, utfordringer og strategi for den enkelte institusjon.

NMBU har per i dag følgende egendefinerte styringsparametere på utdanningsområdet:

Virksomhetsmål 1: NMBUs kandidater har kompetanse på høyt faglig nivå, er etterspurte og bidrar til bærekraftig verdiskaping for å sikre fremtidens livsgrunnlag

- Studiepoeng per student
- Kandidater i jobb 6 mnd etter endt utdanning
- Læringsutbytte vurderes ved gjennomgang av programmer og emner med vekt på utviklingsarbeid og tilrettelegging for god læring

Virksomhetsmål 2: NMBUs kandidater har tverrfaglig forståelse og internasjonalt perspektiv

- Internasjonalisering, herunder inn- og utveksling

Hva er problemet med de styringsparameterne vi har?

Det er flere grunner til å stille spørsmål til om NMBUs egendefinerte parametere er treffsikre nok for å beskrive måloppnåelsen på utdanningsområdet og om de dermed egner seg som styringsverktøy internt for NMBU.

Det er en delvis svak kobling mellom parametere og mål. Det bør vurderes hvorvidt parameterne – sammen med KD sine – gir et godt bilde av generell måloppnåelse på utdanningskvalitet. Selv om ikke et parametersett skal være heldekkende i den forstand at det skal måles på alt som kan innflytelse på måloppnåelsen, så bør det som kan tenkes ha

vesentlig betydning for måloppnåelsen reflekteres. I dag har vi ingen parametere som tar for seg opptakskvalitet, graden av sammenheng mellom læringsformer/vurderingsformer og ønsket læringsutbytte, undervisningspersonalets pedagogiske kompetanse eller studentens opplevelse av tilhørighet, selv om disse faktorene kan ha mye å si for kvalitet.

Videre reflekteres ikke NMBUs egne mål, herunder for eksempel internasjonalisering, tverrfaglighet og bærekraft, i særlig grad i de virksomhetsdefinerte parameterne (jf. strategi og samfunnsoppdrag). De reflekterer heller ikke NMBUs kvalitetsforståelse (jf. NMBU-nøkkel og NMBUs Læringsfilosofi) eller ambisjonsnivå (jf. rektors satsning på fremragende forskning og utdanning).

Det er i tillegg behov for å vurdere om parameterne er valgt ut fra risiko. Her kunne det eventuelt være aktuelt å legge til parametere på områder hvor risikoen er stor eller økende og hvor det er grunn til å skjerpe oppmerksomheten, for eksempel søkertall, studieprogramledelse, bruk av RSA eller gjennomføring av eksterne programevalueringer.

Kvaliteten i formuleringene av eksisterende parametere bør også vurderes med henblikk på å unngå «aktivitetsformuleringer», for eksempel «gjennomgå» eller «vurdere».

Studiedirektørens vurdering

Studiedirektøren mener at NMBU har behov for et mer egnet styringsverktøy på utdanningsområdet, herunder bedre egendefinerte styringsparametere. Bedre parametere vil kunne hjelpe organisasjonen til løpende å vurdere utviklingen, velge tiltak og vurdere effekten av disse. De vil også kunne bidra til en mer meningsfylt styringsdialog med KD idet NMBU har mulighet til å belyse institusjonens måloppnåelse på en mer treffsikker måte.

Studiedirektøren mener videre at høsten 2016 er et passende tidspunkt for igangsettelse av et slikt utviklingsarbeid. Det vil på det tidspunktet foreligge et nytt organisatorisk utgangspunkt for NMBU, både faglig og administrativt. Det er også et tidspunkt, hvor vi i sentraladministrasjonen vil vurdere nye måter å koordinere rapportering og utarbeidelse av beslutningsgrunnlag for toppledelse og universitetsstyre.

Det er hensiktsmessig at sentraladministrasjonen med ansvar for virksomhetsstyring, koordinerer et slikt utviklingsarbeid, og det er toppledelsen og i siste instans universitetsstyret som godkjenner parameterne. Samtidig må et arbeid med å utvikle styringsparametere ta sitt utgangspunkt i forståelsen rundt årsakssammenhenger. Det er *fagmiljøene* som forvalter de viktigste kvalitetsstandardene innenfor hvert område og som er tettest på studentens læringsbane – og som vet hvor endring finner sted. Det er derfor fagmiljøene som best kan vurdere og forklare disse årsakssammenhengene og det er derfor nødvendig å sikre deltakelse derfra.

Studiedirektøren mener at representanter fra studieutvalget ville kunne gi viktige bidrag inn i et slikt utviklingsarbeid, og ber i denne omgang om utvalgets innspill på hva som bør vektlegges i arbeidet, hvordan utvalget mener at prosjektet bør rigges ved institusjonen og om å utnevne to-tre personer som kan stå til disposisjon fra høsten.

Forslag til vedtak

- Studieutvalget mener at det er behov for å igangsette et arbeid med å utvikle nye styringsparametere for NMBU, og at tidspunktet er det riktige.

- Studieutvalget mener at nye styringsparametere i høyere grad bør knyttes opp mot NMBUs strategiske mål og bedre reflektere forhold som har innflytelse på studiekvalitet.
- Studieutvalget mener at arbeidet med nye parametere skal ta utgangspunkt i en vurdering/analyse av årsakssammenhenger. Representasjon fra fagmiljøene er derfor avgjørende i et slikt utviklingsarbeid.
- Studieutvalget stiller med følgende personer i et utviklingsarbeid fra høsten:

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp
Saksbehandler: Bjørg Ekerholt Dysvik
Arkiv nr: 16/01598

Studieutvalget

SU-SAK xx/2016 Fullmaktssak

Bachelor landskapsingeniør (B-LI) – søknad om 15 studiepoeng spesialpensum

Vedlegg:

1. Brev av 17.03.2016 fra undervisningsutvalget ved Institutt for landskapsplanlegging (ILP)

Forslag til vedtak:

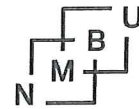
Som en overgangsordning og et unntak fra gjeldende regelverk, kan bachelorstudenter i landskapsingeniør, kull 2014 og 2015, utarbeide et spesialpensum på 15 studiepoeng.

Ås, dato 31.03.2016

Ole-Jørgen Torp
studiedirektør

Vedtatt på fullmakt 31.03.2016

Halvor Hektoen
prorektor

Bakgrunn

I brev av 17.03.2016 fra undervisningsutvalget ved Institutt for landskapsplanlegging, søkes det om en overgangsordning, et unntak fra kravet om obligatorisk bacheloroppgave, for bachelorstudenter på studieprogram landskapsingeniør kull 2014 og 2015. Videre bes det om tillatelse til at ovennevnte studenter gis muligheter til et spesialpensum på 15 studiepoeng.

Ifølge § 46-1 i Forskrift om opptak, studier, eksamen og grader ved NMBU fastsetter ansvarlig institutt om en bacheloroppgave skal inngå som en obligatorisk del av programmet. For studenter på kull 2014 og 2015 på bachelorprogrammet i landskapsingeniør (B-LI), har studentene selv valgt om de ønsker å skrive en bacheloroppgave eller ikke. Instituttet har ikke vært tydelige på om en bacheloroppgave skal være/ikke være en obligatorisk del av programmet. Fra og med 2016, vil en bacheloroppgave være en obligatorisk del av B-LI.

ILP ber om en overgangsordning for kull 2014 og 2015 ved at studentene tilbys et spesialpensum på 15 studiepoeng (tilsvarende fordypning som i en bacheloroppgave). Ifølge § 23-1, kan det kun inngå 10 studiepoeng spesialpensum i en bachelorgrad. Det søkes derfor om unntak fra gjeldende regelverk for nevnte årskull.

Studiedirektørens vurdering

Studiedirektøren ser problematikken knyttet opp til instituttets tolking av regelverket og de konsekvenser dette har hatt for landskapsingeniørene på kull 2014 og 2015.

Studiedirektøren er av den oppfatning at instituttets forslag til løsning er god - et spesialpensum på 15 studiepoeng. Det vil si et antall studiepoeng for spesialpensum som går ut over oppsatte maksimumskrav innenfor et bachelorstudium.

Studiedirektøren tilrår at søknaden innvilges.

Forslag til vedtak

Som en overgangsordning og et unntak fra gjeldende regelverk, kan bachelorstudenter i landskapsingeniør, kull 2014 og 2015, utarbeide et spesialpensum på 15 studiepoeng.

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp

Saksbehandler: Lars Vemund Solerød

Studieutvalget

Arkiv nr:

SU-SAK 36/2016 Anskaffelse av læringsstøttesystem Orienteringssak

Ås, 24. mai 2016

Ole-Jørgen Torp
Studiedirektør

Anskaffelse av læringsstøttesystem

Studieutvalget ba i siste møte om en orientering om det pågående arbeidet vedrørende anskaffelse av læringsstøttesystem.

Viser til orientering i SU-sak 12/16 den 3.2.2016

(<https://www.nmbu.no/om/universitetsledelsen/utvalg/studieutvalget/2016>)

Anskaffelsen følger planen og prekvalifisering ble sendt ut 6.5.2016:

(<https://www.doffin.no/Notice/Details/2016-976291>).

Man kan følge prosessen nærmere på <https://www.uninett.no/dlm>

Viktige milepæler som har vært og skal gjennomføres:

- 3 mai – Møte om arkitekturarbeid rundt LMS
- 10 mai - ROS-analyse.
- 12 mai – Arbeidsgruppe, heldagsmøte. Arbeid konkurransedokumenter
- 26 mai – Styringsgruppe, heldagsmøte med endelig gjennomgang av konkurransedokumentene
- 7 juni – Utsending av konkurransedokumenter til kvalifiserte leverandører
- Medio august – Tilbudsfrist
- Sent august/september – Demonstrasjoner, brukertest og forhandlinger

Det vil være behov for testing av systemene. Dette testes ved hjelp av faktiske undervisere og studenter i Oslo i perioden august-september. Studieavdelingen ønsker gjerne innspill på navn som kan være aktuelle i en slik testing.

Øvrige detaljer rundt anskaffelsen (evalueringskriterier, aktuelle leverandører osv.) har utsatt offentlighet. Men studieavdelingen vil kunne besvare disse i møtet.

Saksansvarlig: Ole-Jørgen Torp

Saksbehandler: Katarina Klarén

Studieutvalget

Arkiv nr:

**SU-SAK 37/2016 Tiltak i satsingen på fremragende
forskning og utdanning
Orienteringssak**

Ås, 24. mai 2016

Ole-Jørgen Torp
Studiedirektør

Bakgrunn

Universitetsstyret ga i juni 2015 sin støtte til rektors satsing på fremragende forskning og utdanning for perioden 2015-2019. Satsingen skal gi NMBU et løft både på forsknings- og utdanningsområdene og legger til grunn sammenhengen mellom de to oppdragene. Den er konsentrert rundt følgende tre temaer: Satsing på talenter, Prestisjeprojekter og Kvalitet i alle ledd. Satsingen inneholder en rekke tiltak og tiltakene følges opp av en prosjektorganisasjon på tvers av avdelingene i sentraladministrasjonen. SU har i løpet av 2015 og 2016 gitt innspill til og blitt orientert om utviklingen for flere av tiltakene.

Satsingen har en egen nettside på nmbu.no: <https://www.nmbu.no/ffu>

Nedenfor følger en status for tiltakene på utdanningsområdet.

Status for tiltakene

Satsing på talenter: Støtteordning for utvikling av innovativ undervisning

Rammene for utlysningen av midler til utvikling av innovativ undervisning ble drøftet i Studieutvalget i møtet i februar, jf. sak 5/16. Utlysningsteksten ble bearbeidet i tråd med føringene fra utvalgets behandling av saken. Utlysningen fant sted 22. april ved et notat til alle institutter og publisering nettsak både på intranettet og på FFU-sidene på NMBUs nettside. Frist for å søke om midler er 30. mai. Det tas sikte på kunngjøring av resultatet i uke 24. Læringssenteret vil avholde et felles oppstartsseminar i august/september og vil også følge opp prosjektene underveis.

Mer informasjon finnes på: <https://www.nmbu.no/ffu/talentutvikling/node/26872>

Prestisjeprojekter: Støtteordning for utvikling av SFU-søknad

Rammene for utlysningen av midler til å utarbeide SFU-søknad ble drøftet i Studieutvalget i møtet i desember 2015, jf. sak 37/15. NOKUTs søknadsrunde åpnet i februar og utlysningen av midler ble utarbeidet etter innspill fra studieutvalget. Utlysningen ble publisert som sak på intranettet i slutten av februar og fristen for å søke var 9. mars.

Det var seks fagmiljøer som søkte om støtte for å skrive søknad: IKBM, HH, IMT, IPV (agroecology med ILP og SLL), ILP og veterinærmiljøet.

I løp av prosessen fant veterinærmiljøet ut at de vil jobbe mot en søknad i neste runde. De vil bruke bevilgningen til å planlegge og sette i gang en pedagogisk utviklingsprosess. HH og IMT mente at en felles søknad var mer strategisk og slo seg sammen.

Læringssenteret avholdt et felles oppstartsseminar for søkerne og det ble gitt anledning til ekstern kvalitetssikring av søknadene. NMBU leverte fire søknader til en ekstern vurdering hos Ingrid Hanken, tidligere leder for CEMPE på Musikkhøyskolen. Alle ga uttrykk for at dette var svært nyttig.

Fire søknader ble sendt fra NMBU (frist 13. mai):

- Centre for Excellence in Entrepreneurship Education (levert via UiO. NMBU vil ha ledelse om den går igjennom)
- Centre of Excellence in Statistics Education and Metacognition (CESEM)
- SITRAP - Centre for integrated and transdisciplinary education in planning

- Centre for Excellence in Action Learning for Sustainable Development (CEALS)

NOKUT har mottatt totalt 22 søknader fra 12 ulike universiteter og høyskoler. Hvem som går videre til finalerunden offentliggjøres i midten av juli. Institusjonsbesøk er satt til 22. august–9. september. Hvem som til slutt mottar SFU-status kunngjøres 1. november.

Mer informasjon om SFU finnes på: <http://www.nokut.no/Sentre-for-fremragende-utdanning-SFU/>

Kvalitet i alle ledd: Oppbygging Læringssenteret

Satsingen på fremragende forskning og utdanning gir økte ressurser til Læringssenteret. Læringssenterets har fått nye lokaler i Tårnbygget (offisielt åpnet 27. januar 2016) og har fra april to fast ansatte personer. Senteret har økt aktiviteten gjennom 2015 og 2016, både på bredde og innhold.

Læringssenterets nettside: <https://www.nmbu.no/ansatt/laringssenteret>

Kvalitet i alle ledd: Ledelsesutvikling, herunder utdanningsledelse

Det gjennomføres i 2016 et lederutviklingsprogram ved NMBU finansiert via satsingen. Det overordnede målet for programmet er å bidra til at NMBU hever kvaliteten på faglig ledelse i organisasjonen, både forskningsledelse og utdanningsledelse. Det er god spredning i både institutttilhørighet og arbeidsoppgaver blant deltakerne. Utover oppstartsseminaret i mars, gjennomføres tre samlinger for deltakerne i perioden april-september.

Arrangører av programmet er Are Syversen (Mobilize), Claus Jebsen (Institutt for medskapende ledelse AS) og Søren Barlebo Rasmussen (Mobilize) har det faglige ansvaret for programmet. Til sammen har de bred erfaring med både utdanningsledelse og forskningsledelse fra universitets- og høyskolesektoren (blant annet fra UiO, UiB, UiA, Københavns universitet, Aalborgs universitet, Høgskolen på Gjøvik, Høgskolen på Lillehammer og NVH).

Mer informasjon finnes på: <https://www.nmbu.no/forskning/forskere/kurs-og-moter/node/26954>

Kvalitet i alle ledd: Rutiner for beskrivelse av pedagogisk kompetanse

Studieutvalget hadde våren 2015, som en del av innspillsrunden til rektors satsing på fremragende forskning og utdanning, drøftelser rundt utarbeidelse av nye rutiner for beskrivelse av pedagogiske meritter, jf. sak 9/2015 og 16/2015. Tiltaket ble tatt inn i satsingen på fremragende forskning og utdanning. Studieutvalget fikk etterfølgende i to omganger forelagt utkast til *Retningslinjer for behandling av saker om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger ved NMBU* til behandling ved møtet i desember, jf. sak 36/2015 og 4/16. Personal- og organisasjonsavdelingen (POA) tok med seg innspillene om økte krav til dokumentasjon, herunder også et refleksjonsnotat, inn i det videre arbeidet med rutinene og. POA forbereder nå fremleggelse av dokumentet i US.

Kvalitet i alle ledd: Økt vektlegging av pedagogisk merittering

SU drøftet dette temaet parallelt med tiltaket om rutiner for beskrivelse av pedagogisk kompetanse, jf. sak 9/2015 og 16/2015. Det ble blant annet vist til et igangværende

samarbeidsprosjekt mellom NTNU og UiT om pedagogisk merittering. Rapporten fra dette prosjektet er nå ferdigstilt. NMBU vil med utgangspunkt i denne rapporten igangsette et prosjekt for å vurdere anbefalte tiltak for NMBU.

Rapport fra NMTNU/UiT:

<https://www.ntnu.no/documents/1263030840/1268058549/Innsats+for+kvalitet+-+Forslag+til+et+meritteringssystem+for+undervisning+ved+NTNU+og+UiT+Norges+arktiske+universitet.pdf/aadea128-638f-4e2f-8516-5a2ffa54b87a>

Kvalitet i alle ledd: Utvikling kvalitetskultur

Kvalitetssikringssystemet utgjør en konkret ramme for arbeidet med å utvikle kvaliteten på utdanningstilbudet. Et nytt system for kvalitetssikring ble vedtatt i US i oktober 2016. Systemet beskriver mål for utdanningskvalitet og ansvar og roller forbundet med kvalitetsutviklingsarbeidet og oppfølging av dette. Det er videre vedtatt nye rutiner for program- og emneevaluering. Disse implementeres i 2016.

Systemet skal sammen med gode rutiner, kvalitetskultur og -ledelse sikre at NMBU tilbyr fremragende utdanning.

Mer informasjon finnes på: <https://www.nmbu.no/ansatt/adm/ksu>

Kvalitet i alle ledd: Studieprogramporteføljen

Det vises til oppfølging av behandling av porteføljesaken i fakultetsstyrene i oktober-november 2015 og til den forestående årlige programevalueringen. Bestilling og tallgrunnlag sendes instituttene i juni 2016.

